

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till godkännande av gränsälvsöverenskommelsen mellan Finland och Sverige och till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i överenskommelsen som hör till området för lagstiftningen, om tillämpning av överenskommelsen och om upphävande av vissa lagar

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås det att riksdagen godkänner gränsälvsöverenskommelsen mellan Finland och Sverige.

Den nya överenskommelsen omfattar både vatten- och fiskeärenden och ersätter gränsälvsöverenskommelsen mellan länderna av år 1971. Genom överenskommelsen inrättas inom Torne älvs avrinningsområde ett internationellt finsk-svenskt avrinningsdistrikt. En ny finsk-svensk gränsälvskommission inrättas för samarbetet i vattenvårdens och vattenskyddets intresse. Kommissionen ska i samarbete med regionens myndigheter och kommuner även utveckla annat gränsvattendragssamarbete till exempel för översvämningssberedskap.

Enligt överenskommelsen bestäms den tillämpliga lagstiftningen och tillståndsmyndigheterna i vattentillståndsärenden i Torne älvs avrinningsområde enligt den nationella rättsordningen i respektive land. Överenskommelsen tryggar dock en omfattande rätt till samråd för regionens invånare också när det gäller vattentillståndsärenden som behandlas på andra sidan om gränsen. Den nuvarande gränsälvskommissionen läggs ned eftersom det inte längre behövs en tillståndsmyndighet som behandlar bygg- och föroreningsärenden separat från det nationella systemet.

Fiskestadgan utgör en integrerad del av den nya gränsälvsöverenskommelsen. Den innehåller bestämmelser om bland annat fredningszoner, fredningstider, minimimått samt fångstredskap och användningen av dem. Enligt fiskestadgan ändras säsongen för fiske efter lax och öring både i älven och på havsområdet. På havsområdet börjar fisket efter lax och öring med fasta redskap tidigare än

hittills. Starttidpunkten får dock senareläggas nationellt. På älvområdet anpassas fisketiderna bland annat för att skydda öringen och i syfte att främja både traditionellt och lokalt fiske samt fisketurismen.

Enligt den nya överenskommelsen förvaltas fisket på Torne älvs fiskeområde i Finland av Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland och i Sverige av Fiskeriverket och Länsstyrelsen i Norrbottens län. Dessa myndigheter kan meddela enskilda undantag från bestämmelserna i fiskestadgan. Regeringarna eller de myndigheter som de utser gemensamt kan tillsammans komma överens om att utfärda bestämmelser som avviker från bestämmelserna i fiskestadgan om fiskbeståndens situation tillåter eller kräver det. Det föreslås att dessa bestämmelser fastställs nationellt.

Dessutom övervakar Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland och Länsstyrelsen i Norrbottens län efterlevnaden av fiskestadgans bestämmelser.

Överenskommelsen träder i kraft 30 dagar efter det att parterna har underrättat varandra om att de nödvändiga konstitutionella kraven för överenskommelsens ikraftträdande har tillgodosetts.

I propositionen ingår ett lagförslag om sättande i kraft av de bestämmelser i överenskommelsen som hör till området för lagstiftningen och om bemyndigande att utfärda förordningar som avviker från fiskestadgan eller som kompletterar den.

Lagen avses träda i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning av republikens president samtidigt med överenskommelsen.

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
ALLMÄN MOTIVERING	4
1 INLEDNING.....	4
2 NULÄGE	4
2.1 Gränsälvsöverenskommelsen från 1971	4
2.2 Finsk-svenska gränsälvscommissionen	5
2.3 Den nationella lagstiftningen och tillämpningen av 1971 års överenskommelse	6
2.4 Den internationella utvecklingen	8
2.4.1 Principerna för den internationella vatten- och miljörätten	8
2.4.2 Nordiska miljöskyddskonventionen	8
2.4.3 Konventionen om skydd av Östersjöområdets marina miljö.....	9
2.4.4 Nordiska räddningstjänstavtalet	9
2.4.5 ECE:s vattenkonvention	9
2.4.6 Europeiska människorättskonventionen.....	10
2.4.7 FN:s havsrättskonvention	10
2.4.8 FN:s fiskbeståndsavtal.....	11
2.5 Lagstiftningen i Europeiska unionen	11
2.5.1 Ramdirektivet för vatten.....	11
2.5.2 Översvämningsdirektivet.....	12
2.5.3 Habitatdirektivet.....	13
2.5.4 Lagstiftning om Europeiska gemenskapens gemensamma fiskeripolitik...13	
2.6 Bedömning av nuläget	14
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	15
3.1 Målsättning.....	15
3.2 De viktigaste förslagen.....	16
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	17
4.1 Ekonomiska konsekvenser	17
4.2 Konsekvenser för myndigheterna	18
4.2.1 Ansöknings- och förvaltningsärenden	18
4.2.2 Övervakning av fiske.....	18
4.3 Miljökonsekvenser	19
4.4 Samhälleliga konsekvenser	19
4.4.1 Konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna	19
4.4.2 Konsekvenser för den regionala utvecklingen.....	19
4.4.3 Samernas och lokalbefolkningens ställning	20
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	21
DETALJMOTIVERING	23
1 ÖVERENSKOMMELSENS INNEHÅLL OCH FÖRHÅLLANDE TILL LAGSTIFTNINGEN I FINLAND.....	23
Allmänna bestämmelser	23
Samarbete	24
Mellanstatligt samarbetsorgan.....	26
Gränsöverskridande verkningar.....	28
Bestämmelser om fiske	32
Slutbestämmelser.....	34
Administrativ stadga.....	36
Fiskestadga	36

	Allmänna bestämmelser	36
	Fångstredskap, fisketider och minimimått	38
	Särskilda bestämmelser för spöfiske och fiske med håv	43
	Övriga bestämmelser	44
2	LAGFÖRSLAG	47
3	IKRAFTTRÄDANDE	48
4	BEHOVET AV RIKSDAGENS SAMTYCKE OCH BEHANDLINGSORDNING	48
4.1	Behovet av riksdagens samtycke	48
4.2	Behandlingsordning	51
	LAGFÖRSLAG	55
	om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i gränsälvsöverenskommelsen mellan Finland och Sverige, om tillämpning av överenskommelsen och om upphävande av vissa lagar	55
	FÖRDRAGSTEXT	57
	BILAGA	65
	BILAGA	67

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Den nuvarande gränsälvsoverenskommelsen mellan Finland och Sverige (FördrS 54/1971, nedan 1971 års överenskommelse), undertecknades i september 1971 och trädde i kraft den 1 januari 1972. Efter upprättandet av överenskommelsen har lagstiftningen i Finland och Sverige förändrats avsevärt. I båda länderna har Europeiska unionens (EU) lagstiftning och Europeiska människorättskonventionen blivit tillämpliga. Även inom Förenta nationerna (FN) har ingåtts nya överenskommelser om skydd och användning av internationella vattendrag samt en överenskommelse om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslut och rätt till överprövning i miljöfrågor (FördrS 122/2004). Finland och Sverige är också parter i konventionen om skydd av Östersjöområdets marina miljö (FördrS 2/2000).

Behovet av en reform av gränsälvsoverenskommelsen har konstaterats i båda länderna. I Sverige genomfördes i slutet av 1990-talet en utredning om en revidering av gränsälvsoverenskommelsen (Det finsk-svenska gränsälvssamarbetet, SOU 1998:39). Därefter tillsatte jord- och skogsbruksministeriet efter konsultationer med miljöministeriet en arbetsgrupp (arbetsgruppen för Torne älv) för att inför förhandlingarna bereda Finlands synpunkter om reformen av gränsälvsoverenskommelsen.

I sin promemoria (JSM 2002:1 b), som överläts till jord- och skogsbruksministern den 9 januari 2002, föreslog arbetsgruppen en så långtgående reform av gränsälvsoverenskommelsen att den bästa lösningen ansågs vara att upprätta en helt ny överenskommelse. I remissyttrandena över arbetsgruppens promemoria understöddes reformen av överenskommelsen enligt förslaget. Förhandlingarna om överenskommelsen inleddes våren 2002 och avslutades hösten 2004.

På grund av problemen i samband med fisket och motståndet från regionen inleddes dock förhandlingarna på nytt år 2007. I dessa förhandlingar uppnåddes i juni 2009 ett sam-

förstånd mellan länderna och som ett resultat av förhandlingarna undertecknades en ny överenskommelse i Stockholm den 11 november 2009.

2 Nuläge

2.1 Gränsälvsoverenskommelsen från 1971

Tillämpningsområdet för 1971 års överenskommelse omfattar fiske och vattenskydd samt byggande i vatten och övriga vattenhushållningsärenden med undantag för flottning. År 1917 upprättades den första separata överenskommelsen om flottning i Torne och Muonio gränsälvar mellan Finland och Sverige, genom vilken en gemensam flottningsstadga fastställdes. Denna överenskommelse ersattes med en ny överenskommelse 1949 (FördrS 19/1949, ändrad genom FördrS 27/1964 och FördrS 54/1971), enligt vilken medborgarna i båda länderna hade lika rätt till flottning i gränsälvarna. Flottningen i gränsälvarna upphörde dock redan 1972. Därför infördes inga bestämmelser om flottning i den gällande gränsälvsoverenskommelsen, utan det avtalades om att 1949 års överenskommelse reviderad med en särskild ändring skulle förbli i kraft då gränsälvsoverenskommelsen ingicks.

Gränsälvskommissionen är det gemensamma beslutsfattande organet i de frågor som 1971 års överenskommelse omfattar. I överenskommelsen ingår vissa generella principer om ordnandet av gränsälvssamarbetet samt bestämmelser om vattentillståndsärenden. Överenskommelsens centrala mål är att för finländare och svenskar garantera möjligheten att jämbördigt nyttja Torne älv på ett sätt som främjar gränsregionens intressen. Överenskommelsen förutsätter att särskild uppmärksamhet fästs vid naturskydd, fiskbestånden ska skyddas och förorening av vatten ska förhindras.

Gränsälvsoverenskommelsen är till sitt innehåll en kombination av internationellt fördrag och sådan materiell lagstiftning som i

normala fall skulle höra till den nationella lagstiftningen. Överenskommelsen tillämpas inom de ramar som definieras i den. Den innehåller bestämmelser om byggande i vatten, vattenreglering och förebyggande av förorening samt om fiske på ett särskilt tillämpningsområde, dvs. på Torne älvs fiskeområde.

Tillstånd att bygga i vatten kan beviljas endast om det är motiverat, dvs. om den fördel som projektet medför väsentligen överväger olägenheterna. Avvägningen sker på basis av en intresseavvägning som liknar den som finns i vattenlagen (264/1961). Samma bestämmelser gäller i tillämpliga delar även vattenreglering, som för att uppfylla tillståndskraven åtminstone alltid ska främja något allmänt intresse. De olägenheter som uppstår av förorenande verksamhet ska minimeras genom tillståndsvillkoren och genom val av placeringsort för verksamheten. Om verksamheten trots detta medför olägenheter som är av väsentlig betydelse, beviljas föroreningstillstånd endast av vägande skäl.

I gränsälvsöverenskommelsen ingår allmänna bestämmelser om fiske. Närmare bestämmelser om fiske ingår i fiskestadgan i bilaga B till överenskommelsen. Fiskestadgan har ändrats år 1978 (FördrS 3/1979) och 1987 (FördrS 43/1987). Med dessa ändringar gavs gränsälvskommisionen bl.a. rätt att fridlysa en fiskart och förbjuda eller begränsa användningen av ett fångstredskap som visat sig vara skadligt, då det är nödvändigt för fiskartens fortbestånd. Sedermera har man varit tvungen att avbryta tillämpningen av vissa bestämmelser i fiskestadgan. Ändringarna i regleringen av fisket redogörs nedan i stycke 2.3.

I överenskommelsen ingår också allmänna bestämmelser om betalning och fastställande av ersättning, om tillståndsförfarandet, om tillsynen av överenskommelsen och om straffmedel. I ersättningsfrågor tillämpas den nationella lagstiftningen i det land där förlusten, skadan eller menet har uppstått. Till övriga delar ersätter bestämmelserna i överenskommelsen i princip motsvarande bestämmelser i Finlands respektive Sveriges vatten- och miljöskyddslagstiftning i det vattenområde som hör till överenskommelsens geografiska tillämpningsområde. Om det i någon

fråga inte ingår särskilda bestämmelser i gränsälvsöverenskommelsen tillämpas i båda länderna den lagstiftning som är i kraft nationellt. Då ett enskilt fall avgörs ska man besluta vilket lands nationella lagstiftning som blir tillämplig.

2.2 Finsk-svenska gränsälvskommisionen

I 1971 års överenskommelse ingår bestämmelser om den ständiga finsk-svenska gränsälvskommisionen som behandlar byggande i vatten och andra vattenhushållningsärenden, förorening av vatten och fiskeärenden. Då gränsälvsöverenskommelsen ingicks hörde tillståndsbehandlingen i vattenärenden enligt vattenlagstiftningen i båda länderna till vattendomstolarna. På motsvarande sätt fungerar också gränsälvskommisionen som en vattendomstol vid behandlingen av vattenrättsliga tillståndsärenden.

Kommisionen tolkar och tillämpar gränsälvsöverenskommelsen självständigt och avgör i stället för de nationella myndigheterna tillstånds- och ersättningsfrågor som gäller gränsvattendragen. Regeringen i båda länderna tillsätter tre medlemmar till kommissionen, varav en ska vara lagfaren med erfarenhet av domarvärv, en ska ha teknisk sakkunskap och en ska vara en person som är väl insatt i gränsbygdens förhållanden. Vid utförandet av sina uppgifter har kommissionen rätt att få hjälp av de nationella myndigheterna och av andra sakkunniga.

På överenskommelsens geografiska tillämpningsområde ska tillstånd för byggande i vatten och vattenreglering och för sådan verksamhet som kan förorsaka förorening på vattenområdet inhämtas hos gränsälvskommisionen. Kommissionen beslutar också om ersättning som följer av åtgärder som avses i överenskommelsen. I beslut av gränsälvskommisionen kan ändring inte sökas med ordinära rättsmedel, med undantag för ersättningsfrågor i vilka ändring kan sökas hos den behöriga besvärsinstansen i landet i fråga. I ansökningsärenden ska kommissionen förrätta en muntlig handläggning där medborgarna i båda länderna har rätt att använda sitt modersmål. Med hjälp av den muntliga handläggningen har man försökt förbättra de be-

rörda parternas rättsskydd, som är bristfälligt på grund av den begränsade besvärsrätten.

I vissa omfattande vattenbyggnadsprojekt ska kommissionen innan den beviljar ett tillstånd underställa frågan om företagets tillåtlighet och om tillståndsvillkoren till vartdera landets regering. I frågor som gäller tillstånd för förorenande får kommissionen, om det är befogat med tanke på verksamhetens art och konsekvenser eller om den av annan orsak anser det befogat, underställa frågan om verksamhetens tillåtlighet och om tillståndsvillkoren till vartdera landets regering för prövning. I praktiken har tillståndsärenden dock inte överförts till behandling av regeringarna.

De ärenden som blir anhängiga vid kommissionen diarieförs antingen som ansökningsärenden eller som förvaltningsärenden. I den förstnämnda gruppen ingår ansökningar om tillstånd för vattenhushållningsprojekt och för förorenande. Bl.a. fiskeärenden och olika yttranden till andra myndigheter är däremot förvaltningsärenden. Antalet avgjorda ansökningsärenden per år har på 2000-talet växlat mellan 20 och 50 ärenden och antalet avgjorda förvaltningsärenden har växlat mellan 20 och 35 ärenden.

Fördelningen av ansökningsärenden i vattenhushållningsärenden och ärenden som gäller föroreningstillstånd har varierat relativt starkt, men ärendena som gäller byggande i vatten har i regel utgjort mer än hälften av de behandlade ansökningsärendena. Å andra sidan har föroreningsärendena såväl till sin substans som till sin juridiska natur nästan utan undantag varit betydligt mera omfattande än de ärenden som gäller byggande i vatten.

Av de förvaltningsärenden som kommissionen behandlat har de flesta på ett eller annat sätt hänfört sig till fiske. Kommissionen får bl.a. under vissa villkor utfärda undantagstillstånd för fiske efter andra fiskarter än lax och öring med fasta redskap på havsområdet. De flesta förvaltningsärendena är små om man ser till den arbetsmängd de föranleder.

Enligt gränsöverskenskommelsen har gränsöverskenskommisionen också uppgifter som hänför sig till tillsyn. I praktiken är det dock de nationella myndigheterna som i första

hand sköter tillsynen av förorenning av vattendrag och byggande i vatten. Vid tillsynen av fisket har kommissionen samarbetat med Finlands och Sveriges polis- och gränsbevakningsmyndigheter. I praktiken har kommissionen beviljat polis- och fiskemyndigheterna ekonomiskt stöd ur fisketillståndsmedlen för att sköta övervakningen av fisket. Kommissionen finansierar också utredningar om vattendragen och deltar i överläggningar där man behandlar status för de vattendrag som överenskommelsen gäller.

2.3 Den nationella lagstiftningen och tillämpningen av 1971 års överenskommelse

De viktigaste lagarna som reglerar vattenärenden är vattenlagen, miljöskyddslagen (86/2000) och lagen om vattenvårdsförvaltningen (1299/2004). I vattenlagen föreskrivs om nyttjande och vård av vattentillgångar och vattenområden, och i miljöskyddslagen om skydd av yt- och grundvatten mot förorenande verksamhet. I lagen om vattenvårdsförvaltningen ingår bestämmelser om hur planeringen av vattenvården ska ordnas samt om vattenstatus och miljömål för vatten. Naturvårdslagen (1096/1996) innehåller bland annat föreskrifter om skydd av vattennaturtyper och vattenlevande arter. På projekt som kan ha betydande skadliga miljökonsekvenser tillämpas dessutom lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (468/1994).

Åtgärder och konstruktioner som påverkar vattendragen och deras status kräver vanligen tillstånd. Regionförvaltningsverken är tillståndsmyndighet i vattenärenden och i miljö-tillståndsärenden i frågor som gäller förorenning av vattendrag. Ändring i beslut av dessa myndigheter söks hos Vasa förvaltningsdomstol.

Tillståndsprövningen i anslutning till miljö-tillstånd utgör en helhet där förutsättningarna för utfärdande av tillstånd och tillståndsbestämmelserna granskas samtidigt. Miljö-tillstånd och tillstånd enligt vattenlagen grundar sig på rättsprövning. I och med ikraftträdandet av miljöskyddslagen har man frångått den intressejämförelse som tidigare tillämpades i ärenden som gäller avledande av avloppsvatten och som innebar att nyttan och olägenhe-

ten av ett projekt vägdes mot varandra. I vattenhushållningsärenden bygger tillståndsprövningen fortfarande huvudsakligen på en intressejämförelse enligt vattenlagen.

Genom lagen om vattenvårdsförvaltningen har Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG om upprättandet av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område, nedan ramdirektivet för vatten, genomförts nationellt. Lagen innehåller grundläggande bestämmelser om planeringen av vattenvården och om anknytande förfaranden. I lagen föreskrivs bland annat om vattenförvaltningsområden, myndighetssamarbete, internationellt samarbete, utredning av faktorer som påverkar vattnens status, allmänna mål för vattnens status, övervakning, karakterisering av vatten, klassificering av vatten, planering av vattenvården och medborgares och olika instansers deltagande i planeringen.

I statsrådets förordning om vattenförvaltningsområden (1303/2004) fastställs de vattenförvaltningsområden som baserar sig på avrinningsområden. I förordningen utfärdas också närmare bestämmelser om behöriga myndigheter, om den samarbetsgrupp som ska delta i beredningen av förvaltningsplanen och om dess uppgifter samt om samordningen av förvaltningsplanerna. Förordningen innehåller också bestämmelser om internationella vattenförvaltningsområden och om de myndigheter som verkar inom dem samt om deras uppgifter för finska statens del. Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland är behörig myndighet för Finlands del i det internationella finsk-svenska avrinningsdistrikt som enligt förslaget ska inrättas.

Utöver miljöskydds- och vattenlagstiftningen har även annan lagstiftning med anknytning till 1971 års överenskommelse förnyats sedan överenskommelsen trädde i kraft. De mest betydande ändringarna hänför sig till medborgarnas grundläggande fri- och rättigheter och tolkningen av dem. Bestämmelserna i Finland om de grundläggande fri- och rättigheterna har utvecklats i synnerhet till följd av att den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna (FördrS 19/1990) trädde i kraft.

Tillämpningen av vissa bestämmelser i den fiskestadga som ingår som bilaga till 1971

års överenskommelse har avbrutits genom en överenskommelse mellan Finland och Sverige som trädde i kraft den 5 juni 1997 (FördrS 35/1997). Detta berodde på att högsta domstolen i Sverige i en dom i juni 1996 förkastade ett åtal för fiske i strid med gränsälvskommissionens bestämmelse om användning av fångstredskap. Högsta domstolen konstaterade i sin dom att ändringarna i överenskommelsen och stadgan inte hade trätt i kraft och genomförts på ett sätt som var godtagbart med tanke på den svenska författningen. Även Rovaniemi hovrätt ansåg i domar som den meddelade år 1997 på grund av vissa fiskeförseelser att ändringen från 1987 av fiskestadgan inte kunde tillämpas till alla delar eftersom en ändring som delvis hörde till området för lagstiftningen hade satts i kraft genom förordning.

I den oklara situation som uppstod beslutade Finland och Sverige genom notväxling att avbryta tillämpningen av 22 § 2 mom. i fiskestadgan. Sedan verkställigheten hade avbrutits skulle till dessa delar kapitel 1 artikel 8 i gränsälvsöverenskommelsen tillämpas. Enligt artikeln ska inom vardera staten tillämpas där gällande rätt, om överenskommelsen inte innehåller särskilda bestämmelser om en viss fråga. Finland och Sverige förhandlade våren 1997 om att införa enhetliga bestämmelser om fiske inom Torne älvs område.

Efter förhandlingarna utfärdades det i båda länderna separata nationella bestämmelser för Torne älvs fiskeområde. Till de delar som 1971 års överenskommelse inte tillämpas ska man på de områden som hör till Finland och som omfattas av överenskommelsen iakttä lagen om fiske inom Torne älvs fiskeområde (494/1997), jord- och skogsbruksministeriets beslut om fiske inom Torne älvs fiskeområde (319/1998), lagen om fiske (286/1982) och förordningen om fiske (1116/1982).

I lagen om fiske inom Torne älvs fiskeområde föreskrivs om jord- och skogsbruksministeriets rätt att utfärda bestämmelser om begränsning av eller förbud mot fiske. Ministeriets befogenheter motsvarar de befogenheter att begränsa fisket som gränsälvskommissionen tidigare hade med stöd av 22 § 2 mom. i fiskestadgan. I praktiken har begränsningarna och förbuden beträffande fiske

i Torne älv i stort sett förblivit likadana som innan tillämpningen av 22 § 2 mom. i fiskestadgan avbröts. Det faktum att tillämpningen av bestämmelsen i fiskestadgan har avbrutits har således knappast alls påverkat fisket i praktiken.

Anledningen till jord- och skogsbruksministeriets beslut om fiske inom Torne älvs fiskeområde har varit att skydda laxbeståndet i Torne älv och trygga moderfiskens lekmöjligheter. Jord- och skogsbruksministeriet har funnit det nödvändigt att begränsa användningen av effektiva flyt-, driv- och kullenät (kolknöt) samt notar under den tid laxen stiger. Dessa redskap är mycket effektiva vid älvsfiske, och de är inte selektiva. Också i havsområdet som hör till Torne älvs fiskeområde och som innefattar älvmynningen är det förbjudet att fiska lax och öring och att använda stående fångstredskap. På det här området har fiske efter lax och öring med fasta redskap varit tillåtet först från och med den 3 juli. På den svenska sidan har dock fiske efter andra arter med fasta redskap tillåtits i juni. Det har varit obligatoriskt att frisläppa de laxar och öringar som under denna tid hamnat i fångstredskapen.

För att naturlax- och öringsbeståndet i Torne älv ska kunna tryggas har fisket efter lax och öring begränsats avsevärt genom ministeriets beslut. I älvmrådet är fiske efter lax och öring likväl tillåtet med spö och drag från början av maj till och med den 15 augusti, med undantag för den fredning som gäller varje vecka från måndag kväll till onsdag kväll. Det är tillåtet att behålla en lax per fiskare och dygn. Vid fiske med spö och drag är det förbjudet att använda motor, förutom i lugnvattnen nedströms från bron mellan Aavasaksa och Övertorneå. För att effektivisera skyddet har bestämmelserna om nätfiske i älvmrådet skärpts. Enligt beslutet är allt fiske med flytnät, drag- och drivnät och kullenät samt notar förbjudet på fångstplatser från början av maj till och med den 5 juli. Ett undantag utgör laxfiske med flyt- och kullenät, som är tillåtet under två dagar i början av juli. Det är förbjudet att fiska i det finska havsområdet strax utanför Torne älvs mynning med stöd av ett beslut av Torneå stad.

2.4 Den internationella utvecklingen

2.4.1. Principerna för den internationella vatten- och miljörätten

Den internationella vattenrättens principer ingår bland annat i de så kallade Helsingfors-reglerna som godkändes 1966, vilka också återspeglas i internationell rättspraxis. Till de viktigaste principerna i den internationella vattenrätten hör rätten för staterna inom ett avrinningsområde att jämlikt och rimligt nyttja vattentillgångarna i ett internationellt avrinningsområde liksom även skyldigheten att avhålla sig från sådana åtgärder som kan förorsaka betydande skada för en annan stat i området. Nuförtiden anses också tillämpningen av avrinningsområdesaspekten i fråga om nyttjandet och vården av vattentillgångar utgöra en central princip.

Till de miljörättsliga principer som erkänts internationellt anses höra bland annat principen om förorenarens betalningsansvar, försiktighetsprincipen, principen om hållbar utveckling liksom även principen om att miljöskador i första hand ska bekämpas vid källan till skadan samt principen om tillämpning i verksamheten av bästa tillgängliga teknik och bästa praxis från miljösynpunkt.

2.4.2 Nordiska miljöskyddskonventionen

Syftet med miljöskyddskonventionen mellan Sverige, Norge, Danmark och Finland (FördrS 75/1976), nedan nordiska miljöskyddskonventionen, är att begränsa uppkomsten av gränsöverskridande miljöolägenheter. Det som gör den nordiska miljöskyddskonventionen viktig är den stora tonvikt som läggs vid principen om likabehandling. Detta innebär att konventionen försäkrar utlännningar en ställning som motsvarar den ställning som tillämpas i fråga om landets egna medborgare även vid tillämpningen av offentligrättsliga regleringssystem. I konventionen ges en olägenhet som åsamkas miljön i en annan fördragsslutande stat samma ställning som en olägenhet i den egna staten då den skadliga verksamhetens godtagbarhet bedöms. Utöver detta ska den andra fördragsslutande statens medborgare behandlas

lika som den egna statens medborgare. Miljöskyddskonventionen tillämpas dock inte om en miljöskadlig verksamhet regleras genom en särskild överenskommelse mellan två eller flera fördragsslutande stater. Konventionen har därför tillämpats föga i praktiken.

2.4.3 Konventionen om skydd av Östersjöområdets marina miljö

Konventionen om skydd av Östersjöområdets marina miljö undertecknades år 1992 och den trädde i kraft år 2000. Den nya konventionen ersatte den tidigare skyddskonventionen från 1974. Den nya konventionen undertecknades av samtliga nio kuststater vid Östersjön och av Europeiska gemenskapernas (EG) kommission. Konventionens syfte är att effektivisera skyddet av Östersjön. I konventionen från 1992 utvidgades det område som konventionen gäller så att det utöver territorialhaven även omfattar ländernas inre vatten ända fram till strandlinjen. Skyldigheten att förhindra förorening från landbaserade källor gäller åtgärder inom hela Östersjöns avrinningsområde.

Konventionsparterna förbinder sig att förhindra förorening av Östersjöområdet genom att använda bästa tillgängliga teknik i fråga om punktkällor och bästa miljöpraxis i fråga om alla belastningskällor. I konventionen ingår även bestämmelser om förfarandet för miljökonsekvensbedömning. De fördragsslutande parterna har också förbundit sig att var för sig och gemensamt främja naturvärden samt bevara mångfalden i fråga om naturen, dess levande organismer och levnadsmiljöer liksom även ett hållbart nyttjande av Östersjöns naturtillgångar.

2.4.4 Nordiska räddningstjänstavtalet

Avtalet mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om samarbete över territorialgränserna i syfte att vid olyckshändelser hindra eller begränsa skador på människor eller egendom eller i miljön (FördrS 21/1992), nedan nordiska räddningstjänstavtalet, innehåller bestämmelser som hänför sig till bekämpnings- och räddningsinsatser. Det är fråga om ett ramavtal, vars syfte är att

komplettera dels gällande nordiska branschspecifika bilaterala eller multilaterala samarbetsavtal för räddningstjänsten, dels sådana som ingås senare. Bestämmelserna i det nordiska räddningstjänstavtalet blir sålunda tillämpliga endast sekundärt om inget annat följer av branschspecifika överenskommelser. Avtalet innehåller detaljerade bestämmelser om begäran om bistånd, ledningen av insatserna på olycksplatsen, kostnader, skadestånd samt avvikelser från gräns- och tullformalitetsreglerna.

2.4.5 ECE:s vattenkonvention

Medlemsländerna i ekonomiska kommissionen för Europa (ECE), som lyder under FN, ingick år 1992 i Helsingfors konventionen om skydd och användning av gränsöverskridande vattendrag och internationella sjöar (FördrS 71/1996), nedan ECE:s vattenkonvention. Konventionen har undertecknats av 36 europeiska länder och av EG. Konventionens syfte är att förhindra, kontrollera och minska gränsöverskridande miljöpåverkan samt säkerställa användningen av gränsvattendrag på ett jämlikt sätt. I ECE:s vattenkonvention fastställs de gemensamma principerna och förfaringssätten för främjande av miljöskyddet. Bestämmelserna i konventionen är huvudsakligen rekommendationer.

Bland annat bestämmelserna om förhandstillsåndsförfarandet för avloppsutsläpp, tillämpandet av bästa tillgängliga teknik och bästa praxis från miljösynpunkt samt miljökonsekvensbedömning är bindande för alla konventionsparter. I konventionen ingår även bestämmelser om uppföljning och rapportering samt om samarbete i forsknings- och utvecklingsprojekt. På basis av konventionen har man upprättat ett särskilt protokoll om vatten och hälsa (FördrS 83/2005) samt rekommendationer om översvämningssanering.

Bestämmelserna i ECE:s vattenkonvention överensstämmer till stora delar med bestämmelserna i Östersjökonventionen från 1992 och har därför inte haft någon större självständig betydelse i Finland. Dessutom tillämpas bilaterala avtal mellan stater alltid primärt, och Finland har ingått gränsvattendragsöverenskommelser med alla sina grann-

länder. Syftet med ECE:s vattenkonvention är också att kuststaterna sinsemellan ingår bilaterala eller multilaterala överenskommelser för att fastställa sina inbördes förhållanden i fråga om förhindrande, kontroll och minskning av gränsöverskridande verkningar.

I samband med genomförandet av ramdirektivet för vatten har Finland för egen del genomfört protokollet om vatten och hälsa som en del av lagen om vattenvårdsförvaltningen. De nationella åtgärder som är nödvändiga med tanke på det samarbete som förutsätts i protokollet vidtas i anslutning till verkställandet av lagen om vattenvårdsförvaltningen. Till övriga delar ingår protokollets mål i hälsoskyddslagen (763/1994), lagen om vattentjänster (119/2001) samt miljöskyddslagen.

2.4.6 Europeiska människorättskonventionen

Enligt artikel 6.1 i europeiska människorättskonventionen ska var och en, vid prövningen av hans civila rättigheter och skyldigheter eller av en anklagelse mot honom för brott, vara berättigad till en rättvis och offentlig förhandling inom skälig tid och inför en oavhängig och opartisk domstol, som upprättats enligt lag. Europeiska människorättsdomstolen (nedan människorättsdomstolen) har under 2000-talet behandlat några mål i anslutning till begränsningar i fiskerättigheter, där frågan gällde besvärsmått över de fiskebegränsningar som föreskrivits för ett begränsat område.

Finland fick en fällande dom i ärendet *Posti och Rahko* (24.9.2002), eftersom besvärarna som var yrkesfiskare inte hade någon möjlighet att föra de begränsningar som utfärdats för de laxfiskeställen som de hyrt av staten till domstolsprövning (statsrådets förordningar 258/1996 och 266/1998) på det sätt som förutsätts i artikel 6.1 i människorättskonventionen. Dessutom har Finland i målet *Stark och andra* (dom gällande avskrivning 9.10.2007) erkänt avsaknaden av rättsmedel enligt artikel 6.1 i människorättskonventionen och därför betalat ersättning till besvärarna. Det senare målet skiljde sig från målet *Posti och Rahko* i det att begränsningarna i fisket riktade sig mot vatten-

områden som hyrts av fiskelag. Dessutom var en av besvärarna inte en yrkesfiskare utan begränsningen gällde vattenområden som besväraren ägde.

I målet *Alatulkkila och andra* (28.7.2005) ansåg människorättsdomstolen att Finland inte hade brutit mot artikel 6 i människorättskonventionen när det gäller kravet att få ett ärende prövat av en domstol. I målet hade ett beslut av den finsk-svenska gränsälvs-kommissionen, som i stor utsträckning innehöll liknande fiskebegränsningar som sedermera ministeriets förordning 319/1998, förts till högsta förvaltningsdomstolen såsom ett återbrytningsärende. I motiveringen konstaterade människorättsdomstolen att en ansökan om återbrytning hos högsta förvaltningsdomstolen i undantagsfall räckte till för att garantera en rättvis rättegång, eftersom alla återbrytningsgrunder hade behandlats och motiverats i beslutet.

I målet *Danell* gjorde svenska yrkesfiskare ett individuellt klagomål till människorättsdomstolen, eftersom den finsk-svenska gränsälvs-kommissionen hade förkastat deras ansökan om undantagstillstånd för fiske efter lax och öring och ingen domstol i Sverige ansåg sig vara behörig att behandla klagomålet över besluten. Enligt fiskarna kunde gränsälvs-kommissionen inte jämföras med en lagenligt upprättad oavhängig och opartisk domstol i enlighet med artikel 6.1 i människorättskonventionen, varför de inte fått rätt till domstolsförfarande. Eftersom det inte finns någon besvärsmått över gränsälvs-kommissionens beslut hade fiskarnas rätt till effektiva rättsmedel kränkts. Människorättsdomstolen granskade förutsättningarna för behandlingen av klagomålet och beslutade uppta ärendet för behandling. Domstolen fastställde den 17 januari 2006 ett förlikningsavgörande där Sverige godkände att betala ersättning till överklagandena på *ex gratia* grund (Sverige erkände alltså inte överträdelsen).

2.4.7 FN:s havsrättskonvention

FN:s havsrättskonvention (FördrS 50/1996) ingicks 1982. Finland ratificerade havsrättskonventionen år 1996 och Europeiska gemenskaperna år 1998.

I havsrättskonventionen fastställs de centrala principerna och bestämmelserna för användning av haven och havsbotten. Enligt artikel 61 i konventionen ska kuststaten fastställa den tillåtna fångstmängden av de levande tillgångarna i sin ekonomiska zon. Vidare ska kuststaten med beaktande av vetenskapliga fakta genom åtgärder för bevarande och förvaltning säkerställa att de levande tillgångarnas fortbestånd i den ekonomiska zonen inte äventyras genom överexploatering. Kuststaten och de behöriga internationella organisationerna, vare sig de är subregionala, regionala eller globala, ska samarbeta för detta ändamål.

Kuststaternas åtgärder ska även syfta till att bibehålla utnyttjade bestånd på, eller återställa dem till, nivåer som kan ge maximalt hållbart uttag (maximum sustainable yield, MSY) med avseende på miljöfaktorer och ekonomiska faktorer av betydelse, vilka innefattar de kustfiskande samhällenas ekonomiska behov och utvecklingsländernas särskilda krav.

Enligt artikel 62 ska kuststaten, med beaktande av artikel 61, främja målet om ett optimalt nyttjande av de levande tillgångarna i den ekonomiska zonen.

I artikel 66 i konventionen behandlas anadroma fiskbestånd, dvs. sådana fiskbestånd som leker i floder och sjöar och som vandrar ut till havet för att äta. I denna artikel ingår den s.k. lekstatsprincipen enligt vilken de stater där de anadroma bestånden förökar sig ska anses ha det största intresset av dem och också huvudansvaret för dem. Sådana stater ska säkerställa att bestånden bevaras genom att införa lämpliga åtgärder för reglering av fisket i alla vattenområden innanför dess ekonomiska zon och inom andra länders vattenområden. Staten kan, efter samråd med övriga stater som fiskar efter dessa bestånd, fastställa den största tillåtna fångstmängden för bestånd som härrör från dess floder.

När det gäller fångst av dessa anadroma arter utanför den ekonomiska zonens yttre gräns ska de berörda staterna upprätthålla samråd i syfte att komma överens om villkor för sådant fiske med vederbörlig hänsyn till kraven på bevarande och ursprungsstatens behov med avseende på dessa bestånd.

2.4.8

FN:s fiskbeståndsavtal

FN:s avtal om genomförande av de bestämmelser i Förenta nationernas havsrättskonvention av den 10 december 1982 som rör bevarande och förvaltning av gränsöverskridande och långvandrande fiskbestånd (FördrS 81/2003), det s.k. fiskbeståndsavtalet, ingicks år 1995. Finland och Europeiska gemenskaperna ratificerade avtalet samtidigt år 2003.

FN:s fiskbeståndsavtal introducerar principer för bevarande och förvaltning av gränsöverskridande och långvandrande fiskbestånd och fastställer att åtgärderna ska grunda sig på försiktighetsprincipen och på bästa möjliga vetenskapliga fakta. I avtalet har havsrättskonventionens bestämmelser om samarbete mellan stater vidareutvecklats för att bevara fiskbestånden på ekonomiska zoner och på det öppna havet. Avtalet innehåller ramarna för detta samarbete.

2.5 Lagstiftningen i Europeiska unionen

2.5.1

Ramdirektivet för vatten

Ramdirektivet för vatten samordnar gemenskapens samtliga inlandsytvatten, kustvatten och grundvatten under en och samma enhetliga översyn. Direktivets allmänna mål är att främja kvaliteten på vatten och säkerställa ett hållbart nyttjande av vattentillgångarna. Målet är att skydda, förbättra och återställa vattenområden så att yt- och grundvattenstatusen inte försämras och att samtidigt se till att vattenstatusen är minst god. Målet är att också föroreningar genom utsläpp eller spill av prioriterade farliga ämnen ska upphöra på en gång eller stegvis liksom även att utsläpp av andra prioriterade ämnen minskas progressivt.

Direktivet förutsätter att medlemsstaterna bildar avrinningsdistrikt, som består av avrinningsområden, vilka i den finska lagstiftningen kallas vattenförvaltningsområden. För avrinningsområden som överskrider gränsen mellan två eller flera EU-medlemsstater ska bildas för medlemsstaterna gemensamma, internationella avrinningsdistrikt. Det har temporärt överenskommit att samarbetet mellan Finland och Sverige innan den nya överens-

kommelsen träder i kraft ska skötas på grundval av den notväxling som trädde i kraft den 2 november 2003 (FördrS 67/2003).

För tillämpningen av bestämmelserna i direktivet ska medlemsstaterna inom den del av varje internationellt vattendistrikt som ligger inom dess territorium genomföra lämpliga administrativa arrangemang, vilka inbegriper att utse en lämplig behörig myndighet. Till behörig myndighet kan ett befintligt nationellt eller internationellt organ utses.

Direktivet förutsätter att medlemsstaterna kartlägger vattnen och deras status, vilket inbegriper avrinningsdistriktens karakteristika, en översyn av miljökonsekvenserna av mänsklig verksamhet och en ekonomisk analys av vattenanvändningen. Resultatet för detta arbete utgör en grund för upprättande av de förvaltningsplaner och åtgärdsprogram som förutsätts i direktivet.

Direktivet kräver att det utarbetas en förvaltningsplan för varje avrinningsdistrikt som i sin helhet finns inom medlemsstaternas territorium. För internationella avrinningsdistrikt ska samordnade förvaltningsplaner för avrinningsdistrikt utarbetas. En förvaltningsplan för ett avrinningsdistrikt ska innehålla de uppgifter som anges i bilaga VII till direktivet. Dessa uppgifter omfattar bland annat en allmän beskrivning av avrinningsdistriktets karakteristika, en sammanfattning av betydande miljöpåverkan och effekter orsakade av mänsklig verksamhet på vattenstatusen, uppföljning, en förteckning över miljömål, en ekonomisk analys över vattentjänster, en sammanfattning av åtgärdsprogrammet samt av informationen till medborgarna och samråd med dem.

För varje avrinningsdistrikt eller del av ett internationellt avrinningsdistrikt inom en medlemsstats territorium ska ett åtgärdsprogram upprättas, vars syfte är att säkerställa att de i direktivet angivna miljömålen nås med beaktande av resultaten av de analyser och översyner som krävs. För de internationella avrinningsdistriktens del ska respektive medlemsstater tillsammans sköta samordningen och för detta ändamål kan de ramar som uppkommit till följd av internationella överenskommelser utnyttjas.

Vattendrag klassificeras på basis av deras ekoregionala särdrag i floder, sjöar, vatten i övergångszon, kustvatten samt konstgjorda och kraftigt modifierade vattenförekomster. Vattenstatusen fastställs enligt direktivet så att vattenstatusen kan vara hög, god, måttlig, otillfredsställande eller dålig. Medlemsstaterna ska också se till att det görs upp program för uppföljningen av vattenstatusen. Programmen ska ge en enhetlig och mångsidig helhetsbild av vattenstatusen i varje avrinningsdistrikt.

Syftet med direktivet är att medlemsstaterna sporrar alla berörda parter att delta i genomförandet av direktivet. Därför ska medborgarna och de som nyttjar vattnen ha möjlighet att göra anmärkningar och få information i de olika skedena av vattenvårdsförvaltningen.

Direktivet har till stora delar genomförts nationellt genom lagen om vattenvårdsförvaltningen och genom förordningar av statsrådet som kompletterar lagen. Genom förordning av statsrådet har närmare bestämmelser utfärdats om vattenförvaltningsområden (1303/2004), om ämnen som är farliga och skadliga för vattenmiljön (1022/2006) samt om vattenvårdsförvaltningen (1040/2006).

2.5.2 Översvämningsdirektivet

Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/60/EG om bedömning och hantering av översvämningsrisker är för närvarande under beredning för nationellt genomförande. Avsikten med översvämningsdirektivet är att upprätta en ram för bedömning och hantering av översvämningsrisker i syfte att minska de ogynnsamma följderna för människors hälsa, miljön, kulturarvet, ekonomisk verksamhet och infrastruktur i samband med översvämnningar inom gemenskapen.

Översvämningsdirektivet förutsätter att det först görs en preliminär bedömning av översvämningsriskerna, dvs. att de vattendrag och kustområden där översvämningsrisken är betydande identifieras. För dessa identifierade områden ska före utgången av år 2013 färdigställas kartor över översvämningshotade områden och kartor över översvämningsrisker samt före utgången av år 2015 planer för

hantering av översvänningsriskerna. I direktivets struktur är riskhanteringsplanerna en del av avrinningsområdets samordnade förvaltning och kan därför jämföras med förvaltningsplanerna enligt ramdirektivet för vatten. För färdigställandet av dessa planer kan man delvis använda samma administrativa arrangemang och resurser. För internationella avrinningsdistrikt som i sin helhet ligger inom gemenskapen ska enligt artikel 8 i direktivet medlemsstaterna säkerställa samordning i syfte att utarbeta en enda internationell riskhanteringsplan eller flera riskhanteringsplaner som samordnas på nivån för det internationella avrinningsdistriktet.

2.5.3 Habitatdirektivet

Avsikten med åtgärderna enligt rådets direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, det så kallade habitatdirektivet, är att trygga bevarandet eller återställandet av en gynnsam skyddsnivå för naturtyper samt vilda djur- och växtarter av gemenskapsintresse. Natura 2000 som inrättats med stöd av habitatdirektivet är ett sammanhängande europeiskt nätverk av särskilda bevarandeområden. Den tillräckliga förekomsten av naturtyper och livsmiljöer för arter i nätverket Natura 2000 bedöms enligt habitatdirektivet med hänsyn till sju biogeografiska områden. Varje medlemsstat ska bidra till att bygga upp nätverket i förhållande till i vilken utsträckning vissa naturtyper och livsmiljöer för arter förekommer inom respektive stats territorium.

Finland har i sitt anslutningsfördrag till EG medgett undantag för alla sådana i Finland förekommande fiskarter som anges i bilaga II till habitatdirektivet, inklusive laxen, varför Finland inte kan tillämpa förekomsten av lax som grund för att införliva ett område i nätverket Natura 2000. Finland har dock införlivat Torne-Muonio älvs avrinningsområde i Natura-nätverket såsom naturtypen naturliga större vattendrag av fennoskandisk typ och beträffande de arter som anges i bilaga II till habitatdirektivet som livsmiljö för utter. Sverige har införlivat Torne älvs och Kalix älvs avrinningsområden i sitt Natura-nätverk.

Det förutsätts att medlemsstaterna bildar särskilda bevarandeområden av de Natura-

områden som godkänts av gemenskapen. Alla planer och projekt som med sannolikhet kan medföra en betydlig försämring av naturvärdena i ett Natura-område ska på behörigt sätt bedömas i förhållande till hur de påverkar skyddsmålen för området. Skyddsmålen för Natura-området bestäms endast utifrån de arter på basis av vilka området har införlivats i nätverket. Den som genomför projektet är skyldig att bedöma konsekvenserna oberoende av om projektet eller planen är beroende av tillstånd eller inte.

2.5.4 Lagstiftning om Europeiska gemenskapens gemensamma fiskeripolitik

EG:s gemensamma fiskeripolitik utgör ett förvaltningsinstrument för fisket och vattenbruket inom Europeiska unionen. Eftersom fisken är en naturlig och rörlig naturtillgång betraktas den som gemensam egendom, varvid dess användning omfattas av gemensamma regler. Målet med reglerna är att säkerställa ett hållbart och ansvarsfullt nyttjande av fiskbestånden. Den centrala förordningen med tanke på den gemensamma fiskeripolitiken är rådets förordning (EG) nr 2371/2002 om bevarande och hållbart utnyttjande av fiskeresurserna inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken.

Gemenskapens fiskerilagstiftning tillämpas huvudsakligen på yrkesfiske inom gemenskapens havsområden. Det är tillåtet att nationellt utfärda bestämmelser som är strängare än gemenskapsbestämmelserna, men de ska godkännas av EU-kommissionen och får inte stå i strid med gemenskapsrätten. En medlemsstat får vidta nationella åtgärder 12 sjömil innanför dess baslinjer, om gemenskapen inte har vidtagit bevarande- och fiskervårdsåtgärder för området i fråga. Åtgärderna ska vara förenliga med de mål som uppställts för den gemensamma fiskeripolitiken och minst lika stränga som den gällande gemenskapslagstiftningen.

Regleringen av fisket i Östersjön baserar sig på EG:s gemensamma fiskeripolitik som omfattar såväl reglering och tillsyn av nyttjandet av fiskeresurser som marknads- och strukturpolitik för fiskerinäringen. Som en del av den gemensamma fiskeripolitiken fastställer EU årligen fångstkvoter för de vik-

tigaste fiskbestånden i Östersjön, däribland för laxbestånden.

EU:s råd har dessutom utfärdat en förordning (EG) nr 2187/2005 om bevarande av fiskeresurser genom tekniska åtgärder i Östersjön, Bälten och Öresund, om ändring av förordning (EG) nr 1434/98 och om upphävande av förordning (EG) nr 88/98. I förordningen fastställs de minsta måtten för lax (60 cm, i Bottenviken 50 cm) och öring (40 cm) som ska tillämpas på finska vattenområden och att maskstorleken ska vara minst 157 mm vid laxfiske. Vidare fastställs i förordningen perioden för fiskeförbud för lax och öring som gäller från och med den 1 juni till och med den 15 september, förutom i Finska viken där perioden för fiskeförbud gäller från och med den 15 juni till och med den 30 september. Förbudet gäller det öppna havet fyra sjömil från baslinjerna. Förbudet gäller inte fiske med ryssjor. Genom förordningen förbjuds också användning av drivgarn vid fisket.

2.6 Bedömning av nuläget

Under den tid som 1971 års överenskommelse varit i kraft har både den nationella lagstiftningen hos avtalsparterna och den internationella regleringen förändrats avsevärt. Överenskommelsen har dock inte under denna tid granskats förutom när det gäller fisket. Finland och Sverige har år 1994 först blivit medlemmar i Europeiska ekonomiska området och därefter år 1995 medlemmar i EU, och länderna måste således också genomföra gemenskapslagstiftningen. Förändringen i den nationella och internationella lagstiftningen och särskilt genomförandet av EU-lagstiftningen i båda länderna är de viktigaste orsakerna till att en revidering av överenskommelsen måste anses vara nödvändig.

Miljölagstiftningen i Finland och Sverige är tämligen likartade. Regleringen av vattenhushållningsärenden avviker något mer än miljöskyddsbestämmelserna, men på grund av det gemensamma ursprunget och de gemensamma grundläggande principerna är olikheterna inte avgörande stora. Som en följd av gemenskapslagstiftningens inverkan påminner miljöskyddsbestämmelserna i Finland och Sverige allt mer om varandra.

Enligt kapitel 8 artikel 15 i gränsälvsöverenskommelsen kan ändring i beslut av gränsälvskommisionen i ansökningsärenden sökas endast när det gäller frågor som gäller ersättning. Till övriga delar vinner beslutet laga kraft genast. På motsvarande sätt får enligt kapitel 8 artikel 17 ändring inte alls sökas i kommissionens beslut i förvaltningsärenden. Beträktat i skenet av den nya grundlagen och särskilt dess 21 § kan det anses att en så här begränsad besvärsmätt äventyrar förverkligandet av medborgarnas rättsskydd.

Riksdagens justitieombudsman har i sitt beslut (2614/4/98) tagit ställning till den begränsade besvärsmätten i 1971 års överenskommelse. Justitieombudsmannen har konstaterat att besvärsmätten är tvivelaktigt med hänseende till att gränsälvskommisionen fattar beslut som påverkar människors rättigheter och skyldigheter, fastän man inte kan anse den vara en domstol. Justitieombudsmannen har i sitt beslut ansett att underställande av vissa ärenden till ländernas regeringar för godkännande inte heller kan anses utgöra ett tillräckligt rättsskydd och att regeringarnas beslut inte kan ersätta var och en såsom grundläggande fri- och rättighet garanterad möjlighet att vid behov hänskjuta ett ärende till domstol för prövning.

Förhållandet mellan 1971 års överenskommelse och Europeiska människorättskonventionen och särskilt dess 6 artikel har också behandlats i Sverige i beslut av Miljööverdomstolen och Länsrätten i Norrbottens län. I besluten har det konstaterats att de berörda parterna trots besvärsmätten i kapitel 8 artikel 17 borde ha kunnat få sitt ärende prövat i domstol enligt artikel 6 i människorättskonventionen. De besvär som framförts har dock inte tagits upp till prövning på grund av att myndigheten saknat behörighet. Begränsningar i fisket utanför Torne älv har behandlats i flera av människorättsdomstolens domar som har refererats ovan i stycke 2.4.6. Människorättsdomstolens tolkningspraxis är på grund av fiskeribegränsningarnas natur dock inte etablerad och klar, eftersom frågorna i de olika fallen har varit olika sammellan.

För fiskets del är nuläget, där behörigheten innehas både av gränsälvskommisionen och av de nationella myndigheterna, inte ända-

målsenlig. Arrangemanget är avsett att vara en provisorisk lösning fastän det har fungerat nöjaktigt och varit sakligt med tanke på regleringen av fisket. Systemet för regleringen är dock för närvarande tämligen komplicerat, eftersom det finns bestämmelser om fisket i Torne älv i gränsälvsoverenskommelsen, i fiskestadgan och dessutom i nationella lagar och förordningar i Finland och i Sverige. För att klarlägga och uppdatera rättsläget har det ansetts vara nödvändigt att revidera bestämmelserna om fisket.

Straffbestämmelserna i kapitel 9 i gränsälvsoverenskommelsen och i fiskestadgan har också ansetts vara problematiska. Grundlagen kräver att bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter ska föreskrivas i lag. Ur den finska lagstiftningens synpunkt borde straffbestämmelserna i gränsälvsoverenskommelsen delvis ha reviderats redan då kapitel 48 i strafflagen (39/1889) om miljöbrott stiftades.

För att genomföra ramdirektivet för vatten ska medlemsstaterna se till att ett avrinningsområde som är beläget på fler än en medlemsstats område ska inkluderas i ett internationellt avrinningsdistrikt. Även översvämningdirektivet kräver samarbete i gränsvattendragen. För att samordna förvaltningsplanerna för avrinningsdistrikten, planerna för hantering av översvämningriskerna och olika program samt det mellanstatliga samarbetet är det nödvändigt att utse ett organ.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

3.1 Målsättning

Grunden för 1971 års överenskommelse är en mycket långvarig enhetlig befolknings- och kulturtradition och en gemensam reglering av nyttjandet och skyddet av vattendragen. De centrala principer som tillämpades då avtalet upprättades, dvs. det jämlika nyttjandet av avrinningsområdets naturresurser för att främja gränsbygdens intressen och fästandet av särskild uppmärksamhet vid naturskydd, tryggheten av fiskbestånden och förebyggandet av vattenförorening, är fortfarande väl motiverade. Dessa utgångspunkter och den erfarenhet man har av samarbetet har

beaktats i arbetet med den nya överenskommelsen.

Ett av de viktigaste målen för revideringen av gränsälvsoverenskommelsen har varit att skapa i vattentillståndsärenden förutsättningar för sökande av ändring i tillståndsbeslut rörande åtgärder som genomförs i Torne älvs avrinningsområde i den omfattning som krävs enligt grundlagen.

Ett annat mål vid utarbetandet av den nya gränsälvsoverenskommelsen har bestått i att skapa förutsättningar för genomförandet av ramdirektivet för vatten och översvämningdirektivet inom Torne älvs avrinningsområde och för samordningen av de internationella planer som ramdirektivet förutsätter.

För fiskets vidkommande är målet med förnyandet av gränsälvsoverenskommelsen att ordna fisket i Torne älvs fiskeområde enligt principen för hållbart nyttjande så att yngelproduktionen för Torne älvs lax är på en nivå för maximalt hållbart nyttjande. Torne älv är den viktigaste återstående lekälven för lax i Östersjön varför dess betydelse för naturlaxen i Östersjön är mycket stor. För bevarande av den genetiska mångfalden hos laxen i Torne älv är det viktigt att beståndet förökar sig naturligt och att det genom ett naturligt urval produceras livsdugliga yngel.

Ett viktigt mål är att göra bestämmelserna om fiske klarare och modernare. I den nya gränsälvsoverenskommelsen ingår allmänna bestämmelser om fiske. De detaljerade och ingående bestämmelserna har sammanställts i fiskestadgan, som utgör en integrerad del av gränsälvsoverenskommelsen. Rättsläget förenklas i den mån det är möjligt genom att förenhetliga fiskebestämmelserna för hela området. Begynnelsepunkterna för yrkesfiske utanför havsområdet ska bestämmas nationellt inom ramen för den tidsram som fastställts i överenskommelsen. Ett annat mål är att möjliggöra en mer effektiv övervakning av fiske än nu samt ett närmare samarbete i fråga om forskningen och statistiken över fångsterna.

Fiskestadgan ingår i den förvaltningsplan för lax som bereds av EG-kommissionen. Förvaltningsplanen föreslås innehålla målsättningar och åtgärder för vården och ett hållbart fiske av laxbeståndet i Östersjön.

Propositionens mål är att inhämta riksdagens godkännande för den nya gränsälvsöverenskommelsen mellan Finland och Sverige. Propositionen innehåller också ett lagförslag om sättande i kraft av de bestämmelser i överenskommelsen som hör till området för lagstiftningen och om upphävande av lagen om fiske inom Torne älvs fiskeområde. I den föreslagna lagen ingår också relevanta bemyndiganden att utfärda förordningar.

3.2 De viktigaste förslagen

Den nya gränsälvsöverenskommelsen innehåller tre viktiga nya element. Enligt överenskommelsen bestäms den tillämpliga lagstiftningen och tillståndsmyndigheten i vattentillståndsärenden i Torne älvs avrinningsområde enligt den nationella rättsordningen i respektive land. Som en andra ny punkt slopas den nuvarande gränsälvskommissionen såsom tillståndsmyndighet som behandlar byggande i vatten och föroreningsärenden och ett nytt samarbetsorgan för utvecklingen av gränsvattendragssamarbetet inrättas. En tredje nyhet är den översynen av bestämmelserna om fiske för att svara på nuvarande behov.

Likheterna mellan Finlands och Sveriges vatten- och miljölagstiftningar gör det möjligt att i vattentillståndsärenden i Torne älvs avrinningsområde övergå till att tillämpa den nationella lagstiftningen i stället för en gemensam materiell reglering. För rättsskyddet är det väsentligt att besvärsmöjligheten i Torne älvs avrinningsområde utsträcks även till andra frågor än till frågor om ersättning. Det ansågs inte vara möjligt att inrätta en internationell besvärstol eller att utvidga besvärsrätten så att medborgarna skulle ha kunnat överklaga gränsälvskommissionens beslut till alla delar till de nationella domstolarna. Det senare alternativet skulle ha kunnat leda till att samma ärende behandlas i Finland och i Sverige i självständiga och oavhängiga besvärsmyndigheter och sålunda också till sinsemellan olika avgöranden i samma ärende.

Genom den nya överenskommelsen inrättas i Torne älvs avrinningsområde tillsammans med Sverige ett internationellt avrinningsdistrikt (vattenförvaltningsområde) enligt kra-

ven i ramdirektivet för vatten. För att genomföra samarbetet inrättas en finsk-svensk gränsälvskommission. Kommissionen ska i samarbete med områdets myndigheter och kommuner också utveckla annat gränsvattendragssamarbete t.ex. för översvämningssberedskap. I den nya överenskommelsen har man strävat efter att införa tillräckligt detaljerade förfarandebestämmelser som ska säkerställa att information, hörande och framförande av synpunkter som påverkar beslutsfattandet från gränsbygdens synvinkel garanteras.

Med bestämmelserna i överenskommelsen och i fiskestadgan begränsas i huvudsak fiske efter lax och öring. Bestämmelserna i fiskestadgan är i huvudsak enhetliga för alla fiskare i området oberoende av nationalitet, eftersom de nuvarande nationella bestämmelserna ska upphävas. I förhandlingarna om fiskebestämmelserna var en av de viktigaste frågorna startdatumet för användningen av fasta redskap, i praktik storryssjor, i havsområdet, fisketiderna i älvsområdet samt möjligheten att vid behov flexibelt och snabbt kunna anpassa stadgans bestämmelser.

Finlands mål var att minska fisket i juni med fasta redskap utanför Torne älv på den svenska sidan. Motsvarande fiske har inte varit tillåtet på den finska sidan. Sverige framhöll dock hela tiden under förhandlingarna att rätten till laxfiske tillhör på havet vattenområdets ägare och att Sveriges avsikt var att hålla skärgården levande och att efterleva grundlagens krav gällande egendomsskydd. Sverige ansåg därför att landet inte hade politiska eller rättsliga möjligheter att ställa andra än absolut nödvändiga fiskebegränsningar för sina egna vattenområden.

När Sveriges absoluta motstånd och förstärkningen av laxbestånden beaktades kom man fram till en modell där man inte alls får sätta ut fasta redskap under försäsongen före den 11 juni. Det egentliga laxfisket får börja först den 17 juni kl. 12. Fiskestadgan innehåller dock en möjlighet enligt vilken parterna får utfärda ensidiga nationella bestämmelser för att begränsa fiske efter lax och öring med fasta redskap i havet utöver det som stadgan föreskriver.

Som en följd av skillnaderna i synsättet mellan Finland och Sverige konstaterades det

att det i havsområdet kan finnas grunder till olika regelverk för fiske efter lax och öring på den finska och på den svenska sidan. Den nationella likställigheten mellan fiskarna på det finska havsområdet kräver också att de finländska fiskarna inom det område som överenskommelsen gäller inte försätts i en väsentligen annorlunda ställning än andra fiskare på kustområdet. Kustområdets fiske har begränsats i statsrådets förordning om begränsningar av laxfisket i Bottniska viken och Simo älv (190/2008). Principen om lika-behandling leder alltså nationellt till att laxfisket på den finska sidan i huvuddrag ordnas enligt nämnda förordning av statsrådet eller enligt en reglering som ersätter den. En separat reglering är motiverad trots att man generellt med fiskestadgan försöker uppnå en gemensam reglering och lika behandling på hela det område som överenskommelsen omfattar. Med nationell reglering kan man även i större utsträckning beakta olikheterna i strukturen för fisket i båda länderna. I Sverige har laxfisket traditionellt varit förlagt till älvmynningsarna, medan man i Finland kan idka laxfiske längs Bottniska vikens grunda kust.

För älvfisket uppnåddes lösningar i linje med de förslag som Finland framlagt. Säsongen för fiske efter lax och öring med handredskap utsträcker sig således från början av juni till utgången av augusti. Veckofredningen för detta fiske förkortades från två dygn till ett dygn från söndag kväll till måndag kväll. För älvens traditionella fiskeformer med flytnät och kullenät samt med håv kom man överens om utvidgade fiskemöjligheter enligt Finlands förslag. Totalförbudet för höstfisket i älven förlängdes till den 15 december.

Enligt fiskestadgan kan regeringarna eller de myndigheter som utses av dem gemensamt komma överens om att utfärda bestämmelser som avviker från bestämmelserna i fiskestadgan om fiskbeståndets tillstånd tillåter eller kräver det. Den här flexibilitetsprincipen möjliggör sålunda t.ex. att bestämmelserna skärps om laxbeståndet försvagas. Bestämmelserna ska fastställas nationellt. Enskilda undantag från bestämmelserna om fiske kan utfärdas av de myndigheter som förvaltar fisket i Torne älv, dvs. Närings-, trafik-

och miljöcentralen i Lappland i Finland och Fiskeriverket i Sverige. Sådana är bland annat undantagstillstånd för att arrangera fiske-tävlingar och fiskeuppvisningar. Den nya Finsk-svenska gränsälvskommissionen har rätt att avge yttranden innan myndigheterna fattar beslut. Skyldigheten att begära yttranden har dock begränsats.

Det geografiska tillämpningsområdet förblir oförändrat på Finlands sida och minskar på Sveriges sida för havsområdets del, dvs. framledes är områdena nästan lika stora på båda ländernas område.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Ekonomiska konsekvenser

Kostnaderna för gränsälvskommissionen enligt 1971 års överenskommelse består av kostnader för kansliet och medlemmarnas arvoden och reseersättningar. Situationen ändras inte i detta hänseende i och med att den nya kommissionen inrättas. Finland och Sverige har delat på kansliets kostnader och staterna har vardera särskilt ansvarat för arvodet och reseersättningarna för de medlemmar som de själva har utsett. Till kansliets kostnader har man inte räknat kostnader för kanslilokalerna. Dessa kostnader har landet där kansliet är beläget, dvs. Sverige, ensamt ansvarat för. Kommissionens verksamhet finansieras i sin helhet med anslag från parternas budgeter. På årsbasis har gränsälvsöverenskommelsen föranlett Finland kostnader på ca 125 000 euro. Kostnaderna betalas från moment 30.50.20 i statsbudgeten.

Enligt 17 § i fiskestadgan bemyndigas Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland att ingå avtal med Fiskeriverket i Sverige samt med intresserade innehavare av fiskerätt om ett gemensamt fisketillståndssystem. Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland ansvarar för användningen av intäkterna från försäljningen av tillstånd till ändamål i enlighet med stadgan, dvs. för övervakning av fisket i området och för forskning. Intäkterna ska kanaliseras direkt till Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland. På basis av det nuvarande gemensamma tillståndssystemet har gränsälvskommissionen årligen fått

intäkter på ca 50 000 euro varav den har distribuerat ca 40 000 euro till bl.a. Lapplands arbets- och näringscentral, polisen och gränsbevakningsväsendet för att användas till övervakning av fisket.

4.2 Konsekvenser för myndigheterna

4.2.1 Ansöknings- och förvaltningsärenden

Gränsälvskommissionen som grundades genom 1971 års överenskommelse såsom en tillståndsmyndighet för bygg- och föroreningsärenden läggs ned. Den nya gränsälvskommissionen utvecklar gränsvattendrags-samarbetet inom överenskommelsens tillämpningsområde. Den ansvarar för skötseln av uppgifter som följer av ramdirektivet för vatten och av översvämningdirektivet. Gränsälvskommissionen svarar också för den samordning som behövs på det finsk-svenska avrinningsdistrikt som bildas. Kommissionen ska också i samråd med myndigheterna och kommunerna i regionen utveckla annat gränsvattendragssamarbete. På Finlands sida övergår vattentillståndsärendena på överenskommelsens tillämpningsområde till Lapplands regionförvaltningsverk för behandling i enlighet med vad som föreskrivs om verkets uppgifter. Antalet ansökningsärenden som gränsälvskommissionen avgjort har varit några tiotal per år.

Av de förvaltningsärenden som gränsälvskommissionen avgjort har den kvantitativt största delen hänfört sig till fiske, dvs. ca 20 per år. Enligt den nya överenskommelsen förvaltas fisket på Torne älvs fiskeområde i Finland av Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland, som också övervakar efterlevnaden av fiskestadgan i samarbete med polis- och gränsbevakningsmyndigheterna.

Överföringen av ansöknings- och förvaltningsärendena på Lapplands regionförvaltningsverk och på Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland ökar arbetsbördan för dessa myndigheter. Å andra sidan har deras företrädare även hittills deltagit i behandlingen av motsvarande ärenden såsom gränsälvskommissionens ledamöter eller dess sakkunniga.

4.2.2 Övervakning av fiske

Efterlevnaden av fiskestadgans bestämmelser övervakas i Finland av Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland och i Sverige av Länsstyrelsen i Norrbottens län. Dessutom kvarstår övervakningsansvaret även i fortsättningen hos de organ i båda länderna som nu övervakar fisket. Fiskestadgan möjliggör också användningen av finsk-svenska övervakningspatruller vid övervakningen av fisket. I detaljmotiveringen till 11 och 21 § i fiskestadgan ingår en redogörelse över övervakningen av fisket.

Uppgifterna för de myndigheter som övervakar fisket utvidgas från det nuvarande, eftersom övervakningens natur ändras så att det blir mer mångsidigt. Tyngdpunkten för övervakningen förväntas bli förskjuten från observation av förbjudna fångstredskap till övervakning av fångsten. Det krävs dock inte väsentligen mera resurser för att organisera en fungerande övervakning eftersom fiskesäsongen bara pågår under några månader om året. De medel som finska staten får från försäljningen av fiskekort för fiske efter lax och öring kan användas i huvudsak till att ordna övervakningen. I samband med den övervakning av fisket som krävs av EU-rättsakter kan man på havsområdet dessutom övervaka efterlevnaden av Torne älvs fiskestadga.

Effektiveringen av övervakningen förutsätter ett nära samarbete mellan de olika tillsynsmyndigheterna nationellt. Koordinationen av övervakningen kräver också att en särskild övervakningsplan upprättas.

Då man kom överens om fiskestadgans innehåll upprättades mellan förhandlingsdelegationerna den 25 juni 2009 ett protokoll där man kom överens om kompletterande nationella regler för övervakningen. I samband med lagen om sättande i kraft av gränsälvsöverenskommelsen utfärdas ett bemyndigande att utfärda förordningar med avseende på dessa regler. Fiskare som fiskar efter andra arter med fasta redskap innan fiskesäsongen för lax och öring börjar ska enligt protokollet göra förhandsanmälningar om vittjande av fångstredskapen och förhandsanmälan om landning av fångsten. Dessutom begränsas landningsställena och landningstiderna. På förmiddagen den 17 juni, strax innan fisket

efter lax börjar, ska alla fiskhus på fasta redskap tömmas på lax och öring. I detta sammanhang ska myndigheterna utföra riskbaserad övervakning. På detta sätt strävar man efter att minimera fångsten av lax och öring som hamnat i fasta redskap under förbudstiden. En motsvarande skyldighet att återutsätta lax och öring ingår i 12 § i fiskestadgan.

4.3 Miljökonsekvenser

Överenskommelsens tillämpningsområde bildar ett gemensamt avrinningsdistrikt för Finland och Sverige på vilket man i samråd följer vattenstatusen samt planerar och genomför åtgärder för att uppnå de miljömål som ställts för statusen på vattenmiljön. Samarbetet i vattenfrågor möjliggör att avrinningsområdets status bibehålls och förbättras samt skapar förutsättningar för förebyggande och minskande av översvämningsskador.

Genom regleringen av fisket efter lax och öring strävar man efter att trygga ett hållbart fiske och att främja yngelproduktionen i fråga om dessa arter. Bestämmelserna som gäller Torne älvs fiskeområde fortsätter den reglering av laxfisket på Torne älvs vandringsområde som inleddes på 1980-talet och som har bidragit till att laxstammen återhämtat sig. Bestämmelserna i den nya fiskestadgan om startdatum för fasta redskap för fiske efter andra fiskarter än lax och öring bidrar till att utveckla lax- och öringstammarna. Bestämmelserna förlänger den tid under vilken sådana fångstredskap som påverkar laxens och öringens lekvandring inte finns i havet. Enligt fiskestadgan får fasta redskap inte sättas ut i havet före den 11 juni.

På basis av undersökningar som Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet har utfört har laxens naturliga produktion av smolt i Torne älv under de senaste åren varit många gånger högre än tidigare. Bestämmelserna i fiskestadgan väntas därmed bidra till att den positiva utvecklingen fortsätter.

Vandringsfiskbeståndens situation och de faktorer som påverkar situationen och fisket har dock växlat kraftigt och snabbt. Exempel på detta är bland annat variationen i den så kallade M74-dödligheten, förändringarna i den naturliga dödligheten vid havsvandring-

en samt förbudet mot att använda drivgarn i Östersjön. Eftersom situationen också i framtiden sannolikt kommer att variera är det viktigt att överenskommelsen möjliggör snabba och effektiva ändringar i skötseln av vandringsfiskresurserna. Sättet på vilket 16 § i fiskestadgan kommer att tillämpas har en central roll i detta sammanhang.

4.4 Samhälleliga konsekvenser

4.4.1 Konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna

Enligt den nya överenskommelsen bestäms lagstiftningen som ska tillämpas i vattentillståndsärenden i Torne älvs avrinningsområde och tillståndsmyndigheterna enligt respektive lands nationella rättssystem. I praktiken ändras inte förutsättningarna eller villkoren för beviljande av tillstånd i avgörande grad. Behandlingstiderna för tillstånd i vattenärenden kan förlängas i någon mån. Den största förändringen med avseende på de grundläggande fri- och rättigheterna består i att besvärsrätten utvidgas, eftersom det inom överenskommelsens tillämpningsområde blir möjligt att överklaga tillståndsbeslut även när det gäller andra frågor än ersättning.

När den nya överenskommelsen träder i kraft fortsätter tillstånd som har meddelats med stöd av 1971 års överenskommelse att gälla som om de var meddelade med stöd av den nationella lagstiftningen. När överenskommelsen har trätt i kraft ska bestämmelserna i den nationella lagstiftningen tillämpas på omprövning och tillsyn av tillstånden. Med stöd av kapitel 3 artikel 18 i 1971 års överenskommelse har det även i nuläget varit möjligt att ompröva vattenhushållningstillstånd och övergången till att tillämpa nationell lagstiftning betyder således inte att tillståndens varaktighetsskydd försvagas.

4.4.2 Konsekvenser för den regionala utvecklingen

Överenskommelsens syfte är att skapa förutsättningar för ett samarbete som gynnar förvaltningen och skyddet av Torne älvs avrinningsområde. För exempelvis fisket och turismen är det viktigt att Torne älv förblir en

älv i naturligt tillstånd där Östersjölaxen kan leka. Detta kan anses ha betydande konsekvenser också för den regionala utvecklingen.

I havsområdet inom Torne älvs fiskeområde verkar i nuläget omkring tio yrkesfiskare. Deras fångst består förutom av lax och öring också av sik, siklöja, abborre och lake samt av andra fiskarter som förekommer inom området. Det kan uppskattas att den rådande trenden med sjunkande antal fiskare också kommer att synas i denna region. I älvmrådet fiskar både den lokala befolkningen och fisketurister som kommer från annat håll. På basis av en enkät över fisket av Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet var de finska fiskarnas laxfångst i Torne älv år 2008 cirka 8 800 laxar. Av dessa fångade de lokala fiskarna cirka 4 300 laxar. Omkring 6 600 fiskare löste ut ett fisketillstånd för Torne älv år 2008. Laxen utgjorde cirka två tredjedelar av den totala vikten av fångsten av alla fiskarter i älven.

Av de tre ledamöter som vartdera landet utser till den nya Finsk-svenska gränsälvs-kommissionen som inrättats genom överenskommelsen ska en ledamot vara från en kommun som ligger inom överenskommelsens tillämpningsområde. Detta anses vara viktigt eftersom kommissionen bland annat ska främja och utveckla samarbetet mellan parternas myndigheter och kommuner och samordna deras arbete i de angelägenheter som hör till överenskommelsens tillämpningsområde. Överenskommelsen innehåller detaljerade bestämmelser om det förfarande som tillämpas för att säkerställa tillgången på information, hörande och att synpunkter som påverkar beslutsfattandet från gränsbygdens synvinkel tas fram.

4.4.3 Samernas och lokalbefolkningens ställning

I 17 § 3 mom. i grundlagen finns den författningsrättsliga grunden för samernas ställning. Enligt bestämmelsen har samerna såsom urfolk rätt att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur. Grundlagsbestämmelsen skyddar samernas kulturform, i vilken deras traditionella näringar såsom renskötsel, fiske

och jakt ingår. Den nordligaste delen av det området som överenskommelsen gäller är belägen på samernas hembygdsområde som fastställts i 4 § i sametingslagen (974/1995). De officiella språken för gränsälvsöverenskommelsen är svenska och finska, men i enlighet med 8 och 9 § i samiska språklagen (1086/2003) har överenskommelsen också översatts till nordsamiska.

Samernas grundlagsfästa rätt till kulturell autonomi innebär inte en oinskränkt rätt att besluta om de traditionella näringarna. Enligt 18 § 1 mom. i grundlagen har var och en i enlighet med lag rätt att skaffa sig sin försörjning genom näring som han eller hon valt fritt. Även den lokala befolkningen har av hävd kunnat bedriva renskötsel, jaga och fiska på samma grunder som samerna. De inskränkningar i fiskerätten som ingår i överenskommelsen tillämpas i huvudsak på samma sätt på alla som idkar fiske i Torne älv, och de kan inte anses kränka samernas kulturella autonomi.

Befolkningen i Lappland kan också ha rättigheter med särskild grund, till exempel i fråga om fisket. Överenskommelsen ingriper inte i dem. Fiskerättigheter med särskild grund som hör till en fastighet ska enligt 101 § i fastighetsbildningslagen (554/1995) utredas och avgöras genom fastighetsbestämning. Fastighetsbestämningen utförs i princip på ansökan av ägaren eller någon annan behörig part, men kostnaderna för förrättningen kan betalas ur statliga medel om lagens krav uppfylls. Avsikten är att Lantmäteriverket år 2011 inleder de fastighetsbestämningsförrättningar som behövs för att utreda fiskerättigheterna med särskild grund på överenskommelsens område.

Eventuella rättigheter med särskild grund som hänför sig till enskilda fastigheter har för älvmrådets vidkommande inte utretts i storskiftet eller därefter. Vad beträffar fiskerätter med särskild grund i havsområdet finns det däremot domstolsavgöranden som vunnit laga kraft gällande vissa områden. I och med den nya överenskommelsen ingriper man inte i grunden för fiskerättigheter med särskild grund, vare sig det gäller älvmrådet eller havsområdet.

5 Beredningen av propositionen

Statsrådet tillsatte den 14 februari 2002 en delegation som fick i uppdrag att förhandla med Sverige om en överenskommelse som skulle ersätta 1971 års överenskommelse och den därtill hörande fiskestadgan. Till ordförande för delegationen utsågs en företrädare för utrikesministeriet och till medlemmar företrädare för jord- och skogsbruksministeriet, miljöministeriet, justitieministeriet, Lapplands miljöcentral och Muonio kommun. Delegationen hade i uppdrag att förhandla utgående från de riktlinjer och ställningstaganden som arbetsgruppen för Torne älv tagit fram. Förhandlingarna slutfördes vid delegationernas möte i Stockholm den 8 oktober 2004, då texten i den nya överenskommelsen och i den därtill hörande fiskestadgan paraferades.

Utrikesministeriet, justitieministeriet, inrikesministeriet, finansministeriet, social- och hälsovårdsministeriet och miljöministeriet ombads i november 2004 avge yttranden om överenskommelsens undertecknande, dess konsekvenser för remissorganets ansvarsområde och behovet av riksdagens samtycke. I de inlämnade utlåtandena sågs inga hinder för undertecknandet. Överenskommelsen undertecknades i Stockholm den 22 december 2004.

En proposition om den överenskommelse som undertecknades år 2004 bereddes vid jord- och skogsbruksministeriet i samarbete med utrikesministeriet och miljöministeriet. På våren 2005 begärdes yttranden om propositionen och sammanlagt 34 yttranden om propositionen inkom. I största delen av dem ansågs det vara nödvändigt att revidera överenskommelsen, även om sättande i kraft av överenskommelsen i föreslaget skick inte understöddes i många utlåtanden. I många utlåtanden gjordes invändningar mot att den nuvarande gränsälvskommissionen befogenheter överförs på nationella myndigheter, eftersom det befarades att beaktandet av lokala synpunkter äventyras och att beslutsfattandet blir mindre flexibelt. I utlåtandena motsatte man sig att fisket efter utplanterad lax och öring vars fettfena har klippts bort tillåts också under sådana tidpunkter då fiske efter lax och öring är förbjudet. Detta befarades äventyra tryggheten av stammen av vild lax, och över-

vakningen av bestämmelsens efterlevnad befarades bli besvärlig. Också inskränkningen av det geografiska tillämpningsområdet för fiskebestämmelserna från det nuvarande området väckte motstånd. I flera yttranden föreslogs dessutom ändringar och kompletteringar till detaljer i fiskestadgan. Förslagen gällde bland annat definitioner, maskstorlekar och tillåtna material för redskap.

På grund av problemen i samband med fisket och motståndet från regionen fördröjdes den nya överenskommelsen. Jord- och skogsbruksministeriet tillsatte sommaren 2006 en arbetsgrupp för att bereda nödvändiga ändringsförslag till den förhandlade fiskestadgan, som kunde användas i de fortsatta förhandlingarna. Arbetsgruppen hade en bredbasig representation från Torneälvsområdet. Statsrådet tillsatte den 7 juni 2007 en ny delegation för att slutföra förhandlingarna med Sverige om en ny gränsälvsöverenskommelse och fiskestadga i samband med den. Ordföranden för delegationen utnämndes från jord- och skogsbruksministeriet och viceordföranden från Lapplands län samt medlemmarna från utrikesministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, miljöministeriet, Muonio kommun, Torne älvs fiskeområde och regionens fiskeorganisationer. Under förhandlingarnas gång ordnade delegationen tre regionala allmänna möten i Torneå.

De förhandlingar med Sverige som inleddes på nytt slutfördes i juni 2009. Jord- och skogsbruksministeriet ordnade en omfattande remissrunda i september 2009 om det utkast till gränsälvsöverenskommelse som förhandlingsdelegationen godkänt och om utkastet till regeringsproposition som utarbetats på basis av överenskommelsen. Sammanlagt 37 yttranden gavs om propositionen. Yttranden gavs av utrikesministeriet, justitieministeriet, inrikesministeriet, finansministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, miljöministeriet, länsstyrelsen i Lappland, Lapplands arbets- och näringscentral, Lapplands miljöcentral, Forststyrelsen, Gränsbevakningsväsendet, Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet samt Kolari, Muonio, Torneå och Övertorneå kommuner, finsk-svenska gränsälvskommissionen, Lapplands förbund, Tornedalsrådet, delägarlaget Alaraumon osakaskunta, sikfiskesammanslutningen Kukkolan siikakalastu-

syhtymä, Lapin Vapaa-ajankalastajat, fiske-
laget Lempeän kalastuskunta, sikfiskesam-
manslutningen Matkakoski siikakalastusyh-
tymä, delägarlagen Muonionniskan ja Yli-
muonion osakaskunnat, fiskeföreningen Pel-
lon kalakerho, Pellon kylänmiehet, Peräme-
ren kalastusalue, yrkesfiskarna Pohjois-
Perämeren Ammattikalastajat, Suomen kalas-
tusmatkailuyrittäjät, Finlands Fritidsfiskares
Centralorganisation, Tornionjoen kalastusa-
alue, Torne-, Lainio- & Muonio-älvars före-
ning och Tornionlaakson Kehitys Oy.

Tornedalsrådet, gränsälvskommissionen
och flera av kommunerna i regionen
kritiserade i sina yttranden lösningen i
överenskommelsen att överföra behandlingen
av vattentillstånd och miljötillstånd från
gränsälvskommissionen till de nationella
myndigheterna. Denna lösning har setts som
nödvändig vid beredningen av överenskom-
melsen för att kunna frångå besvärshöjningen i
1971 års överenskommelse och sålunda ord-
na medborgarnas rättsskydd på ett korrekt
sätt. Detta har tidigare behandlats i styckena
2.4.6, 2.6, och 3.2.

I övrigt koncentrerade sig yttrandena på
bestämmelserna om fisket och i synnerhet
laxfisket. I yttrandena framfördes mycket
avvikande ståndpunkter om laxfisket.

Möjligheten i fiskestadgan att besluta
nationellt om starttidpunkten för laxfisket på
havsområdet inom den tidsram som
fastställts i stadgan, mellan den 17 juni kl. 12
och den 29 juni, sågs i många yttranden som
problematiserad med tanke på skyddet av laxen
och öringen. De eventuella skillnaderna i
bestämmelserna i Finland och i Sverige om
starttidpunkten för laxfisket kunde även
enligt vissa yttranden äventyra
överenskommelsens målsättning att
åstadkomma en gemensam reglering över
riksgränsen. Möjligheten i
överenskommelsen att gemensamt komma
överens om ändringar i fiskebestämmelserna
på basis av ändringar i fiskbeståndens
situation ansågs generellt vara positiv.
Betydelsen av en i praktiken fungerande
övervakning av fisket betonades också i flera
yttranden.

På basis av yttrandena har smärre ändringar
gjorts i överenskommelsens definitioner av
redskapen och i övergångsbestämmelserna
som gäller dem. Dessutom har
överenskommelsen efter remissrundan på
yrkan av sametinget även översatts till
nordsamiska och förhandlingar har ordnats
med sametinget i enlighet med 9 § i
sametingslagen.

DETALJMOTIVERING

1 Överenskommelsens innehåll och förhållande till lagstiftningen i Finland

Allmänna bestämmelser

Artikel 1. *Geografiskt tillämpningsområde.* I artikeln definieras överenskommelsens tillämpningsområde, som består av de i artikel 1.1 uppräknade avrinningsområdena och de i artikel 1.2 definierade kustvattenområdena. Avrinningsområdena i artikel 1.1 motsvarar de vattendrag som uppräknas i artikel 1 i 1971 års överenskommelse. I artikel 1.2 har kustvattenområdena i Bottenvikens havsområde däremot avgränsats något snävare än det område som definieras i den nuvarande överenskommelsen. Orsaken till att avgränsningen har ändrats är den definition av kustvattenbegreppet som ingår i artikel 2.7 i ramdirektivet för vatten. Avgränsningen har granskats i synnerhet i förhållande till Torne älvs avrinningsområdes västliga och östliga gräns med Kalix älvs och Kemi älvs avrinningsområden, och därför har det ansetts vara nödvändigt att göra avgränsningen något snävare.

Överenskommelsens tillämpningsområde utgör också ett internationellt avrinningsdistrikt (vattenförvaltningsområde) i enlighet med ramdirektivet för vatten. På samma gång ersätter överenskommelsen den provisoriska överenskommelse med Sverige som ingåtts genom notväxling för uppfyllande av kraven i ramdirektivet för vatten. De bestämmelser i överenskommelsen som gäller fiske tillämpas på det område som definieras i artikel 23 och i fiskestadgan.

Artikel 2. *Syfte.* Begreppet ”skäligt nyttjande” i artikel 2.1 punkt a grundar sig på den internationella vattenrättens principer och särskilt på ECE:s vattenkonvention. Genom bestämmelsen strävar man efter att trygga möjligheterna för både Finland och Sverige till skäligt nyttjande av gränsälvarna.

I artikel 2.1 punkt a används begreppen avrinningsdistrikt och gränsälvar parallellt. Av-

sikten har varit att det samarbete och de åtgärder som avses i artikeln kan gälla hela avrinningsdistriktet, men deras primära mål är att trygga gränsälvarnas nyttjande och status. Åtgärderna omfattar både det administrativa samarbetet mellan myndigheterna och de konkreta åtgärderna som påverkar vattenstatuse.

I gränsälvsöverenskommelsen ingår också allmänna bestämmelser om samarbete mellan Finland och Sverige för att bekämpa översvåmnings- och miljöolyckor. Enligt artikel 2.1 punkt b är ett av överenskommelsens syften att förebygga översvåmningsrisker och i detta syfte ska Gränsälvskommissionen främja samordningen av myndigheternas och kommunernas arbete med planer i enlighet med artikel 10. Bakgrunden till dessa bestämmelser i överenskommelsen är ECE:s vattenkonvention och de rekommendationer som utfärdats med stöd av den om hållbar översvåmningsbekämpning. Syftet för ECE:s vattenkonvention är att stater som delar vattendrag avtalar sinsemellan om nyttjande och vård av gränsvattendrag, inklusive hantering av översvåmningsrisker, och att det inrättas särskilda samarbetsorgan för att främja samarbetet, såsom gränsvattendragskommissioner. Konventionsbestämmelserna främjar också för sin del genomförandet av EU:s översvåmningsdirektiv. Den första förpliktelsen som blir aktuell vid genomförandet av direktivet är dock att göra en preliminär bedömning av översvåmningsriskerna. Först på basis av den bedömningen framkommer det i vilken utsträckning det finns behov för andra åtgärder som direktivet kräver i Torne älv.

I bekämpningen av översvåmningsrisker i enlighet med artikel 2.1 punkt b ingår olika åtgärder som är nödvändiga för hantering av översvåmningsrisker och planeringen av dessa åtgärder. Sådana åtgärder är t.ex. bedömning av sannolikheten för översvåmnningar och av de skador som de kan ge upphov till, kartläggning av områden som är översvåmningshotade, fastställande av planer för översvåmningsrisker (riskhanteringsplaner), in-

formation om översvämningsrisker, beaktande av översvämningsrisker vid planeringen av användningen och byggandet av områden, infrastrukturer konstruerade för att förhindra översvämningar, system för varning om översvämningar samt åtgärder då en översvämning hotar och vid en översvämning. Till de preliminära åtgärderna hör uppföljning och prognoser av vattensituationen, mätningar och uppföljning av issituationen, sågning och sandning av isen samt förhandsinformation. Till bekämpningsuppgifterna i en översvämningssituation hör t.ex. sprängning av isdammar och dammar bildade av is-sörja, uppföljning av vattensituationen under översvämningen, kontakten till andra myndigheter och till regionens invånare samt information om åtgärder under översvämningen.

Då det gäller bekämpning av miljöskador kan artikel 2.1 punkt b innebära gemensamt upprättade beredskapsplaner t.ex. för att bekämpa risker för gränsälven i samband med transport av farliga kemikalier.

Hänvisningen i artikel 2.1 punkt c till internationella åtaganden och gemenskapsrätten är omfattande. Syftet med hänvisningen är att täcka särskilt de miljömål som ingår i artikel 4 i ramdirektivet för vatten. Det är för att uppfylla dessa miljömål som programmen och planerna enligt punkten i samråd ska utarbetas. På motsvarande sätt hänvisas det i artikel 2.2 punkt a till miljömålen i artikel 4 i direktivet. Hänvisningen avser också den samordning som behövs för genomförandet av översvämningsdirektivet.

I artikel 2.2 uppräknas sådana viktiga intressen som särskilt ska beaktas när överenskommelsens syfte enligt artikel 2.1 genomförs. Hänvisningen till naturvård i artikel 2.2 punkt b innebär att i synnerhet Torne-Muonio älvs ställning som ett skyddsområde i EU-nätverket Natura 2000 ska beaktas. Med kulturmiljövård i samma punkt avses till exempel särskilda stenåldersutgrävningar eller den kulturhistoriskt värdefulla omgivningen vid Kukkolankoski. Begreppet kulturmiljövård avses vara vidsträckt, och det hänvisar inte bara till särskilda objekt som skyddats med stöd av den nationella lagstiftningen och som är kända på förhand. I Sverige förekommer begreppet också i lagstift-

ningen men även där är det ett generellt begrepp med en vidsträckt betydelse.

I artikel 2.3 hänvisas till det samarbetsorgan som upprättas genom överenskommelsen och vars sammansättning, uppgifter och befogenheter behandlas mera ingående i artiklarna 8–14. Genom hänvisningen har man tydligt velat knyta samman uppnåendet av överenskommelsens syfte och inrättandet av samarbetsorganet och framhålla samarbetsorganets betydelse för främjandet av överenskommelsens syfte och för samarbetet i fråga om gränsvattendragen.

Artikel 3. Rätt till vattnet och vattenområdena i gränsälvarna. Artikeln innehåller bestämmelser om parternas och enskildas rätt till vattnet och vattenområdena i gränsälvarna. Bestämmelsen i artikel 3.1 om parternas rätt till vattnet i gränsälvarna med sidogrenar motsvarar kapitel 1 artikel 5 i 1971 års överenskommelse. Artikel 3.2, som gäller strandägares nyttjanderätt, och artikel 3.3, som gäller användning av vatten för husbehov, motsvarar kapitel 1 artikel 6 i 1971 års överenskommelse medan artikel 3.4, som handlar om att färdas i gränsälvarna, motsvarar kapitel 1 artikel 7. Artikelns ordalydelse har dock moderniserats något. Artikel 3.2–3.4 motsvarar till sitt innehåll vad som sägs om allmännyttjande av vattendrag i 1 kap. 24, 27 och 28 § i den finska vattenlagen.

Avsikten med hänvisningen till riksgränsen i artikel 3.2 och hänvisningen till de nationella rättsordningarna i artikel 3.5 är att betona att artikeln tar ställning endast till riksgränsens rättsverkan. Syftet med artikeln är att säkerställa att gränsen i sig inte föranleder ett hinder för olika verksamheter. Genom artikeln inrättas dock inga nya rättigheter som avviker från de nationella rättsordningarna. I stället för till lagstiftningen hänvisas i artikeln till rättsordningen, eftersom allmännyttjande av vatten och allemansrätten i vardera landet också avses.

Samarbete

Artikel 4. Gemensamma program och planer. De program och planer som åsyftas i artikeln är de åtgärdsprogram och förvaltningsplaner som avses i ramdirektivet för vatten, men också alla andra program och

planer som främjar uppnåendet av överenskommelsens syfte. En annan plan av detta slag kan vara till exempel en gemensam plan för hantering av översvänningsrisker. Ansvar för utarbetandet av program och planer vilar vanligtvis på de nationella myndigheterna, men också den gränsälvskommision som inrättas genom överenskommelsen kan genom sitt eget arbete främja utarbetandet av program och planer som den anser behövas.

Artikel 5. *Kvalitetsmål för vattenmiljön i gränsälvarna.* Syftet med artikeln är i första hand att säkerställa att kvalitetsmålen för vattenmiljön, vilka ställs till exempel för genomförande av ramdirektivet för vatten, sammanjämkas så att sinsemellan motstridiga mål inte ställs för ett och samma avrinningsområde. I båda länderna kan man nationellt uppställa olika kvalitetsmål till exempel för halterna av vissa farliga ämnen, något som kan leda till problematiska tolkningar för de gemensamma gränsälvarnas del. Då kan det vara ändamålsenligt att ställa gemensamma mål för vattenkvaliteten i gränsälvarna som avviker från de nationella kvalitetsmålen. Med vattenmiljöns kvalitet åsyftas i artikeln ett synsätt som sträcker sig utöver vattendragets fysikalisk-kemiska status; i synsättet ingår också bland annat vattnets ekologiska status.

Artikel 6. *Förebyggande av översvämningsskador.* Artikeln ger de nationella myndigheter som deltar i översvänningsbekämpning rätt att överskrida riksgränsen med samtycke av den myndighet som den andra parten har utsett. Överskridandet av riksgränsen förutsätter att det är nödvändigt att vidta praktiska åtgärder för att avvärja överhängande risk för översvämningsskador vid gränsälvarna. Vid beredningen av överenskommelsen var avsikten att samtycket enligt artikeln ska kunna ges av de regionala myndigheter som svarar för bekämpningen av översvämningar, dvs. av Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland och av Länsstyrelsen i Norrbottens län. I brådskande fall kan samtycke också ges muntligen, även om överenskommelse till exempel om issågningarna som återkommer varje vår i regel skulle ingås på förhand mellan myndigheterna. Rätten att överskrida riksgränsen enligt artikeln kan utöver de myndigheter som bär huvudan-

svaret för översvänningsbekämpning tillkomma också andra myndigheter som deltar i översvänningsbekämpningen.

En särskild bestämmelse om myndighets-samarbetet vid översvänningsbekämpning behövs, eftersom det nordiska räddningstjänstavtalet lämpar sig illa för exempelvis den årligen återkommande issågningen. Det nordiska räddningstjänstavtalet innehåller bestämmelser om bland annat begäran om bistånd, ledningen av insatserna på olycksplatsen, kostnaderna för hjälpinsatserna och skadestånd, och det omfattar också förebyggande åtgärder vid överhängande fara för olyckshändelser. Det nordiska räddningstjänstavtalet är emellertid ett ramavtal, vars bestämmelser endast tillämpas sekundärt om inget annat följer av branschspecifika överenskommelser.

Det nordiska räddningstjänstavtalet utgår från att den part som behöver bistånd begär det av de andra parterna. Issågning utförs inte vid översvämningar, utan i god tid i förväg för förebyggande av sådana nästan årligen återkommande översvämningar som beror på isdammar. Således görs ingen begäran om bistånd enligt räddningstjänstavtalet. Eftersom riksgränsen går mitt i älven är det till exempel vid issågning i praktiken omöjligt att inte överskrida riksgränsen och att rikta skyddsåtgärder bara mot älvens ena halva. Oberoende av den andra partens behov av bistånd kan det för den myndighet som utför arbetet vara nödvändigt eller i varje fall ändamålsenligt för arbetet att kunna överskrida riksgränsen. Artikeln gör det möjligt att överskrida gränsen med samtycke av myndigheten i den andra parten utan en begäran om bistånd och utan sådant upprättande av ledningsförhållanden som avses i det nordiska räddningstjänstavtalet.

Eftersom initiativet till en överskridning av riksgränsen inte är beroende av en begäran om bistånd utan kan tas också av den myndighet som ska överskrida gränsen är det inte heller ändamålsenligt att tillämpa vare sig artikel 4 i det nordiska räddningstjänstavtalet om kostnadsfördelning, eller artikel 5, om den hjälpsökande statens skadeståndsskyldighet. Avsikten är att det ansvar och de skyldigheter som enligt den nationella lagstiftningen ankommer på företrädarna för en

myndighet som deltar i översvämningsbekämpning ska kvarstå också när de överskrider riksgränsen. Frågan om ersättning för eventuella skador som följer av översvämningsbekämpningen avgörs således utgående från de nationella bestämmelser som gäller myndigheten i fråga.

Artikel 7. Övervakning av vattenföringen. Artikel 9 motsvarar kapitel 9 artikel 3 i 1971 års överenskommelse. Det är nödvändigt att övervaka vattenföringen för att möjligheten enligt artikel 3.1 för båda parterna till skäligt nyttjande av gränsälvarna och deras sidogrevar ska kunna säkerställas.

Mellanstatligt samarbetsorgan

Artikel 8. Finsk-svenska gränsälvskommissionen. Genom överenskommelsen upprättas en ny Finsk-svensk gränsälvskommission, som i första hand är ett mellanstatligt samarbetsorgan. Kommissionen utövar inte beslutanderätt i enskilda tillståndsärenden på samma sätt som den nuvarande kommissionen, utan behandlingen av tillståndsärenden överförs på de nationella tillståndsmyndigheterna. Enligt artikel 8.2 ska den nya kommissionen ha sådan juridisk kapacitet att den kan fullgöra sina uppgifter. Enligt artikel 8.3 utgör den till överenskommelsen fogade administrativa stadgan för kommissionen en integrerad del av överenskommelsen.

Artikel 9. Sammansättning. I artikel 9.1 bestäms om kommissionens sammansättning. På samma sätt som i den gränsälvskommission som ska dras in har den nya kommissionen sammanlagt sex ledamöter, av vilka vardera parten utser tre samt för varje ledamot en eller flera suppleanter. En av ledamöterna från vardera landet ska vara från en statlig myndighet med ansvar för vattenfrågor, dvs. i Finland från Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland, och en ledamot ska vara från en kommun som ligger inom överenskommelsens tillämpningsområde. I artikeln sägs inget om de grunder på vilka den tredje ledamoten ska utses. Vid förhandlingarna om överenskommelsen rådde dock samförstånd om att den lokala representationen ska vara stark och att det inte finns något särskilt behov av en företrädare för statsrådet eller centralförvaltningen. I detta avseende kan kom-

missionens sammansättning avvika från den nuvarande finsk-norska och finsk-ryska gränsvattendragssammissionen, där Finland är representerat på ministerienivå.

I artikel 9.2 bestäms om ordförandeskapet i kommissionen på ett sätt som motsvarar kapitel 2 artikel 2 i 1971 års överenskommelse. I artikel 9.3 bestäms om sakkunniga som ska biträda kommissionen.

Artikel 10. Uppgifter. Kommissionens huvudsakliga uppgift är att främja samarbetet i fråga om förvaltande och skydd av gränsvattendraget samt förebyggande av översvämnings- och miljöskador enligt artikel 10.1 punkt a—c. Till de program, planer och åtgärder som avses i artikeln hör åtminstone de förvaltningsplaner och åtgärdsprogram som anges i ramdirektivet för vatten samt de åtgärder som ingår i dem. Också målen i det protokoll om vatten och hälsa som hänför sig till ECE:s vattenkonvention ska beaktas i gränsvattendragssamarbetet. Det samarbete för förebyggande av översvämnningar som nämns i artikel 10.1 punkt c behandlas ovan i samband med artikel 2.

Samordningen av myndigheters och kommuners arbete med naturskyddsplaner för gränsälvarna enligt artikel 10.1 punkt d kan bli aktuell i synnerhet för genomförande av skyddet i fråga om EU-nätverket Natura 2000. Finland och Sverige har båda för sin del införlivat vattendraget Torne-Muonio älv i nätverket Natura 2000. Meningen är att de skötsel- och förvaltningsplaner som utarbetas nationellt ska sammanjämkas med varandra så långt som möjligt, i enlighet med artikel 10.1 punkt d.

I artikel 10.1 punkt e bestäms att kommissionen ska säkerställa att gemensam information ges och att gemensamma informationsmöten hålls om de program och planer som avses i artikeln. De nationella lagstiftningarna kan innehålla bestämmelser om hur information ska ges om programmen och planerna och hur medborgarna ska höras. Då ska de nationella bestämmelserna följas vid informationsspridningen och hörandet. Avsikten är i varje fall att trygga också en tillräcklig gemensam informationsspridning för att medborgarna på båda sidorna om riksgränsen ska få så enhetlig information som möjligt om de program och planer som myndigheter-

na har utarbetat tillsammans. I detta mål ingår också att informationen ges så samtidigt som möjligt i båda länderna.

I artikel 10.1 punkt f, som gäller godkännande av program och planer, har man i första hand tänkt på förvaltningsplanerna för avrinningsdistrikt och åtgärdsprogrammen som ska utarbetas enligt ramdirektivet för vatten samt de planer för hantering av översvämningssrisker respektive naturskyddsplaner som avses i punkterna c och d. De nationella myndigheterna, dvs. i praktiken Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland, Länsstyrelsen i Norrbottens län, räddningsmyndigheter och kommunerna i området, svarar i stor utsträckning för beredningen av dem, men den nya kommissionen har dock en central uppgift när det gäller att säkerställa att perspektivet gäller hela avrinningsdistriktet och att planerna samordnas för att genomföra överenskommelsens syfte enligt artikel 2. Därför har det ansetts att kommissionen ska fastställa förslagen till sådana gemensamma program eller planer som omfattar hela avrinningsdistriktet, innan nationella beslut om dem fattas. Kommissionen kan i detta skede av beredningen dock bara tillstyrka eller avstyrka förslaget och alltså inte göra egna ändringar i det. Avsikten är att kommissionens synpunkter ska beaktas redan när programmet eller planen bereds, dvs. i de olika skeden som avses i punkt a—e. Kommissionens beslut att godkänna eller förkasta en förvaltningsplan är inte ett överklagbart beslut utan det jämföras med ett yttrande om förvaltningsplanen. Planerna ska i båda ländernas godkännas genom nationella beslut, men så att deras samordning samtidigt säkerställs. I Finland godkänns förvaltningsplanerna av statsrådet enligt 17 § i lagen om vattenvårdsförvaltningen. I Sverige beslutar vattenmyndigheterna om förvaltningsplanerna. Vattenmyndigheterna kan på eget initiativ begära att regeringen behandlar ett ärende.

Bakom kommissionens uppföljningsskyldighet som ingår i artikel 10.2 ligger den omständigheten att behandlingen av tillståndsfrågor övergår från gränsälvskommisionen till de nationella tillståndsmyndigheterna då överenskommelsen träder i kraft. När överenskommelsen utarbetades ansåg

man att vatten- och miljölagstiftningen i Finland och Sverige inte innehåller några väsentliga skillnader i fråga om tillståndsplikt och förutsättningar för beviljande av tillstånd. EG:s miljölagstiftning och de internationella miljöavtalen har på senare tid medfört att lagstiftningarna harmoniserats ytterligare. För den händelse att tillståndspraxis i Finland och Sverige i framtiden emellertid skiljer sig åt mera än vad som antagits när överenskommelsen utarbetats, ska kommissionen ha möjlighet att vid behov fästa parternas uppmärksamhet på detta.

Den uppföljningsskyldighet som kommissionen har enligt artikel 10.2 gäller också uppföljning av fiskestadgans tillämpning. Kommissionen ska meddela parternas regeringar om eventuella behov att ändra avtalet eller fiskestadgan. Dessutom ska parterna i enlighet med artikel 31 vid behov mötas för att se över hur avtalet tillämpas.

Artikel 11. Befogenheter. Artikeln innehåller bestämmelser om kommissionens rätt att föra talan och att på olika sätt delta i behandlingen av frågor som rör gränsälvarnas eller kustvattnens status och nyttjande i nationella myndigheter och domstolar. Överföringen av tillståndsfrågor till behandling i nationella myndigheter och domstolar medför ett behov att säkerställa att ett enhetligt synsätt som omspannar hela gränsvattendraget förs fram vid behandlingen av de frågor som avses i artikeln.

Kommissionens rättigheter enligt artikel 11.1 omfattar i Finland i synnerhet agerande i frågor som faller under vattenlagen och miljöskyddslagen. Rätten enligt artikel 11.1 punkt c avser därmed till exempel den rätt att anhängiggöra ärenden som avses i 92 § i miljöskyddslagen och att göra en sådan ansökan om förvaltningstvång som avses i 21 kap. 3 § i vattenlagen. Den hänvisning till förfaranden enligt nationell lagstiftning som ingår i punkten innebär att syftet med artikeln inte är att skapa nya förfaranden utan att bredda tillämpningsområdet för eventuella befintliga rättelsemedel så att också kommissionen har rätt att använda dem. Om det i en viss fråga inte finns något rättelsemedel för att ingripa vid överträdelser enligt den nationella lagstiftningen, kan kommissionen inte heller

kräva att dess eget rättelseyrkande ska prövas.

Enligt artikel 11.2 har kommissionen en allmän rätt att komma med förslag och avge utlåtanden också i andra ärenden än de som avses i artikel 11.1 för att sköta sina uppgifter enligt artikel 10. Kommissionen kan därmed till exempel avge utlåtanden om sådana förslag till planer som inverkar på en gränsälv eller på andra vattendrag inom avrinningsdistriktet eller om andra planer som inverkar på markanvändningen.

Artikel 11.3 om kommissionens rätt att ge sitt utlåtande i fiskeärenden avser i synnerhet dess rätt att avge yttranden över avtal som gjorts med stöd av bemyndigandet i 16 § i fiskestadgan. Enligt artikel 11.3 får regeringarna eller de myndigheter som bestämts av dem gemensamt avtala, även på ett sätt som avviker från fiskestadgan, om tillåtna fisketider, fiskemetoder, tillåtna redskap, antal redskap och om vilka fångstplatser som ska omfattas av bilaga 2. Bestämmelser om att inhämta utlåtande av gränsälvskommissionen i fiskeärenden ingår också i artikel 26 i överenskommelsen och i 20 § i fiskestadgan.

Artikel 12. Rätt till information. Artikel 12 gäller i första hand kommissionens rätt till information och de nationella myndigheternas skyldighet att till kommissionen lämna den information som den behöver. Myndigheternas skyldighet att lämna information omfattar dels skyldigheten att lämna sådana uppgifter som kommissionen uttryckligen begär, dels skyldigheten att aktivt ge information om alla dokument som är viktiga för skötseln av kommissionens uppgifter. Till dem hör enligt artikel 12.1 i synnerhet utkasten till sådana program och planer som avses i artikel 4 som upprättas i samverkan mellan myndigheterna, såsom till exempel utkast till förvaltningsplaner och åtgärdsprogram som ingår i dem, samt sådana tillståndsansökningar och tillståndsbeslut som hänför sig till artikel 11 och avses i artikel 12.2 samt andra frågor som gäller vattnet i avrinningsdistriktet. Utöver dessa dokument ska nationella domstolar och myndigheter enligt artikel 12.3 på begäran av kommissionen lämna kommissionen all annan tillgänglig information som den behöver för att fullgöra sina uppgifter.

Artikel 13. Offentlighet. Avsikten med det generella uttalandet i artikel 13.1 är att uttrycka den offentlighetsprincip som framgår av den nationella lagstiftningen i både Finland och Sverige. De handlingar som finns hos kommissionen är därmed offentliga, om det inte finns särskilda skäl att sekretessbelägga dem. På de handlingar som finns hos kommissionen tillämpas nationella författningar, dvs. i Finland lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), nedan offentlighetslagen, och i Sverige offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). De nationella bestämmelserna om handlingars offentlighet uppvisar inga betydande skillnader.

De särskilda bestämmelserna i artikel 13.2 och 13.3 är nödvändiga för att möjligheten att överklaga beslut om offentlighet för sådana handlingar som finns hos kommissionen ska kunna säkerställas. På beslut om utlämnande av handlingar tillämpas enligt artikeln antingen finsk eller svensk lag. Därigenom blir självfallet också de nationella bestämmelserna om sekretess för handlingar tillämpliga. Artikel 13.2 gäller sådana handlingar som inkommit till kommissionen från en myndighet i Finland eller Sverige, medan artikel 13.3 gäller andra handlingar som finns hos kommissionen, dvs. närmast handlingar som kommissionen själv utarbetat eller som den fått av enskilda.

Artikel 14. Kostnader. Artikel 14 som gäller fördelningen av kostnaderna för kommissionens verksamhet motsvarar i huvuddrag kapitel 2 artikel 4 i 1971 års överenskommelse. Kostnaderna delas jämnt mellan Finland och Sverige. Genom bestämmelserna i överenskommelsen och i den administrativa stadgan har grunderna för kostnaderna och utbetalningen förenklats jämfört med nuläget.

Gränsöverskridande verkningar

Artikel 15. Överenskommelsens förhållande till den nordiska miljöskyddskonventionen. Begreppet "miljöskadlig verksamhet" som används i den nordiska miljöskyddskonventionen inbegriper närmast sådan verksamhet som medför fara för förorening av miljön, men inte all den i gränsälvsöverenskommelsens tillämpningsområde ingående

verksamhet som inverkar på vattnens status och nyttjande. Syftet med de särskilda bestämmelser som skrivits in i gränsöversenskommelsen har varit att säkerställa att samma bestämmelser tillämpas på alla projekt som inverkar på vattnens status och nyttjande, oberoende av om det är fråga om verksamhet som medför fara för förorening av vattnet eller andra vattenhushållningsprojekt. Därför innehåller artiklarna 16—21 i överenskommelsen bestämmelser som delvis överlappar bestämmelserna i den nordiska miljöskyddskonventionen. Genom bestämmelsen i artikel 15.1 har man velat klargöra att gränsöversenskommelsen är primär i förhållande till den nordiska miljöskyddskonventionen.

Artikel 15.2 preciserar tillämpningsområdet för artiklarna 16—21 i överenskommelsen i de situationer där projektet dels har sådana gränsöverskridande verkningar på vattnens status och nyttjande som avses i artikel 15.1, dels andra gränsöverskridande verkningar. Andra verkningar kan till exempel vara utsläpp till luft från anläggningar eller strålningsverkningar. Då behandlas alla verkningar som ett projekt ger upphov till vid samma förfarande, och bestämmelserna i den nordiska miljöskyddskonventionen blir inte alls tillämpliga.

Artikel 16. Likabehandling. Artikel 16 motsvarar i stor utsträckning artiklarna 2 och 3 i den nordiska miljöskyddskonventionen, som innehåller bestämmelser om beaktande av gränsöverskridande verkningar och om likabehandling av medborgare vid behandlingen av tillståndsärenden och fastställandet av skadestånd. I artikel 16.1 bestäms i likhet med artikel 2 i den nordiska miljöskyddskonventionen om jämställande av gränsöverskridande verkningar med verkningar som uppträder i det land där verksamheten äger rum. Motsvarande bestämmelse ingår i Finland redan i 110 § i miljöskyddslagen och i 21 kap. 13 § i vattenlagen.

I artikel 16.2 bestäms om likabehandling av medborgare oavsett i vilket land de är bosatta. En motsvarande bestämmelse ingår i artikel 3.1 i den nordiska miljöskyddskonventionen. Begreppet "sakägare" som används i artikeln, alltså den som berörs eller kan beröras av verkningar från en verksam-

het eller åtgärd, motsvarar begreppet "part" vilket är allmänt vedertaget i miljölagstiftningen i Finland och mera vidsträckt än i den normala förvaltningslagstiftningen.

I artikel 16.3 utsträcks kravet på likabehandling som ingår i artikel 16.2 till att också gälla skadeståndsyrkanden som framförs på grund av en verksamhet. I motsats till vad som är fallet i artikel 3.2 i den nordiska miljöskyddskonventionen ingår i artikel 16.3 i överenskommelsen dock inte den så kallade förmånlighetsregel som gäller valet av lagstiftning som ska tillämpas på skadestånd. Angående valet av lagstiftning vid behandlingen av ersättningsanspråk med civilrättslig grund har Europaparlamentets och rådets förordning nr 864/2007 om tillämplig lag för utomobligatoriska förpliktelser (den s.k. Rom II förordningen) utfärdats. Enligt artikel 7 i förordningen ska lagen på den plats där miljöskadan uppkommit tillämpas på ersättningen för miljöskadan, såvida inte den person som lidit skada har valt att grunda sin fordran på lagen i det land där den skadevållande händelsen inträffade. Vid förhandlingarna om överenskommelsen ansågs det därför vara ändamålsenligt att inte utfärda särskilda lagvalsbestämmelser i fråga om miljöskador som hänför sig till gränsvattendrag.

I artikel 16.4 bestäms om rätten för andra än sakägare att delta i behandlingen av ett tillståndsärende som är anhängigt i det andra landet. Utgångspunkten är att kravet i artikel 16.2 på likabehandling också ska tillämpas på dem som för talan med stöd av den nationella lagstiftningen, såsom miljöorganisationer. I bakgrunden till bestämmelsen finns bland annat bestämmelserna om icke-administrativa föreningar, organisationer och grupper i konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor (FördrS 122/2004), dvs. den så kallade Århuskonventionen. I Finland regleras organisationernas rätt att föra talan och att söka ändring i miljöärenden i 92 och 97 § i miljöskyddslagen och i 17 kap. 1 § i vattenlagen.

Artikel 17. Bevakning av allmänna intressen. I artikel 16 finns bestämmelser om medborgarnas rätt att delta i behandlingen av frågor som rör gränsvattendrag också i myndig-

heten i det andra landet. För att också de nationella myndigheterna ska ha möjlighet att föra talan i ett ärende som behandlas i en myndighet eller domstol i det andra landet, ska enligt artikel 17 en myndighet utses som ska bevaka de allmänna intressena. Vid förhandlingarna om överenskommelsen ansågs det att en regional myndighet ska vara bevakningsmyndighet i de frågor som överenskommelsen avser. I detta avseende avviker gränsöverskridande överenskommelsen från den nordiska miljöskyddskonventionen, som i övrigt innehåller tämligen likartade bestämmelser om bevakning av allmänna intressen i projekt med gränsöverskridande verkningar. Bevakningsmyndigheten i Finland är Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland, som också nationellt utövar tillsyn över efterlevnaden av vattenlagen och miljöskyddslagen inom sitt verksamhetsområde samt bevakar de allmänna intressena i vattenärenden. Bevakningsmyndigheten föreslås bli utsedd i ikraftträdandelagen.

I artikel 17.2 definieras bevakningsmyndighetens rättigheter närmare på motsvarande sätt som i artikel 4 och 6 i den nordiska miljöskyddskonventionen. Målet har varit att bevakningsmyndighetens rättigheter ska vara lika omfattande som de rättigheter som nationella myndigheter som bevakar allmänna intressen har i ett motsvarande ärende.

Artikel 17.3, som gäller överföring av bevakningsmyndighetens rätt att föra talan i ett visst ärende till en annan myndighet, motsvarar artikel 9 i den nordiska miljöskyddskonventionen. Överföring av rätten att föra talan kan i enskilda fall behövas, om verkningarna för ett projekt enbart riktar sig mot exempelvis vattentransport. De uppgifter som bevakningsmyndigheten har och som avses i artikeln kan i Finland då skötas av till exempel Trafikverket. Om projektet inverkar på flera allmänna intressen, sköts uppgiften som bevakningsmyndighet emellertid av den regionala Närings-, trafik- och miljöcentralen.

I artikel 17.4 bestäms om fördelningen av de kostnader som bevakningsmyndighetens uppgifter föranleder. På samma sätt som det bestäms i artikel 8 i den nordiska miljöskyddskonventionen, bär också den bevakningsmyndighet som avses i denna överenskommelse sina egna kostnader.

Artikel 18. *Information om tillståndsärenden.* Artikel 18 innehåller bestämmelser om informationen om sådana tillståndsärenden som avses i artikel 16. Syftet med informationen är att säkerställa att medborgarna också har faktiska möjligheter att utöva de rättigheter som de har enligt artikel 16. I den nordiska miljöskyddskonventionen ingår ingen motsvarande bestämmelse, vilket kan ha varit anledningen till att konventionen har tillämpats i mycket liten utsträckning. Informationen sker enligt de bestämmelser om kungörelse och delgivning av tillståndsansökningar som gäller i det land där verkställigheten ska ske. Detta är motiverat eftersom både den bevakningsmyndighet som svarar för informationen och medborgarna känner bäst till lagstiftningen och förvaltningsförfarandena i det egna landet. Den information som åsyftas i artikeln omfattar inte bara ansökningar om tillstånd utan också, enligt artikel 18.2, tillståndsbeslut och domar.

Artikel 19. *Syn.* Artikel 19 innehåller bestämmelser om rätten för en myndighet eller domstol som behandlar tillståndsärenden att förrätta syn i terrängen också i det andra landet för att bedöma de gränsöverskridande verkningarna. Synen ska förrättas i samverkan med den andra partens bevakningsmyndighet, och denna ska alltid ge sitt medgivande till synen. Den myndighet eller domstol som förrättar synen handlar även under förrättandet av synen som myndighet och under det ansvar som anknyter till detta, även om den givetvis inte har samma befogenheter på den andra partens territorium som i sitt eget land. Därför är det befogat att den myndighet som förrättar synen får hjälp av bevakningsmyndigheten. I artikel 10 i den nordiska miljöskyddskonventionen bestäms om besiktning som bevakningsmyndigheten utför i motsvarande syfte. För att omedelbarhetsprincipen ska tryggas är det dock ändamålsenligt att synen kan förrättas av den myndighet eller domstol som behandlar tillståndsärendet.

Artikel 20. *Vattenverksamhet med väsentlig påverkan.* Artikelbestämmelserna om överläggningar mellan parterna vid genomförande av viss vattenverksamhet med väsentlig påverkan grundar sig på kapitel 3 artikel

13 i 1971 års överenskommelse, som gäller ärenden som ska underställas regeringarna för prövning. Eftersom behandlingen av tillståndsärenden enligt den nya överenskommelsen övergår från gränsälvskommissionen till de nationella myndigheterna och domstolarna, är det möjligt att tillstånd av båda ländernas myndigheter eller domstolar kommer att behövas för genomförande av vattenverksamhet med väsentlig påverkan. I artikel 21 finns bestämmelser om samordnad handläggning av sådana projekt och de tillståndsbehandlingar som anknyter till dem.

En verksamhet med väsentlig påverkan kan emellertid vara helt och hållet belägen i det ena landet, även om verkningarna sträcker sig till det andra landet. Enligt den nya överenskommelsen får ett sådant projekt inte meddelas tillstånd utan föregående överläggningar mellan parterna, när det är fråga om vattenkraftverk, vattenreglering eller vattenöverledning som väsentligen kan påverka vattenförhållandena i en gränsälv. I praktiken planeras inga sådana projekt just nu, och det anses inte vara sannolikt att ett sådant projekt som skulle ingå i artikelns tillämpningsområde blir anhängigt. I ett sällsynt fall av detta slag skulle det vara möjligt att enas om genomförande av projektet också genom ett särskilt statsfördrag.

Artikel 21. Samordnad handläggning. Bestämmelser om samordnad handläggning behövs eftersom avskaffandet av en gemensam tillståndsmyndighet innebär att en del av de tillståndsärenden som nu ska avgöras av gränsälvskommissionen kommer att behandlas i en myndighet eller domstol i båda länderna. I praktiken kan sådana projekt som förutsätter tillstånd i båda länderna vara bland annat gränsälvsmuddringar eller bygande av broar över en gränsälv. Tillståndsärendet behandlas i sådana fall i Regionförvaltningsverket i Norra Finland för Finlands del och i Miljödomstolen i Umeå för Sveriges del.

Enligt artikel 21.1 är det generella målet att behandlingen av tillståndsärenden ska ske samtidigt i båda länderna, så långt det är möjligt. Eftersom anhängiggörandet av tillståndsärenden är helt och hållet beroende av den projektansvariges vilja, kan bestämmelsen till denna del inte vara förpliktande för

myndigheten. En samtidig och smidig behandling av tillståndsärenden gagnar i regel också sökanden, så även sökanden strävar sannolikt efter att ansöka om tillstånd samtidigt i vartdera landet. I praktiken kan man eftersträva samtidig behandling genom ett så gott samarbete som möjligt mellan de myndigheter som ansvarar för tillståndsärenden och genom informationsutbyte. I artikel 21.1 ingår därmed en skyldighet för myndigheter och domstolar som behandlar tillståndsärenden att informera varandra.

I artikel 21.2 utsträcks den i artikel 21.1 angivna informationsskyldigheten att omfatta också beslut och domar i tillståndsärenden. Vid behandlingen av tillståndsärenden ska de nationella myndigheterna och domstolarna givetvis iaktta nationell lagstiftning. De nationella författningarna ger dock myndigheten eller domstolen prövningsrätt i flera avseenden, till exempel i fråga om hur de detaljerade tillståndsbestämmelserna ska utformas. De tillståndsbestämmelser som gäller samma projekt ska vara samordnade sinsemellan så att genomförandet av projektet inte försvåras eller blir omöjligt i sådana situationer där de nationella författningarna möjliggör flera olika sätt att verkställa projektet lagenligt. För att tillståndsbestämmelserna ska samordnas ska de myndigheter och domstolar som behandlar ett tillståndsärende därför kontakta varandra redan innan tillståndsärendet avgörs. Behandlingstidtabellerna kan emellertid skilja sig åt så mycket att ett tillståndsärende avgörs betydligt tidigare i det ena landet än i det andra. Då är det särskilt viktigt att informera om beslutet eller domen.

Oberoende av om ett tillståndsärende som gäller samma projekt avgörs samtidigt i Finland och Sverige eller ej, kan besvär över avgörandet leda till att ett beslut eller en dom som gäller ett tillstånd vinner laga kraft i det ena landet tidigare än i det andra. Ändringsökandet kan delvis bli onödigt, om det i en sådan situation är möjligt att påbörja genomförandet av projektet i det ena av länderna utan att invänta besvärbehandlingen. Med avseende på rättssäkerheten är en sådan situation inte acceptabel, och därför förbjuds i artikel 21.3 domstolen respektive myndigheten att meddela tillstånd att påbörja ett pro-

jekt innan domen eller beslutet har vunnit laga kraft, såvida inte dom eller beslut i det andra landets tillståndsärende har vunnit laga kraft. I Finland innebär bestämmelsen i praktiken att tillståndsmyndigheten inte med stöd av 101 § i miljöskyddslagen kan föreskriva att verksamheten får inledas eller att den inte med stöd av 2 kap. 26 § i vattenlagen kan ge tillstånd att inleda arbeten, om inte den dom som miljödomstolen i Sverige har gett och som gäller samma projekt har vunnit laga kraft.

I artikeln begränsas inte de nationella tillståndsmyndigheternas prövningsrätt till den del det är fråga om förutsättningarna för beviljande av tillstånd. Det är alltså möjligt att en tillståndsansökan som gäller samma projekt godkänns i det ena landet och avslås i det andra. Utgående från en ingående jämförelse av vatten- och miljölagstiftningarna som gjordes när överenskommelsen bereddes är en situation av det slaget emellertid osannolik, eftersom lagstiftningarna i Finland och Sverige och särskilt de grundläggande principerna för vatten- och miljörätten redan av hävd är tämligen likriktade. På grund av gemenskapsrätten närmar sig lagstiftningarna hela tiden varandra också för många detaljers vidkommande. I praktiken är det emellertid skäl att ge akt på samordningen av handläggningen av tillståndsärenden efter att överenskommelsen har trätt i kraft, och denna uppföljning har i artikel 10.2 getts i uppdrag åt den nya gränsälvskommissionen.

Artikel 22. Handlingarnas språk. I Finland inverkar grundlagen och språklagen (423/2003) på artikeln om handlingarnas språk på ett centralt sätt, och ambitionen har varit att utforma artikeln i linje med bestämmelserna i dessa författningar. Enligt 17 § 2 mom. i grundlagen har var och en rätt att hos myndigheter i egen sak använda sitt eget språk, antingen finska eller svenska, samt att få expeditioner på detta språk. Också samiska språklagen blir tillämplig i den nordligaste delen av överenskommelsens tillämpningsområde. I Sverige ingår motsvarande bestämmelser om rätten att använda samiska hos myndigheterna och hos domstol i den nya lagen (2009/724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk, som träder i kraft den 1 januari 2010.

För det andra följer av grundlagen att om en sakägare exempelvis är en potentiell skadelidande på den svenska sidan och har rätt att delta i behandlingen av ärendet, underställs han eller hon finsk jurisdiktion och på honom eller henne tillämpas till denna del grundlagens krav på jämlikhet och rätt att få sitt ärende behandlat. Tillståndsbeslutet ska i ett sådant fall också översättas till svenska i sin helhet, eftersom besvärsmöjligheterna ska tryggas på ett jämlikt sätt.

Myndigheten är skyldig att under behandlingen av ansökan informera alla sakägare tillräckligt så att de effektivt kan bevaka sina intressen. Myndigheten blir därmed skyldig att se till att sammanfattningarna översätts till det andra språket, att ansökningshandlingarna översätts till det andra språket till den del de gäller sakägarens intresse eller rättighet och att se till att tillståndsbeslutet översätts till det andra språket i sin helhet. I 20 § i språklagen avgränsas översättningen av ansökningshandlingar i fråga om till exempel tekniska utredningar. Till den del myndigheten bedömer att en handling inte påverkar sakägarens rättighet, kan den lämnas översatt. Till det översatta materialet ska då fogas en förteckning över material som inte har översatts. På begäran har sakägaren rätt att få en översättning också av sådant material.

Skyldigheten att ombesörja översättningen ligger på myndigheten. Myndigheten står också för kostnaderna för översättningen, eftersom en översättning inte kan jämföras med kravet på materiellt innehåll i en ansökan om miljötillstånd. Innehållsutredningar ska bekostas av sökanden, men enligt lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992) är inte översättningskostnaderna sådana kostnader som kan tas ut hos sökanden, utan de ingår i skötseln av de processuella formkraven.

Bestämmelser om fiske

Artikel 23. Geografiskt tillämpningsområde. I artikeln definieras tillämpningsområdet för överenskommelsens fiskebestämmelser och för fiskestadgan som utgör en integrerad del av den. Till tillämpningsområdet hör de gränsälvar som uppräknas i artikeln samt av deras sidogrenar, dock inte biflöden, Torne

älvs mynninggrenar och det havsområde i Bottenviken utanför Torne älv som definieras närmare i artikeln. Jämfört med Torne älvs nuvarande fiskeområde, som definieras i kapitel 5 artikel 1 i 1971 års överenskommelse, ändrar den nya gränsälvsöverenskommelsen inte tillämpningsområdet i älvsområdet eller i det havsområde som ligger på Finlands sida. Däremot minskar havsområdet i Bottenviken på Sveriges sida betydligt jämfört med det nuvarande området och omfattar i fortsättningen enbart de nuvarande så kallade 1- och 2-områdena. Således kommer tillämpningsområdet för fiskebestämmelserna till havs att vara ungefär lika stort på både den finska och den svenska sidan.

Artikel 24. Fiskådra. Syftet med bestämmelserna om fiskådra är att trygga fiskens gång. I artikel 24.1 anges var fiskådran löper. Bestämmelsen är nästan identisk med kapitel 5 artikel 2 i 1971 års överenskommelse. Till skillnad från vad som föreskrivs i 1971 års överenskommelse har gränsälvskommissionen inte längre någon rätt att bestämma att fiskådran ska gå i en annan del av vattnet. Motsvarande rätt har inte heller de myndigheter som förvaltar fisket. Det ansågs inte nödvändigt att ta in en sådan bestämmelse i den nya överenskommelsen, eftersom den aldrig hittills heller har tillämpats och den har därmed saknat praktisk betydelse.

På samma sätt som i 1971 års överenskommelse föreslås i artikel 24.2 inskränkningar i bedrivandet av fiske i fiskådrorna. Fiskeredskap eller andra anordningar, såsom ej fiskande delar, ledarmar, förtöjningspålar, flottningsknippen, bryggor eller ankare, får inte placeras eller användas så att fiskens gång i fiskådran kan hindras eller att fisken inte kommer dit. Vid fiske med flytnät eller med kullenät i fiskådran ska minst hälften av ledens bredd alltid vara fri för fiskens fria gång; detta är en ny bestämmelse jämfört med 1971 års överenskommelse. Bestämmelsen enligt vilken den som har särskild rätt att stänga fiskådran förblir oförändrad.

Artikel 25. Närmare bestämmelser. Av artikel 25.1 framgår att närmare bestämmelser om fisket i Torneälvens fiskeområde ingår i den till överenskommelsen fogade fiskestadgan som utgör en integrerad del av överenskommelsen. Bestämmelserna i fiskestadgan

har därmed samma juridiska ställning som bestämmelserna i själva överenskommelsen, och därför kan de ändras bara genom överenskommelse mellan parterna i enlighet med artikel 31 i gränsälvsöverenskommelsen. Regeringarna eller de myndigheter som bestämts av dem kan dock i enlighet med de villkor som ingår i 16 § i fiskestadgan utfärda författningar som avviker från vissa bestämmelser i fiskestadgan.

Fiskestadgan innehåller sammanlagt 22 paragrafer som gäller bland annat vilka redskap som är tillåtna vid fiske efter lax, öring och andra fiskarter samt vilka redskap och fiskemetoder som är totalförbjudna. Vidare ingår i fiskestadgan bestämmelser om tillåtna tillverkningsmaterial och mått för fiskeredskap. I den ingår också förbud jämte undantag för fiske efter lax och öring samt allmänna bestämmelser om fiskesäsonger på älv- och havsområdet.

Enligt artikel 25.2 förbinder sig parterna att för biflödena till Torne älv införa nödvändiga bestämmelser och vidta nödvändiga åtgärder för att främja fiskbestånden. I förhandlingarna har man bland annat diskuterat om behovet att genomföra nationella åtgärder för att skydda öringen i Torne älvs biflöden.

Artikel 26. Bemyndigande. I artikeln hänvisas till fiskestadgan i vilken de myndigheter som förvaltar fisket på Torne älvs fiskeområde definieras, dvs. förutom regeringarna, i Finland Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland och i Sverige Fiskeriverket och Länsstyrelsen i Norrbottens län.

Dessutom bestäms i artikeln om gränsälvskommissionens rätt att ge utlåtanden i sådana ärenden som hör till de fiskeförvaltande myndigheternas bestämmanderätt. Ett gemensamt förslag till beslut av regeringarna eller av de myndigheter som bestämts av dem gällande undantagen som föreskrivs i 16 § i fiskestadgan ska ges till Finsk-svenska gränsälvskommissionen för utlåtande i så god tid att kommissionen de facto har möjlighet att utöva sin rätt att bli hörd före beslutet fattas. Gränsälvskommissionen kan inte genom sitt utlåtande hindra myndigheterna att fatta ett beslut i enlighet med vad som föreslagits. Gränsälvskommissionens ståndpunkt ska dock tillmätas tillräckligt stor vikt särskilt i frågor som hänför sig till dess eget

ansvarsområde. Bestämmelser om gränsälvs-kommissionens rätt att avge utlåtanden i fiskeärenden ingår också i artikel 11 i överenskommelsen och i 20 § i fiskestadgan. Enligt 20 § i fiskestadgan behöver inget utlåtande inhämtas i de fall där den ansvariga myndigheten har erforderlig och tillräcklig kompetens i den fråga som behandlas.

Artikel 27. Forskning och statistik rörande fiskbestånden. Bestämmelsen om forskning och statistik är ny jämfört med 1971 års överenskommelse. Dess syfte är att befästa det nuvarande samarbetet för forskning och uppföljning av fiskbestånden. Med hjälp av tillräckliga forskningsuppgifter kan man försäkra sig om att begränsningarna i fisket är rätt dimensionerade för att trygga fiskbeståndet.

Enligt artikel 27.2 uppgör parterna årligen gemensam statistik över fisket genom att samla in data om fångstandelar och fångstmängder för varje fiskesäsong. Enligt artikel 27.3 ska parternas behöriga myndigheter sammanställa uppgifterna enligt gemensamma förfaranden. I Finland är det i första hand Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet som ansvarar för insamlingen av uppgifterna. Parternas myndigheter som svarar för uppgiftsinsamlingen kommer överens om de gemensamma förfarandena sinsemellan. Havsområdets yrkesfiskare lämnar de fångstanmätningar som EG-rättsakterna kräver till Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland liksom hittills.

Artikel 28. Åtgärder för att skydda fiskbestånden mot sjukdomar m.m. Artikelns förpliktar parterna att vidta nödvändiga åtgärder för att skydda fiskbestånden från allvariga smittsamma fisksjukdomar. Åtgärder ska även vidtas för att förebygga inplantering av främmande fiskarter eller fiskstammar. Bestämmelsen begränsar prövningsrätten för Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland vid fattande av beslut om tillståndsansökningar om utplantering och omplantering i Torne älvs vattendrag enligt 121 § i lagen om fiske.

Om det trots åtgärderna råder misstanke om eller konstateras att någon allvarlig smittsam fisksjukdom förekommer, ska den andra parten omedelbart underrättas om det med stöd av artikel 28.2.

Artikel 29. Brott mot fiskebestämmelserna. I artikeln binds påföljderna för överträdelse av överenskommelsen och fiskestadgan samt överträdelse av bestämmelser som utfärdats med stöd av den vid den nationella lagstiftningen i respektive land. Artikelns innebär en betydlig förändring jämfört med nuläget, eftersom det för närvarande huvudsakligen är fiskestadgan som innehåller bestämmelserna om straffen för överträdelser av vissa bestämmelser i överenskommelsen och fiskestadgan, om förverkandepåföljderna och om beslag. Vidare ingår nuförtiden bestämmelser om påföljder i Finland i lagen om fiske inom Torne älvs fiskeområde.

Enligt artikeln bestraffas brott mot bestämmelserna om fiske i enlighet med den nationella lagstiftningen. I Finland bestäms om fiskeförseelse i 108 § i lagen om fiske, om olovlig fångst i 28 kap. 10 § i strafflagen och om fiskebrott i 48 a kap. 2 § i strafflagen. De ändringar i den svenska fiskelagen (1993:787) som trädde i kraft den 1 juli 2003 innebär att hot om straff som är strängare än de nuvarande införts också vid fiske på den svenska sidan av Torne älvs fiskeområde. Detta gäller också de ändringar i lagen som trädde i kraft den 1 juli 2008 om administrativ avgift för överträdelser.

Slutbestämmelser

Artikel 30. Tvistelösning. Artikelns innehåller bestämmelser om förfarandet för lösning av tvister mellan parterna som hänför sig till tolkning eller tillämpning av överenskommelsen. Artikelns motsvarar praxis i internationell traktaträtt.

Artikel 31. Översyn och ändringar. Artikelns innehåller bestämmelser om översyn av överenskommelsens tillämpning och om ändring av överenskommelsen. Artikelns motsvarar praxis i internationell traktaträtt.

Artikel 32. Uppsägning. Artikelns innehåller bestämmelser om förfarandet för uppsägning av överenskommelsen. Artikelns motsvarar praxis i internationell traktaträtt.

Artikel 33. Överenskommelser som upphävs. Den nya gränsälvsöverenskommelsen ersätter 1971 års överenskommelse och överenskommelsen av år 2003 om inrättandet av ett gemensamt avrinningsdistrikt, som även

ursprungligen avsetts vara tillfällig. Utöver dessa överenskommelser ingår i artikeln en bestämmelse om hävande av 1949 års flottningsöverenskommelse. I Torne älv har man senast bedrivit flottning år 1972, varför flottningsöverenskommelsen inte längre haft någon praktisk betydelse på över 30 år.

Artikel 34. Övergångsbestämmelser. Överenskommelsens övergångsbestämmelser gäller i huvudsak verksamheten i den kommission som upprättades genom 1971 års överenskommelse, och de behövs för att de ärenden som är anhängiga hos kommissionen när överenskommelsen träder i kraft ska arrangeras, precis som överföringen av kommissionens tillgångar och skulder. Verksamheten för 1971 års kommission upphör därmed helt och hållet när den nya överenskommelsen träder i kraft.

Enligt artikel 34.1 ska de ärenden som är anhängiggjorda hos 1971 års kommission överlämnas till respektive nationella domstol eller myndighet för handläggning när överenskommelsen träder i kraft. I praktiken överförs ärendena alltså till myndigheterna i Finland eller Sverige utgående från i vilket land den tillståndspliktiga verksamheten kommer att bedrivas. I sådana situationer som avses i artikel 21 ska ärendet överföras till båda ländernas myndigheter för behandling.

Bestämmelser om den lagstiftning som ska tillämpas på de överförda ärendena ingår i artikel 34.2. Antingen tillämpas bestämmelserna i 1971 års överenskommelse eller så tillämpas den nationella lagstiftningen; det avgörande är hur långt behandlingen av ärendet i 1971 års kommission har framskridit. Om kapitel 8 artikel 4 i 1971 års överenskommelse om underrättande om ansökningen och kungörelse redan har tillämpats i ett ärende, ska 1971 års överenskommelse tillämpas också i övrigt i den nationella myndigheten eller domstolen. Om underrättelse och kungörelse ännu inte har skett i ärendet när överenskommelsen träder i kraft, tillämpas i ärendet de nationella bestämmelserna i det land där projektet kommer att verkställas.

I artikel 34.3 bestäms om varaktigheten hos tillstånd som 1971 års gränsälvscommission har meddelat med stöd av den gamla överenskommelsen. Överenskommelsens ikraft-

trädande har ingen direkt inverkan på dessa gamla tillstånd, utan de fortsätter att gälla oförändrade som om de var meddelade med stöd av nationell lagstiftning. När överenskommelsen har trätt i kraft ska bestämmelserna i den nationella lagstiftningen tillämpas på omprövning och tillsyn av tillstånden. Med stöd av kapitel 3 artikel 18 i 1971 års överenskommelse har det även i nuläget varit möjligt att ompröva vattenhushållningstillstånd. Övergången till att tillämpa nationell lagstiftning betyder således inte att förutsättningarna för omprövning lindras.

På brott mot bestämmelserna i gamla tillstånd tillämpas enligt artikel 34.4 antingen 1971 års överenskommelse eller de nationella bestämmelserna utgående från om överträdelsen har skett innan den nya överenskommelsen har trätt i kraft eller först därefter. De nationella straffbestämmelserna kan därmed tillämpas bara i fråga om överträdelser som har skett efter överenskommelsens ikraftträdande. Bestämmelsen är motiverad på grund av förbudet mot retroaktiv straffrättslig lagstiftning.

Artikel 34.5 och 34.6 gäller medel som 1971 års kommission innehar. De medel som influtit från försäljning av fiskekort enligt beslut av 1971 års kommission ska överföras till Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland och Fiskeriverket när överenskommelsen träder i kraft. Övriga tillgångar som innehas av 1971 års kommission ska med avdrag för skulder överföras till den nya kommission som inrättas. I tillstånd angående utsläppande av avloppsvatten som meddelats med stöd av 1971 års överenskommelse bestäms att vattenskyddsavgifter ska betalas. Dessa avgifter som grundar sig på gällande tillstånd ska betalas till den nya kommissionen efter att överenskommelsen har trätt i kraft. Eftersom det har bestämts att tillstånden till utsläppande av avloppsvatten ska ses över inom en viss tid som anges i tillståndet och det i varken Finlands eller Sveriges nationella lagstiftning ingår någon motsvarande vattenskyddsavgift, fortgår uttaget av avgifter bara tills alla gällande tillstånd har omprövats.

1971 års kommission har sitt arkiv i Haparanda. Arkivet innehåller bland annat alla handlingar som hänför sig till de tillstånd

som 1971 års kommission har beviljat. Dessa handlingar kan vara av betydelse i synnerhet när de nationella myndigheterna behandlar vatten- och miljötillståndsärenden som anknyter till gränsälvarna. Handlingarna kan ansluta sig till ärenden som faller under flera nationella myndigheters behörighet, så det är inte ändamålsenligt att de överlyttas till vissa nationella myndigheter. Enligt artikel 34.7 ska alla de handlingar som finns hos 1971 års kommission överlämnas till den nya kommissionen. Om offentligheten för handlingar som finns hos denna bestäms i artikel 13.

Bestämmelser om redskapens konstruktion ingår i 8 § i fiskestadgan som utgör en integrerad del av överenskommelsen. Dessa bestämmelser innebär i praktiken att vissa redskap som nu är i användning inte får användas efter att överenskommelsen träder i kraft. Eftersom detta i vissa fall kan vara oskäligt för fiskarna är det enligt artikel 34.8 möjligt att fortsätta användningen av nät som inte uppfyller kraven i 8 § 1 mom. i fiskestadgan ännu tre år efter att överenskommelsen trätt i kraft.

Artikel 35. Ikraftträdande. Enligt artikeln träder överenskommelsen i kraft 30 dagar efter det att parterna har underrättat varandra om att de nödvändiga konstitutionella kraven för överenskommelsens ikraftträdande har tillgodosetts.

Administrativ stadga

Enligt artikel 8.3 i överenskommelsen ingår de administrativa bestämmelserna som styr Finsk-svenska gränsälvskommisionens verksamhet i en stadga som utgör en integrerad del av överenskommelsen. Enligt artikel 14 i överenskommelsen finns i stadgan också närmare bestämmelser om hur kostnaderna för kommissionens verksamhet ska fördelas mellan parterna. Administrativa stadgan motsvarar således till sitt innehåll i stor utsträckning den administrativa stadga för finsk-svenska gränsälvskommisionen som utgör bilaga A till 1971 års överenskommelse.

Med stöd av 1971 års överenskommelse har parterna betalat ut förskott åt kommissionen och den slutliga fördelningen av kostnaderna har beslutats på basis av avräkningar halvårsvis. Avsikten är att den nya gräns-

älvskommisionens kansli sköter kommissionens ekonomiförvaltning i sin helhet. Detta förenklar ekonomiförvaltningen och minskar den arbetsmängd som åsamkas parternas myndigheter. Med revisorernas hjälp kan man trygga en adekvat ekonomi och bevakningen av parternas intressen.

Ur kommissionens budget betalas alla de kostnader som kommissionens arbete föranleder. Till skillnad från nuläget är grunderna för arvoden till experterna och ledamöterna de samma oberoende av nationalitet. Det innebär att alla kostnader kan delas jämnt mellan parterna, när det inte längre finns någon anledning att skilja åt kostnaderna. Meningen är att de på 1971 års överenskommelse baserade årsarvoden för ledamöter ska frångås och mötesarvoden ska införas. Som grund för reseersättningarna används alltså de nationella resereglementena.

De bestämmelser som tidigare ingick i den administrativa stadgan om offentlighet för handlingar som finns hos kommissionen har flyttats till artikel 13 i överenskommelsen. Enligt 10 § i den nya administrativa stadgan ska kommissionen dessutom fastställa sin arbetsordning, där ännu mer detaljerade bestämmelser om kommissionens interna administration kan ingå. Administrativa stadgan är därmed inte fullt lika detaljerad som den stadga som ingår som bilaga till 1971 års överenskommelse.

Fiskestadga

Allmänna bestämmelser

1 §. Syfte. I 1 mom. uttrycks sambandet mellan fiskestadgan och gränsälvsöverenskommelsen. Fiskestadgan utgör en integrerad del av gränsälvsöverenskommelsen.

I 2 mom. preciseras fiskestadgans syfte i förhållande till bestämmelserna som gäller syftet i artikel 2 i gränsälvsöverenskommelsen. Enligt momentet är det utgångspunkten att man genom tillämpningen av bestämmelserna i fiskestadgan når en skälig och rättvis jämvikt å ena sida med tanke på nyttjandet och skyddet av fiskebeståndet, och å andra sidan så att man genom fisket kan främja intressena för de olika grupperna av fiskare i hela gränsregionen som helhet.

I 3 mom. konstateras det att bestämmelserna i fiskestadgan inte får innebära en tolkning i strid med dess syfte eller med Finlands och Sveriges internationella åtaganden, i synnerhet EG:s gemensamma fiskeripolitik.

2 §. Tillämpningsområde. I paragrafen bestäms att fiskestadgan är i kraft på Torne älvs definierade fiskeområde, vars gränser och utsträckning på motsvarande sätt också definierats i artikel 23 i gränsälvsöverenskommelsen. I 2 mom. bestäms den gräns som delar Torne älvs fiskeområde i ett älvmråde och i ett havsområde. Gränsen följer den så kallade sötvattensgränsen. Precis som nu är olika fiskebestämmelser i kraft för havsområdet och för älvmrådet.

3 §. Fredningszoner. I paragrafen definieras fredningszonerna i havsområdet. Fredningszonerna har beskrivits genom koordinater i bilaga 1 till fiskestadgan. Fredningszonerna på det nya tillämpningsområdet motsvarar fredningszonerna i kapitel 5 artikel 3 i 1971 års överenskommelse. Linjedragningen för de fredningszoner som faller utanför det nya tillämpningsområdet har inkluderats såsom tilläggsinformation i bilaga 1. Fredningszonerna består i praktiken av sex 400 meter breda farleder som sträcker sig från älvmynningen till Bottenhavet. I protokollet som förhandlingsdelegationernas ordförande godkände den 25 juni 2009 konstateras att Finland och Sverige även i fortsättningen upprätthåller de delar av fredningszonerna som faller utanför det nya tillämpningsområdet. I Finland ingår bestämmelser om fiskleder, vilka motsvarar fredningszonerna, i 12 § i vattenlagen och i 24 § i lagen om fiske. Inom fredningszonerna gäller förbud att sätta ut eller använda ett fångstredskap så att fiskens gång där kan förhindras eller att fisken inte kan komma till fredningszonen eller röra sig där.

Vid älvmynningen är allt slags fiske med storryssjor, redskap försedda med botten samt kroknät och andra redskap för fångst av lax eller öring förbjudet. Förbudet motsvarar bestämmelsen i kapitel 5 artikel 4 i 1971 års överenskommelse, och det bygger på en önskan att säkerställa fiskens möjligheter att röra sig mellan älvs- och havsområdet. Däremot ingår bestämmelsen i andra stycket i samma artikel om utsättande av redskap av visst slag

i sundet mellan öarna Stora Tervakari och Hamppuleiviskä inte längre i vare sig den nya gränsälvsöverenskommelsen eller i fiskestadgan, eftersom svenska staten har inlöst området i fråga.

4 §. Definitioner. I paragrafen definieras de centrala begreppen för fiskeredskap i fiskestadgan. Det har ansetts vara nödvändigt att inkludera en förteckning över definitionerna i fiskestadgan med tanke på de lokala förhållandena samt på grund av vissa skillnader mellan finsk och svensk rättspraxis.

Med fast redskap avses redskap med ledarm avsedda att användas på samma ställe under minst två dygn. Som exempel på fasta redskap nämns laxfällor och storryssjor. Av småryssjans definition följer för storryssjans del att någon del av ledarmen eller av redskapet ska vara minst 1,5 meter hög. Definitionen av fast redskap motsvarar till stor del storryssjans definition i 8 § i förordningen om fiske. I förhandlingarna har utgångspunkten varit att ett fast redskap till sin konstruktion ska vara sådant att lax och öring kan frisläppas levande och oskadd ur det. Närmare bestämmelser om redskapens konstruktion ingår i 8 och 10 § nedan. Den närmare definitionen av ryssjors konstruktion diskuterades också under förhandlingarna men samförstånd mellan länderna uppnåddes slutligen endast beträffande bestämmelser om maskstorleken för näten i fasta redskap enligt 10 §.

Förankrade nät är ett nytt begrepp som har införlivats i fiskestadgan på grund av skillnaderna i den finskspråkiga och svenskspråkiga fisketerminologin. Termen motsvarar i Finland närmast av bottennät som har definierats i 6 § 2 mom. i förordningen om fiske. Förankrade nät avser sådana nät som satts ut eller förankrats i botten och som inte driver med vattnet. Enligt 7 § i fiskestadgan är det förbjudet att använda strömhinder vid fiske med förankrade nät. Av hävd används benämningen ”koste” eller ”laiska” för förankrade nät.

Flytnät har i fiskestadgan definierats som ett nät som driver med strömmen och kullenät som en not som är fäst vid båt. Motsvarande definitioner ingår inte i lagen om fiske eller i förordningen om fiske.

Med drag avses i fiskestadgan konstgjorda beten, wobblers, flugor eller därmed jämförbara lockmedel som är försedda med krokar och som med sina rörelser, färger eller former lockar fisken att hugga. Avsikten är att definitionen på ett omfattande sätt ska täcka alla drag som tillverkats konstgjort. Det är därmed förbjudet att använda andra slags drag.

Med handredskap avses spö, pilk och liknande rörliga redskap som är utrustade med lina och drag eller krok.

Med naturliga beten avses levande eller avlivade beten (maskar, larver, fiskar och dylika) och luktpreparat.

5 §. Fiskevårdsavgift. I paragrafen hänvisas till den nationella lagstiftningen om fiskevårdsavgift. I Finland uppbärs fiskevårdsavgift enligt 88 § i lagen om fiske. I Sverige finns inget motsvarande system. Vidare preciseras i paragrafen skyldigheten att erlägga fiskevårdsavgiften så att då man fiskar med drag även den som ror båten ska ha erlagt avgiften. Detta har ansetts vara klarast med tanke på övervakningen. Samma förfarande gäller också för Tana älv.

Fångstredskap, fisketider och minimimått

6 §. Tillåtna fångstredskap. I 1 och 2 mom. i paragrafen uppräknas de tillåtna fångstredskapen för fiske efter lax och öring och andra fiskarter. Vid fiske efter lax och öring får endast följande redskap användas: fasta redskap i havsområdet, flytnät, kullenät och håv i älvområdet på fångstplatser enligt bilaga 2 samt spö och drag. Håv godkänns igen såsom ett traditionellt fångstredskap för fiske efter lax och öring. Det är förbjudet att använda fasta redskap och not på älvområdet och flytnät, kullenät (kolknot) och håv på havsområdet. Även användning av förankrade nät för fiske efter lax och öring på älven och på havsområdet är förbjudet. Bakgrunden till bestämmelsen är behovet att hindra effektivt nätfiske efter lax och öring. Vid fiske efter andra fiskarter tillåts de flesta redskapstyperna, såsom förankrade nät annanstans än på forsområden, men inte trålredskap.

Fångstplatserna enligt bilaga 2 är så kallade traditionella fångstplatser, där man redan nu har tillåtit fiske med vissa traditionella

fångstmetoder i större utsträckning än annanstans på älvområdet. Gränsälvscommissionen enligt 1971 års överenskommelse har upprättat en förteckning över dessa fångstplatser och bilaga 2 grundar sig på denna förteckning av commissionen. Rätten till fiske på en fångstplats är en i 13 § i lagen om fiske och i 101 § i fastighetsbildningslagen avsedd särskild förmån vars existens och utsträckning vid behov kan avgöras i en fastighetsbestämning. Enligt 16 § i fiskestadgan kan förteckningen över fångstplatser i bilaga 2 ändras om det är nödvändigt till exempel på grund av ett beslut i en sådan fastighetsbestämning.

Enligt 3 mom. är det endast tillåtet att fiska med högst tre drag per redskap, dvs. per spö. Under fiske med handredskap måste redskapen enligt momentet hela tiden vara inom räckhåll för fiskaren. Med bestämmelserna försöker man förhindra överdimensionerat fiske med handredskap och uppkomsten av en negativ fiskekultur, såsom att lämna spön som är uppriggade till fiske utan övervakning.

Enligt 4 mom. är det tillåtet att iordningsställa fångstplatsen i den omfattningen som är nödvändig för fisket. I 5 mom. bestäms att fiskande redskap dock inte får användas i iordningsställandet om avsikten är att fånga fisk. I 6 mom. bestäms om anmälningsskyldighet. Den som avser att iordningsställa en fångstplats ska meddela om sin avsikt senast sju arbetsdagar innan detta påbörjas till de myndigheter som övervakar fisket som anges i momentet.

7 §. Förbjudna redskap och fiskemetoder. I paragrafen ingår bestämmelser om vissa förbjudna redskap och fiskemetoder. Förbuden motsvarar i huvudsak de förbud som finns i både Finlands och Sveriges respektive nationella fiskelagstiftningar och innefattar i vissa fall också förbud som följer av internationella förpliktelser. I 1 mom. konstateras det att andra redskap än de tillåtna redskap som anges i 6 § är förbjudna.

I 2 mom. förbjuds fiske med utter (harrbräde) och därmed jämförbara fiskemetoder, såsom med olika planare.

I 3 mom. förbjuds fiske med skjutvapen, bedövande eller giftiga ämnen eller med elektrisk ström. Förbudet motsvarar bestäm-

melsen i 8 § 2 mom. i fiskestadgan till 1971 års överenskommelse. I Finland ingår motsvarande förbud i 30 § i lagen om fiske. Också enligt artikel 23.1 i rådets förordning om bevarande av fiskeresurser genom tekniska åtgärder i Östersjön, Bälten och Öresund är det förbjudet att fiska med metoder som innefattar användning av sprängämnen, giftiga eller bedövande ämnen, elektrisk ström eller något slag av projektil.

I 4 mom. förbjuds sådant fiske med krokars vars avsikt är att kroka fisken från utsidan eller på sådant sätt att risken för detta är uppenbar. En fisk som krokats utanför munnen ska genast släppas tillbaka i vattnet. Bestämmelsen motsvarar 12 § 2 mom. i förordningen om fiske, om än kravet att släppa fisken tillbaka i vattnet inte ingår i momentet. Det centrala syftet för bestämmelsen är att förhindra så kallat ryckfiske, dvs. att få fisken att fastna från utsidan med lämpliga krokars och drag. Skyldigheten att släppa fisken tillbaka till vattnet har tillagts som ett nytt element för att effektivisera genomförandet av förbudet.

I 5 mom. förbjuds fiske med ljuster och med andra redskap som genomtränger fisken från utsidan. Skaftförsedd huggkrok får dock användas för att lyfta fisk som fångats med annat redskap. I Finland är användning av ljuster och motsvarande redskap förbjudet vid fiske i lax- och sikförande älvar enligt 12 § 1 mom. i förordningen om fiske.

I 6 mom. förbjuds användningen av strömhinder, ledarm eller andra fasta konstruktioner vid fiske med förankrade nät. Om en fast konstruktion placeras i strömmande vatten bildas ett sel bakom anläggningen, dit fisken går för att vila och är då lätt att fånga. En sådan konstruktion är t.ex. en bropelare. Förbudet motsvarar bestämmelsen i 5 § 3 mom. i fiskestadgan till 1971 års överenskommelse med tillägg för omnämnandet av annan fast konstruktion. Begreppet ledarm kommer från den finska fiskelagstiftningen och har ingen motsvarighet i den svenska fiskelagstiftningen varför det har ansetts vara nödvändigt att införa en uttrycklig bestämmelse om ledarmar i fiskestadgan.

I den nya fiskestadgan ingår inte längre något förbud mot att använda eld och ljus vid fiske med håv såsom i 7 § i fiskestadgan till

1971 års överenskommelse, eftersom ett sådant förbud inte längre behövs.

Enligt 7 mom. får föremål avsedda att skrämma fisken eller hindra dess gång inte placeras i eller ovanför vattnet. Genom förbudet vill man bland annat hindra att fisken leds in i fångstredskapen.

Enligt det sista momentet är det förbjudet att förvara förbjudna redskap ombord eller att på annat sätt hålla dem till hands. Det samma gäller under förbudstid för redskap som är tillåtna vid andra tider. I havsområdet är det även tillåtet att under förbudstid transportera redskap som är tillåtna förutsatt att de är bundna och undanstuvade. T.ex. transport från fångstplatsen till en närbelägen ö av fasta redskaps delar kan komma i fråga. Det är också tillåtet att transportera jaktvapen så att det under jakttiden kan transporteras t.ex. över en älv. I 108 § i lagen om fiske ingår sanktioner för den som håller förbjudna fångstredskap i båt eller fartyg eller i övrigt så att de är lätt åtkomliga för fångst. Enligt 100 § 3 mom. i lagen om fiske ska myndigheten eller fiskeövervakaren förstöra förbjudna fångstredskap eller deras delar eller göra dem obrukbara för fiske.

8 §. Fångstredskapens konstruktion och placering. I paragrafen ingår bestämmelser om vissa begränsningar för redskapens konstruktion och placering. Genom att reglera fångstredskapens material och maskstorlek försöker man spara unga fiskar och andra fiskarter än dem som är föremålet för fisket.

Enligt 1 mom. får vid fiske med nät efter andra fiskarter än lax och öring endast sådana flytnät och förankrade nät användas som består av enkel nätduk utan påse (grimm) tillverkad av entrådig nylon (monofil) med en maximal tjocklek på 0,20 millimeter. I havet är det dock tillåtet att använda grövre tråd i nät med maskstorlek upp till 40 millimeter. Med bestämmelserna vill man hindra användningen av starka nät avsedda för fiske efter lax och öring vid fiske efter andra fiskarter, men samtidigt möjliggöra användningen i havet av småmaskiga nät och av nät som är starkare än begränsningen till exempel vid fiske av strömming och siklöja. Lax och öring fastnar inte i dessa nät.

I 2 och 3 mom. ingår bestämmelser om maximilängd för näten. Ett flytnät får vara

högst 120 meter långt. Ett kullenät får vara högst 200 meter långt och ett förankrat nät får vara högst 60 meter långt. Dessa begränsningar för nätens längd gäller dock inte vid fiske i havsområdet från och med den 1 augusti och till och med den 30 april och inte heller vid fiske i havsområdet med förankrade nät vars maskstorlek är högst 40 millimeter. Vidare är det förbjudet att sätta ut förankrat nät närmare än 60 meter från ett förankrat nät som satts ut tidigare. Med bestämmelserna om nätens längd och avstånd från andra nät vill man hindra överdimensionerat fiske med nät efter lax och öring. Man vill dock tillåta motiverat nätfiske av andra fiskarter. Bestämmelserna om längd och avstånd för förankrade nät motsvarar bestämmelserna i 4 § punkt 3 och 4 i jord- och skogsbruksministeriets beslut om fiske inom Torne älvs fiskeområde.

Enligt 4 mom. får ingångsöppningen på en mjärde för nejonöga inte överskrida 16 centimeter. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att man inte kan fiska efter lax med mjärde och mjärdens ingång kan därför även vara betydligt mindre.

Enligt 5 mom. är det förbjudet att använda metalltråd, metallwire eller motsvarande i fångstredskapen. Förbudet gäller dock inte mjärdar och håvar för fiske efter lax och öring. Bestämmelsen om materialet för håvar för fiske efter lax och öring hör samman med bestämmelsen om tillåtna redskap i 6 § 1 mom. till vilka också håvar för fiske av lax och öring hör.

Enligt 6 mom. är fiske med håv efter andra fiskarter än lax och öring tillåtet bara med håv som är tillverkad av entrådig nylon (monofil) med en trådtjocklek på högst 0,40 millimeter och av nät med minst 80 millimeters maskstorlek. Genom materialbegränsningarna vill man bland annat förhindra användningen av laxhåvar tillverkade av wire under sikens hävningstid, då det är förbjudet att fiska efter lax med håv.

9 §. Märkning av redskap. I paragrafen bestäms om skyldigheten att märka redskapen med ägarens eller brukarens namn och kontaktuppgifter. På detta sätt vill man effektivisera övervakningen av fisket. Skyldigheten gäller inte handredskap som hålls i handen eller annars finns inom räckhåll för fiskaren.

Däremot ska håvar märkas. Bestämmelsen har skärpts i förhållande till bestämmelsen i 1971 års överenskommelse.

10 §. Maskstorlek. I paragrafen ingår bestämmelser om maskstorlek för nätreddskap i älv- och havsområdet. I Finland ingår bestämmelser om sättet för mätning av maskvidd i 15 § i förordningen om fiske. Även i EG-rättsakter ingår bestämmelser om sättet för mätningen av maskstorlek. Syftet med bestämmelserna om maskstorlek är att förhindra att fiskar under minimimåtten fastnar i nätets maskor och att andra fiskarter än de som fiskas blir fångade. Därför bestäms en större maskstorlek för lax och öring än för sik eller mindre fiskar såsom strömming och siklöja.

I 1 mom. bestäms om maskstorleken för redskap i älvfiske. Enligt punkt 1 ska maskstorleken vara minst 100 millimeter vid fiske efter lax eller öring med flytnät och kullenät. Bestämmelsen motsvarar bestämmelsen i 18 § i fiskestadgan till 1971 års överenskommelse. Enligt punkt 2 ska maskstorleken vara minst 80 millimeter och högst 100 millimeter vid fiske efter andra fiskarter än lax och öring med flytnät och kullenät. I punkt 3 har de samma minimi- och maximimåtten bestämts för maskstorleken för förankrade nät. Enligt punkt 4 ska maskstorleken vara högst 80 millimeter vid fiske med smärtyssja som är tillåten vid fiske efter andra arter.

I 2 mom. ingår bestämmelser om maskstorleken för fasta redskap och förankrade nät i havsområdet. Bestämmelserna avviker i någon mån från kraven som gäller maskstorleken i 19 § i fiskestadgan till 1971 års överenskommelse. Enligt den nu gällande bestämmelsen är den minsta maskstorleken för nät, notar och fasta redskap för fiske efter strömming och siklöja 24 millimeter och den största maskstorleken 38 millimeter. Enligt den nya fiskestadgan får maskstorleken i fiskhuset för fasta redskap vara högst 80 millimeter, vilket lämpar sig för fiske efter både lax, öring och sik. Det är inte nödvändigt att införa bestämmelser om maskstorlek vid fångst av strömming och siklöja. Enligt punkt 2 får maskstorleken för förankrade nät inte överstiga 90 millimeter mellan den 1 maj och den 31 juli. Under övrig tid ska maskstorleken vara högst 40 millimeter eller minst

90 millimeter. För nätfiske efter strömming kompletterar bestämmelsen bilaga III till rådets förordning om bevarande av fiskeresurser genom tekniska åtgärder i Östersjön, Bälten och Öresund, enligt vilken minimimåttet för maskstorleken på nät vid fiske efter strömming är 16 millimeter.

11 §. Fiskesäsongen och fredningstiderna. I paragrafen bestäms om förbud mot fiske efter lax och öring och om undantag till förbudet. Huvudregeln enligt 1 mom. är att fiske efter lax och öring är förbjudet. Undantagen till förbudet ingår i paragrafen. Enligt 2 mom. är allt fiske i älvmrådet förbjudet från och med den 15 september till och med den 15 december. Under denna tid är dock fiske efter nejönöga med mjärde tillåtet. Denna så kallade höstfredning föreslås förlängd med en månad till den 15 december så att förbudet skulle omfatta fiske i öppet vatten, vilket blivit möjligt i och med klimatförändringen. Höstfredningen är nödvändig för att skydda fortplantningen av fisk som leker.

I 3 mom. ingår ett undantag till förbudet i 1 mom. för fiske efter lax och öring när det gäller handredskap. Fiske med handredskap är tillåtet från och med den 1 juni till och med den 31 augusti med undantag för den så kallade veckofredningen som gäller från söndag klockan 19 till måndag klockan 19. I fiskestadgan har klockslagen meddelats både i finsk och i svensk tid, för avsikten är att veckofredningen börjar samtidigt i båda länderna oberoende av tidsskillnaden. Fiskesäsongen förkortas sålunda i början och förlängs i slutet så att fiskesäsongen för handredskap omfattar sammanlagt tre månader. Dessutom förkortas veckofredningen från två dygn till ett dygn. Genom förkortningen beaktas fisketurismens behov. När man beaktar den förkortade veckofredningen motsvarar den totala fiskesäsongen den nuvarande fiskesäsongen på tre och en halv månad med längre veckofredning. Maj föreslås vara fredningstid för att skydda öringen som då stiger i älven. I 7, 13 och 14 § i fiskestadgan ingår också särbestämmelser om rätten till fiske med handredskap.

I 4 mom. ingår bestämmelser om undantag för fiske efter lax och öring i älvmrådet på fångstplatserna enligt bilaga 2. Fiske efter lax och öring tillåts vid vissa tidpunkter. Syftet

med bestämmelserna är att tillåta och delvis utvidga de traditionella fångstmetoderna. Fiske efter lax med håv har nu varit förbjudet. Enligt fiskestadgan är fiske med håv tillåtet under midsommarveckan från måndag klockan 19 till söndag klockan 19 och fiske med flytnät och kullenät under midsommarveckan från och med tisdagen till och med torsdagen och under de två veckoslut som följer på midsommaren från fredagen klockan 19 till söndagen klockan 19. De tillåtna fisketiderna har uppdelats i flera perioder för att fiske efter lax och öring ska kunna omfatta alla fiskeplatser i älven oberoende av hur laxens lekvandring framskrider. Fiskesäsongen har förlagts till veckan innan midsommaren, för att möjliggöra det traditionella fisket av midsommarlax.

I 5 mom. ingår bestämmelser om traditionella fiskemetoder för andra arter på fångstplatserna i bilaga 2. En begränsning av håvfisket efter sik under perioden från början av maj till midsommarveckan motiveras särskilt av att vandringsbeståndet i Torne älv på basis av den senaste fångstutvecklingen fortsätter att försvagas. För att effektivisera övervakningen har även håvfiskets startdatum förlagts till samma tidpunkt oberoende av målart. En granskning av starttidpunkten för fiske efter sik kan bli aktuell som en del av de möjligheter till undantag som fastställs i 16 och 18 §. Grunden härtill vore då bland annat faktorer som hänförelse till turismen. Fiske efter andra arter med flytnät och kullenät är tillåtet på fångstplatserna i bilaga 2 från och med den 15 juli till och med den 14 september.

I 6 mom. fastställs fiskesäsongen i havsområdet med fasta redskap. Fiske efter andra arter än lax och öring med fasta redskap är tillåtet från och med den 11 juni till och med den 31 oktober. Fiske efter lax och öring med fasta redskap kan inledas tidigast den 17 juni klockan 12. Fiske efter öring slutar den 31 augusti och fiske efter lax slutar den 15 september.

Enligt 7 mom. får respektive avtalspart genom nationella bestämmelser för olika fiskarkategorier fastställa senare startdatum för fiske efter lax och öring samt begränsningar gällande fångstredskap vid fiske med fasta

redskap. Yrkesfiske eller övrigt fiske med fasta redskap börjar dock senast den 29 juni.

I nuläget ingår bestämmelser om fångsttider i 4 § 2 mom. i jord- och skogsbruksministeriets beslut om fiske inom Torne älvs fiskeområde. Skillnaden jämfört med den nuvarande regleringen är också den att fiske efter lax och öring med fasta redskap blir tillåten också för andra än sådana yrkesfiskare som avses i 6 a § i lagen om fiske. När den ovan nämnda möjligheten att utfärda nationella bestämmelser används, kan olika fiskarkategorier beaktas då fisketiderna bestäms.

Fisketiderna för fiske med fasta redskap var den största frågan och problempunkten i förhandlingarna. Finlands mål var att minska fisket utanför Torne älv på den svenska sidan i juni med fasta redskap. Motsvarande fiske har inte varit tillåtet på den finska sidan. Sverige framhöll dock hela tiden under förhandlingarna att rätten till laxfiske på havet hör till ägaren av vattenområdet och att Sveriges avsikt var att hålla skärgården levande och att efterleva grundlagens krav gällande egendomsskydd. Sverige ansåg därför att landet inte hade politiska eller rättsliga möjligheter att ställa andra än absolut nödvändiga fiskebegränsningar för sina egna vattenområden. När Sveriges absoluta motstånd och förstärkningen av laxbeståndet beaktades kom man fram till en modell där man inte alls får sätta ut fasta redskap under försäsongen före den 11 juni. Det egentliga laxfisket får börja först den 17 juni kl. 12.

För att öka bestämmelsernas effekt förstärktes de med bestämmelser om övervakning, vilka infördes i 12 § 3 mom. och 21 § i fiskestadgan och i det gemensamma protokollet av den 25 juni 2009. Fiskare som fiskar efter andra arter med fasta redskap innan fiskesäsongen för lax och öring börjar ska enligt protokollet göra förhandsanmälningar om vittjning av fångstredskapen och förhandsanmälan om landning av fångsten. Dessutom begränsas landningsställena och tidpunkter för vittjande av redskap. Innan fiskesäsongen för lax börjar ska fiskhusen på alla fasta redskap dagligen tömmas på lax och öring. Detta gäller i synnerhet den 17 juni på förmiddagen. I detta sammanhang ska myndigheterna utföra riskbaserad övervakning. På detta sätt strävar man efter att mini-

mera tagandet av fångsten av lax och öring som hamnat i fasta redskap under förbudstiden. Skyldigheten att frisläppa fisken utgör ett led i att främja laxens och öringens stigning i älven.

Som en följd av skillnaderna i synsättet mellan Finland och Sverige konstaterades det att det i havsområdet kan finnas grunder till olika reglering för fiske efter lax och öring på den finska och på den svenska sidan. Den nationella likställldheten mellan dem som fiskar i det finska havsområdet kräver också att finländska fiskare på överenskommelsens tillämpningsområde inte försätts i en väsentligt annorlunda ställning än andra fiskare på kustområdet. Kustområdets fiske har begränsats genom statsrådets förordning om begränsningar av laxfisket i Bottniska viken och Simo älv. Den nationella principen om likabehandling leder således till att laxfisket på den finländska sidan i huvuddrag ordnas i enlighet med ovan nämnda förordning av statsrådet eller en reglering som kommer i stället för den. En separat reglering är motiverad trots att man generellt med fiskestadgan försöker uppnå en gemensam reglering och lika behandling på hela det område som överenskommelsen omfattar. På detta sätt kan man även i större utsträckning beakta olikheterna i strukturen för fisket i båda länderna. I Sverige har laxfisket traditionellt varit förlagt till älvmynningsarna medan man i Finland kan idka fiske längs Bottniska vikens grunda kust.

Enligt det sista momentet får pålning och förankring av fasta redskap inledas innan fisket är tillåtet. Utsättande av ej fiskande delar får påbörjas tidigast sju dygn innan fiske är tillåtet enligt fiskestadgan. Tidsfrister för utsättande av fasta redskap har förlängts för att förbättra fiskarnas arbetssäkerhet och arbetsförhållanden.

12 §. Minimimått och återutsättning av fisk. I paragrafen ingår bestämmelser om minimimått för vissa fiskar samt om hur mätningen ska utföras. Bestämmelserna om minimimått syftar till att skydda sådana fiskar i tillväxtålder som ännu inte har uppnått könsmognad.

Bestämmelsen om minimimåtten motsvarar bestämmelsen i 13 § i fiskestadgan till 1971 års överenskommelse. Minimimåttet för lax

är 50 centimeter liksom hittills. I Finland regleras minimimåttet för havslax i 19 § i förordningen om fiske, enligt vilken minimimåttet för havslax är 60 centimeter, förutom i Bottenviken där det är 50 centimeter. Bestämmelsen motsvarar bestämmelsen i rådets förordning om bevarande av fiskeresurser genom tekniska åtgärder i Östersjön, Bälten och Öresund. I förordningen har minimimåttet för lax bestämts till 60 centimeter, förutom i Bottenviken där minimimåttet är 50 centimeter. I förordningen har minimimåttet för havsöring bestämts till 40 centimeter.

Rådsförordningen gäller bara havsfiske och den tillämpas inte på de inre vatten. Därmed ingår det inte bestämmelser i gemenskapslagstiftningen om minimimått för lax på Torne älvs fiskeområde. Enligt artikel 10 i den grundläggande EG-förordningen om den gemensamma fiskeripolitiken, dvs. rådets förordning om bevarande och hållbart utnyttjande av fiskeresurserna inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken, sägs att medlemsstaterna får vidta åtgärder för bevarande och förvaltning av bestånd i vatten under deras överhöghet eller jurisdiktion under förutsättning att de är förenliga med målen för den gemensamma fiskeripolitiken och inte är mindre stränga än den gällande gemenskapslagstiftningen. Minskningen av laxens minimimått till 50 centimeter är således förenligt med ovan nämnda rådsförordning.

Ett mindre minimimått för lax på Torne älvs fiskeområde är motiverat, eftersom laxar som är 50-60 centimeter långa är unga hanar, så kallad grilse. Grilsen anses vara biologiskt mindre värdefulla och det är önskvärt att de fångas.

I 1 mom. ingår också bestämmelser om minimimått för öring och harr. Enligt 13 § i den gällande fiskestadgan är minimimåttet för öring 30 centimeter i en avgränsad del av Torne älvs fiskeområde, medan den på andra håll är 40 centimeter. Enligt den nya bestämmelsen är minimimåttet för öring 50 centimeter på hela Torne älvs fiskeområde. Sålunda motsvarar minimimåttet det minimimått för öring som bestäms i rådets förordningar samt i Sveriges nationella lagstiftning och tryggar på detta sätt öringbeståndens fortbestånd. Minimimåttet för harr höjs från 25 centimeter till 35 centimeter för att

förstärka harrbestånden. I paragrafen bestäms i enlighet med gällande EG-bestämmelser hur minimimåttet ska mätas på fisken.

Enligt 2 och 3 mom. ska fisk som inte uppfyller minimimåttet omedelbart släppas tillbaka i vattnet, levande eller död. Även fisk som uppfyller minimimåttet ska släppas tillbaka i vattnet, levande eller död då den fångats under fredningstiden eller med förbjudna redskap eller fiskemetoder, eller då det är fråga om en övervintrad lax. Genom bestämmelsen strävar man efter att förhindra att olaglig fångst tas till godo.

I 4 mom. ingår en bestämmelse om en särskild skyldighet att vittja fiskhusen minst en gång per dygn och varsamt släppa tillbaka all fångad lax och öring då fiskaren i enlighet med 11 § 6 mom. fiskar med fasta redskap innan fiske efter lax och öring är tillåtet. Genom bestämmelsen vill man främja laxens och öringens lekvandring i älven och säkerställa att fasta redskap inte de facto används till fiske efter lax och öring under förbudstiden.

Särskilda bestämmelser för spöfiske och fiske med håv

13 §. Fiskekvot. I paragrafen bestäms om fiskekvot för fiskare per dygn vid fiske med spö och drag eller håv. Det är tillåtet att fånga och behålla en lax eller öring per fiskare och dygn. Bestämmelsen motsvarar i huvudsak 5 § punkt 5 i jord- och skogsbruksministeriets beslut om fiske inom Torne älvs fiskeområde med den skillnad att paragrafen som nu är i kraft endast gäller fiske efter lax med drag.

14 §. Användning av båt vid fiske med drag. I 1 mom. bestäms att fiske efter lax och öring med handredskap från förankrad båt inte får störa andras fiske. Syftet med bestämmelsen är att undvika en situation där man genom att förankra båtarna i praktiken reserverar de bästa fiskeplatserna. Behovet för förbud mot förankring kan bäst bedömas på regional nivå. Med bestämmelsen försöker man uppmuntra till ett sådant uppförande vid fisket som beaktar andra fiskare och där den förankrade båten väjar för en båt som kommer roende till platsen.

I 2 mom. förbjuds användning av motor vid fiske med drag från båt. Förbudet motsvarar bestämmelserna i 5 § punkt 4 i jord- och skogsbruksministeriets beslut om fiske inom Torne älvs fiskeområde och har införts i fiskestadgan i enlighet med Finlands krav. Förbudet gäller inte lugnvattnen nedströms bron mellan Övertorneå i Sverige och Aavasaksa i Finland. Vidare är det förbjudet att använda motor närmare än 200 meter från forsområdena. Genom bestämmelsen vill man underlätta övervakningen av förbudet att använda motor på forsacken mellan lugnvattnen och forsen. Förbudet hindrar inte användning av motor för att komma till och från fångstplatsen utan avsikten är att förebygga ett alltför effektivt fiske med hjälp av motor till exempel vid fiske i strömvatten. Förbudet mot att använda motor har samband med bestämmelsen om förankrade båtar i 1 mom. Med beaktande av överenskommelsens syfte och mål är avsikten att paragrafen tolkas omfattande så att användning av motor också är förbjudet vid fiske med drag så att reven hålls i handen. Å andra sidan gäller förbudet enligt paragrafen inte personer vars funktionsförmåga, till exempel på grund av sjukdom eller handikapp, är nedsatt på ett sätt som försvårar användning av båt utan motor. Vid behov ska personen på ett lämpligt sätt tillförlitligt kunna påvisa funktionsnedsättningen för att förhindra eventuella försök till missbruk.

Enligt 3 mom. får i Finland Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland och i Sverige Fiskeriverket efter ansökan i ett enskilt fall av särskilda skäl bevilja undantag från förbudet mot att använda motor. Med särskilda skäl avses i detta sammanhang bland annat situationer där fiskaren på grund av sjukdom eller handikapp måste använda motorbåt för att kunna fiska. Myndigheterna ska underrätta varandra om sådana meddelade beslut.

Övriga bestämmelser

15 §. Myndigheter. I paragrafen utses till i artikel 26 i gränsöverskottens avsedd myndighet i Finland Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland och i Sverige Fiskeriverket och Länsstyrelsen i Norrbottens län då det är fråga om förvaltning av fiske på

fiskeområdet och om beviljande av undantag från bestämmelserna i fiskestadgan. Regeringarna i Finland och Sverige eller de myndigheter som utsetts av dem får ingå avtal om föreskrifter om fiske som avviker från fiskestadgan. Olika situationer som bestämmelsen om bemyndigande avser har behandlats i samband med 16, 18 och 19 § i fiskestadgan, och 15 § utgör således inte ensam en självständig bestämmelse om bemyndigande.

16 §. Bestämmelser som avviker från fiskestadgan. Enskilda bestämmelser i fiskestadgan ska vid behov kunna ändras flexibelt och dynamiskt om fiskbeståndens situation kräver eller tillåter det (flexibilitetsprincipen). Paragrafen innehåller de närmare förutsättningarna för att utfärda sådana bestämmelser. Regeringarna eller de myndigheter som de har utsett får utfärda bestämmelser om tillåtna fisketider, fiskemetoder, tillåtna redskap, antal redskap och om vilka fångstplatser som ska omfattas av bilaga 2 till stadgan. Bestämmelserna kan vid behov begränsas till att bara gälla en del av fiskeområdet, fiskesäsongen eller en enskild fiskemetod. Med bestämmelser som avviker från fiskestadgan avses dels bestämmelser som är strängare än fiskestadgan, dels bestämmelser som är lindrigare än den. Med stöd av bemyndigandet kan myndigheterna till exempel senarelägga starten på den tillåtna fiskesäsongen i havsområdet eller tidigarelägga den, om de biologiska omständigheterna kräver eller tillåter det.

Bemyndigandet att utfärda bestämmelser är kopplat särskilt till de biologiska omständigheterna. Bestämmelser kan utfärdas endast om fiskbeståndens situation tillåter det. Detta krav måste beaktas särskilt när bestämmelser som är lindrigare än fiskestadgan utfärdas. Bestämmelsen ska vara motiverad och ändamålsenlig också för fisket. Bestämmelserna ska vara sådana att de inte leder till ökning av fisket i strid med fiskestadgan eller gränsöverskottens avsedd myndighet. Ett av syftena med gränsöverskottens avsedd myndighet är enligt artikel 2.2 punkt d skydd och hållbart nyttjande av fiskbestånden. Detta mål får inte äventyras genom myndigheternas bestämmelser. Bestämmelser som är strängare än fiskestadgan och som alltså innebär en sådan inskränkning av rätten till fiske som är

strängare än fiskestadgan får utfärdas endast om det är nödvändigt för skyddet av fiskbestånden och för säkrande av ett hållbart nyttjande. Bestämmelserna får tidsbegränsas att gälla en fiskesäsong i taget, men de kan också gälla tills vidare.

Enligt 3 mom. ska tidpunkterna för tillåten fiskestart ses över årligen enligt 11 § ovan. På basis av översynen kan regeringarna eller de myndigheter som de utsett med beaktande av fiskebeståndens situation komma överens om ändringar enligt 1 mom. De överenskomna ändringarna ska upptecknas i ett särskilt protokoll som upprättas gemensamt.

I 4 mom. bestäms om de överläggningar mellan myndigheterna som ska föregå utfärdandet av bestämmelser. Överläggningarna ska inledas i ett så tidigt skede att bestämmelserna kan utfärdas i god tid innan fiskesäsongen inleds. Myndigheterna ska nå samförstånd om saken senast den 1 april det år då bestämmelserna ska tillämpas.

I artikel 30 i gränsälvöverenskommelsen föreskrivs om förfarandet i situationer där det uppstår tvist mellan parterna om överenskommelsens tolkning eller tillämpning. Eftersom fiskestadgan utgör en integrerad del av gränsälvöverenskommelsen kan den mekanism som anges i avtalet tillämpas också i sådana situationer där samförstånd om åtgärderna enligt 16 § i fiskestadgan inte nås.

17 §. Fisketillstånd. Kapitel 5 artikel 3 i 1971 års överenskommelse innehåller bestämmelser om fiskekort som berättigar till fiske efter lax och öring. Bestämmelserna har varit nödvändiga eftersom rätten att fiska efter lax och öring i Sverige hör ihop med fastighetsägandet och begränsas därför i enlighet med fastighetsgränserna. I Finland hör fiske efter lax till staten på basis av en regalrätt. Med stöd av bestämmelserna i 1971 års överenskommelse skulle det i princip ha varit möjligt för gränsälvskommisionen att bestämma om fiskekort för högst tio år i sänder. Bestämmelserna om fiskekort har dock inte tillämpats som sådana utan i praktiken har gränsälvskommisionen kommit överens med innehavarna av fiskerätten om ett enhetligt tillstånd för fiske efter lax och öring. Denna praxis har visat sig fungera bra och avsikten är att det ska vara möjligt att även

framöver fortsätta med ett motsvarande arrangemang.

I paragrafen bemyndigas sålunda Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland och Fiskeriverket eller en instans som myndigheterna utsett att förvalta fisketillstånden på statens vägnar. Avsikten är att uppgiften även i fortsättningen kan ges åt gränsälvskommisionen. Vid fiske på ett sådant område där fiskerätten innehas av staten är de alltid myndigheterna enligt 1 mom. som överlåter fisketillståndet. För att övervakningen av tillstånden inte ska försvåras oskäligt mycket ska också roddaren ha tillstånd vid fiske efter lax och öring från båt.

I 2 mom. konstateras att de ovannämnda myndigheterna kan avtala om gemensamt fisketillstånd med övriga fiskerättsägare i älven. Vidare bemyndigas myndigheterna att avtala om bestämmelser som gäller fisketillstånd för fiske efter lax och öring. Myndigheterna har även rätt att avtala om andra nödvändiga bestämmelser som gäller försäljning av fisketillstånd. De som löst ut ett fisketillstånd har rätt att fiska efter lax eller öring med drag eller motsvarande fångstredskap i en viss del av älvområdet oberoende av riksgränsen. Om en enskild fiskerättsinnehavare inte vill avtala om ett gemensamt fisketillstånd för ett visst vattenområde, är det vid fiske inom detta område inte möjligt att överskrida riksgränsen utan att skaffa flera tillstånd.

Intäkterna från försäljningen av fisketillstånd hör till dem som innehar rätten till fisket i området i proportion till deras andelar i vattenområdena. Värdeandelarna för statens fiskerätt, regalrätt eller annan fiskerätt som baserar sig på särskilda grunder ska dock bestämmas särskilt i avtalet mellan myndigheterna och fiskerättsinnehavarna, eftersom de inte kan räknas ut direkt på basen av andelarna i vattenområdena.

Tillståndsintäkterna från fisketillstånd ska sättas in på ett för Finland och Sverige gemensamt konto. Från intäkterna betalas först de privata fiskerättsinnehavarnas andelar. Därefter ska återstoden av intäkterna som tillhör staten användas till sådana åtgärder för övervakning av fisket och forskning som myndigheterna gemensamt avtalat om.

18 §. Fiskeuppvisningar och fisketävlingar. I paragrafen ges Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland och Fiskeriverket och Länsstyrelsen i Norrbottens län rätt att bevilja tillstånd för fiske vid fiskeuppvisningar och fisketävlingar. Tillstånd får beviljas med avvikelse från bestämmelserna i fiskestadgan. Tillståndet beviljas av myndigheten i sökandens hemland. Tillståndet kan beviljas efter överenskommelse med det andra landets myndigheter om ärendet. Tillståndet ska innehålla nödvändiga tillståndsvillkor. Den andra partens myndighet ska underrättas om tillståndet. Vid handläggningen av tillståndsärendet tillämpas artikel 21 i gränsälvsoverenskommelsen.

19 §. Fångst för vetenskapliga ändamål. I paragrafen ges Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland och Fiskeriverket och Länsstyrelsen i Norrbottens län rätt att med avvikelse från fiskestadgans bestämmelser bevilja tillstånd för fångst för vetenskapliga ändamål. Liksom vid fiskeuppvisningar och fisketävlingar kan ett tillstånd beviljas efter överenskommelse med det andra landets myndighet om ärendet. Behörigheten att bevilja tillståndet bestäms enligt sökandens hemland. För beviljandet av tillstånd behövs dessutom fiskerättsinnehavarens samtycke. Sökanden är skyldig att inhämta detta. Tillståndsmyndigheten är skyldig att meddela myndigheten i det andra landet om beviljande av tillstånd för fångst för vetenskapliga ändamål. Även i dessa tillståndsärenden tillämpas artikel 21 i gränsälvsoverenskommelsen.

20 §. Yttrande av gränsälvskommissionen. I paragrafen ingår en bestämmelse om undantag till artikel 11 i överenskommelsen om skyldighet att inhämta yttrande av gränsälvskommissionen gällande beslut som gäller fiske. I artikel 11.3, som gäller gränsälvskommissionens befogenheter, har kommissionens rätt att avge yttranden gällande beslut och bestämmelser om fiske utformats på en allmän nivå. Rätten att avge yttranden hör särskilt samman med kommissionens uppgift enligt artikel 10.2 att följa överenskommelsens tillämpning och tillståndspraxis samt fästa parternas uppmärksamhet vid behov av ändringar i överenskommelsen. För att kunna följa överenskommelsens tillämpning och

tillståndspraxis ska kommissionen få uppgifter om beslut som meddelats med stöd av överenskommelsen. Kommissionen har dock inte behörighet att ingripa i de nationella myndigheternas beslutsfattande i en enskild fråga och det är inte ändamålsenligt att kommissionen ger sitt yttrande i myndigheternas alla ärenden, inklusive de rutinmässiga. Därför begränsas gränsälvskommissionens rätt att avge yttranden i paragrafen. I praktiken överväger den nationella myndigheten behovet att begära ett yttrande från fall till fall.

21 §. Övervakning. Paragrafen innehåller bestämmelser om övervakningen av efterlevnaden av överenskommelsen. Ansvaret för övervakningen av efterlevnaden tillkommer de myndigheter som förvaltar fisket, dvs. av Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland och av Länsstyrelsen i Norrbottens län. Övervakningsansvar har även de organ som enligt den nationella lagstiftningen i respektive land övervakar fisket, dvs. i Finland enligt 96 § i lagen om fiske polisen och gränsbevakningsväsendet och de i 97 § i lagen om fiske avsedda fiskeövervakarna. Båda parterna ska utnämna ett tillräckligt antal fiskeövervakare och säkerställa en tillräcklig övervakning.

Enligt 2 mom. får gemensamma finsk-svenska patruller också utöva övervakning tillsammans. I varje patrull ska det ingå en finsk och en svensk övervakare. Vid gemensam övervakning på det ena landets sida har det andra landets övervakare observatörsstatus.

I 3 mom. åläggs de behöriga lagövervakande myndigheterna, att vid behov utbyta information sinsemellan. Avsikten är att övervakarna meddelar den andra partens lagövervakande myndigheter om nödvändiga åtgärder när de observerar eller får vetskap om att det på den andra statens vatten idkas fiske i strid med fiskestadgan.

22 §. Tillämpning av allmän fiskelagstiftning. I paragrafen hänvisas till respektive lands gällande nationella fiskelagstiftning som ska tillämpas inom Torne älvs fiskeområde till den del särskilda regler om en viss fråga inte finns i fiskestadgan.

2 Lagförslag

I 95 § 1 mom. i grundlagen förutsätts att de bestämmelser i fördrag och andra internationella förpliktelser som hör till området för lagstiftningen sätts i kraft genom lag. Propositionen innehåller ett förslag till en blandad ikraftträdandelag.

1 §. Enligt bestämmelsen är de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i gränsöversömmelsen mellan Finland och Sverige i kraft såsom lag sådana som Finland har förbundit sig till dem. De bestämmelser som hör till området för lagstiftningen redogörs för nedan i avsnittet som gäller behovet av riksdagens samtycke.

2 §. Enligt bestämmelsen är den i artikel 6 i gränsöversömmelsen avsedda myndighet som ska utses av parten och den i artikel 17 avsedda bevakningsmyndigheten i Finland Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland.

3 §. I bestämmelsen föreslås att republikens president befullmäktigas att utfärda bestämmelser som avviker från fiskestadgan enligt 16 § i fiskestadgan. Bestämmelserna kan gälla tillåtna fisketider och redskap, fiskemetoder, redskapens antal eller andra tekniska frågor som gäller fiske samt bestämmelser om fiskeplatser enligt bilaga 2 till fiskestadgan. Dessa frågor ingår i 16 § i fiskestadgan och de konkretiserar sålunda innehållet i den så kallade flexibilitetsprincipen. Enligt 2 mom. i paragrafen ingår en i 16 § avsedd överenskommelsen mellan Finland och Sverige av jord- och skogsbruksministeriet. Den internationella förpliktelse som ingåtts på basis av en delegerad behörighet att ingå fördrag ska dock enligt 1 mom. sättas i kraft i enlighet med 95 § i grundlagen genom förordning av republikens president.

4 §. I bestämmelsen befullmäktigas statsrådet att genom förordning utfärda bestämmelser om tillåtna tider för användning av fasta redskap, antal redskap och om andra begränsningar i fångstredskap som avses i 11 § 6 mom. i fiskestadgan. Bakgrunden till 11 § 6 mom. i fiskestadgan har behandlats i stycke 3.2 i den allmänna motiveringen. När sådana bestämmelser utfärdas ska strävan efter hållbart fiske och den nationella likabehandlingen av fiskarna beaktas. Strävan efter hållbart

fiske avser skydd av fiskbestånden och säkerställande av hållbart nyttjande på motsvarande sätt som i 16 § 1 mom. i fiskestadgan. Med likabehandlingen av fiskare på den finska sidan av Bottniska vikens kustområde hänvisas till begränsningar för fiskare i den övriga nationella lagstiftningen, såsom till exempel i statsrådets förordning om begränsningar av laxfisket i Bottniska viken och Simo älv. I regel anses att kravet på likabehandling förutsätter att samma begränsningar införs som i de nationella förordningarna på vattenområden på motsvarande breddgrader. Likabehandlingen av fiskare måste också betraktas på basis av den totala fiskeansträngningen, dvs. fisketiden och antalet redskap samt målarten. I bemyndigandet ingår en princip om att yrkesfiskare prioriteras framom sådana fiskare som fiskar på någon annan grund, till exempel på grund av äganderätt. Yrkesfiskare föreslås sålunda till exempel kunna inleda sitt fiske tidigare och fiska med större antal fångstredskap. Definitionen på yrkesfiskare ingår i 6 a § i lagen om fiske.

Vidare föreslås att statsrådet bemyndigas att genom förordning utfärda bestämmelser som behövs för övervakningen av fiske med fasta redskap, om förhandsanmälningar för vittjande av redskapen och fångsterna, om begränsningar i landningsställen för fångsterna och tidpunkten för vittjande av redskap samt om andra övervakningsåtgärder som gäller fiske med fasta redskap. Genom bemyndigandet verkställs vid behov bestämmelserna om övervakningen av fisket som ingår i det protokoll som ordförandena för förhandlingsdelegationerna kommit överens om.

5 §. När den nya gränsöversömmelsen träder i kraft upphör 1971 års överenskommelse att gälla, liksom också 1949 års överenskommelse om flottning jämte ändringar. I 3 § punkterna 1—3 föreslås att ikraftträdandelagarna för dessa överenskommelser upphävs.

Tillämpningen av vissa bestämmelser i fiskestadgan till 1971 års överenskommelse har avbrutits genom en överenskommelse som trädde i kraft år 1997. Därefter har det i båda länderna utfärdats separata nationella bestämmelser för Torne älvs fiskeområde. Dessa särbestämmelser ska upphävas då den nya

gränsälvsöverenskommelsen träder i kraft. Därför upphävs enligt 3 § punkt 4 lagen om fiske inom Torne älvs fiskeområde.

6 §. Lagen avses träda i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning av republikens president samtidigt som överenskommelsen träder i kraft.

3 Ikraftträdande

Enligt artikel 35 träder den nya gränsälvsöverenskommelsen i kraft 30 dagar efter det att parterna har underrättat varandra om att de nödvändiga konstitutionella kraven för överenskommelsens ikraftträdande har tillgodosetts. Vid förhandlingarna mellan parterna har enighet rått om ambitionen att överenskommelsen skall träda i kraft från och med den 1 juni 2010. I praktiken betyder detta att lagförslaget borde stadfästas senast i april 2010. Även Sverige ska få den nationella behandlingen av överenskommelsen genomförd i samma tidtabell. Lagen som ingår i propositionen avses träda i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning av republikens president samtidigt som gränsälvsöverenskommelsen träder i kraft.

4 Behovet av riksdagens samtycke och behandlingsordning

4.1 Behovet av riksdagens samtycke

Enligt 94 § 1 mom. i grundlagen godkänner riksdagen sådana fördrag och andra internationella förpliktelser som innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen eller annars har avsevärd betydelse, eller som enligt grundlagen av någon annan anledning kräver riksdagens godkännande. Sådana bestämmelser som kräver riksdagens godkännande av någon annan anledning är bl.a. internationella förpliktelser som binder riksdagens budgetmakt (GrUU 45/2000 rd).

Enligt grundlagsutskottets tolkningspraxis ska en bestämmelse anses höra till området för lagstiftningen om den gäller utövande eller begränsning av någon grundläggande fri- eller rättighet som är tryggad i grundlagen, om den i övrigt gäller grunderna för individens rättigheter och skyldigheter, om den sak som bestämmelsen gäller enligt grundlagen

ska föreskrivas i lag, om det finns lagbestämmelser om den sak som bestämmelsen gäller eller om det enligt rådande uppfattning i Finland ska lagstiftas om saken. På dessa grunder hör en bestämmelse i en internationell förpliktelse till området för lagstiftningen oavsett om den strider mot eller överensstämmer med en lagbestämmelse i Finland (GrUU 11 och 12/2000 rd).

I artikel 1 och 23 i överenskommelsen definieras överenskommelsens och fiskestadgans geografiska tillämpningsområde, vilket påverkar tillämpningen av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen. Därför hör också bestämmelserna i artikel 1 och 23 i överenskommelsen själva till området för lagstiftningen (GrUU 6/2001 rd).

Artikel 3 i överenskommelsen innehåller bestämmelser om rätt till vattnet och vattenområdet i gränsälvarna. Bestämmelserna kan anses hänföra sig till grunderna för individens rättigheter om vilka det enligt 80 § i grundlagen ska föreskrivas genom lag. I 1 kap. i vattenlagen finns bestämmelser om allmännyttjande och övriga rättigheter med avseende på annan tillhörigt område. Bestämmelserna i artikel 3 i överenskommelsen hör på dessa grunder till området för lagstiftningen.

Enligt artikel 6 i överenskommelsen har parternas myndigheter med samtycke av den andra partens myndighet rätt att överskrida riksgränsen i syfte att bistå vid översvämningssbekämpning. Genom bestämmelsen ges de svenska myndigheterna en viss offentlig makt på Finlands territorium, men bestämmelsen har utformats så, att de svenska myndigheterna kan handla med stöd av den endast i samverkan med de finska myndigheterna. Bestämmelsen ska ändå anses höra till området för lagstiftningen.

Artikel 7 i överenskommelsen innehåller en bestämmelse om övervakning av vattenföringen och om lämnande av övervakningsdata till det mellanstatliga samarbetsorganet. De övervakningsuppgifter som avses i bestämmelsen ska anses vara sådana offentliga uppgifter som gränsälvskommissionen skulle ha rätt att få också med stöd av offentlighetslagen. Således kan artikel 7 inte anses utgöra en sådan särskild bestämmelse om utlämnande

de av uppgifter om vilken bestämmelser ska utfärdas genom lag.

Artikel 8 i överenskommelsen innehåller en bestämmelse om att upprätta Finsk-svenska gränsälvskommisionen och om kommissionens rättskapacitet. Statusen som juridisk person och därtill hörande rättskapacitet och rättsliga handlingsförmåga hör till frågor som det lagstiftas om i Finland. Bestämmelsen i artikel 8 hör således till området för lagstiftningen. I artiklarna 10–12 i överenskommelsen ingår bestämmelser om kommissionens uppgifter, befogenheter och rätt till information. I de uppgifter som nämns i artikel 10.1 punkt e och f i överenskommelsen kan det anses ingå sådana offentliga administrationsuppgifter om vilka det ska lagstiftas. I artikel 11 i överenskommelsen ingår närmare bestämmelser om gränsälvskommisionens rättsliga handlingsförmåga samt besvärsmätt och initiativrätt och i artikel 12 ingår detaljerade bestämmelser om gränsälvskommisionens rätt till information. Bestämmelserna i artiklarna 10–12 i överenskommelsen hör till området för lagstiftningen.

I artikel 13 i överenskommelsen ingår bestämmelser om offentlighet för de handlingar som kommissionen innehar och om lämnande av information. I Finland har det lagstiftats om offentligheten i myndigheternas verksamhet. Enligt 4 § 1 mom. 8 punkten i offentlighetslagen avses med myndigheter i offentlighetslagen bland annat organ som med stöd av en lag eller förordning har tillsatts för att självständigt utföra en uppgift. Gränsälvskommisionen kan anses vara en myndighet i enlighet med offentlighetslagen. I 14 § i offentlighetslagen föreskrivs om utlämnande av uppgifter om innehållet i myndigheternas handlingar. Bestämmelsen i artikel 13 i överenskommelsen hör till området för lagstiftningen.

Enligt artikel 14 i överenskommelsen ska kostnaderna för föranleds av kommissionens verksamhet ersättas till lika delar av parterna. Bestämmelsen är en internationell förpliktelse som binder riksdagens budgetmakt och kräver därför riksdagens godkännande. I praktiken är det meningen att täcka utgifterna som föranleds av kommissionens verksamhet genom att allokera de budgetme-

del som redan finns för 1971 års kommissions verksamhet.

Artikel 15 i överenskommelsen innehåller bestämmelser om överenskommelsens förhållande till den nordiska miljöskyddskonventionen. Bestämmelsen påverkar tillämpningsområdet för de bestämmelser i överenskommelsen som hör till området för lagstiftningen och hör därför till området för lagstiftningen.

Artikel 16 i överenskommelsen innehåller bestämmelser om likabehandling. En bestämmelse som motsvarar artikel 16.1 ingår i 110 § i miljöskyddslagen och i 21 kap. 13 § i vattenlagen. Bestämmelserna i artikeln hänför sig till individens rättigheter och skyldigheter och hör till området för lagstiftningen.

I artikel 17 i överenskommelsen ingår bestämmelser om bevakning av allmänna intressen och i artikel 19 om förrättande av syn på en parts område. Bestämmelserna gäller utövning av offentlig makt, vilket enligt 2 § 3 mom. i grundlagen ska bygga på lag. Bestämmelserna hör till området för lagstiftningen.

Artikel 18 i överenskommelsen innehåller bestämmelser om information om tillståndsärenden, artikel 20 om förfarandet vid vattenverksamhet med väsentlig påverkan och artikel 21 om samordnad handläggning. Nationellt föreskrivs i vattenlagen, miljöskyddslagen och förvaltningslagen (434/2003) om de frågor som dessa bestämmelser avser. Bestämmelserna hör till området för lagstiftningen.

I artikel 22 i överenskommelsen bestäms om handlingarnas språk. Om rätten till det egna språket föreskrivs i 17 § i grundlagen. I artikel 22 i överenskommelsen är det fråga om användning av en i grundlagen tryggad grundläggande fri- och rättighet och bestämmelsen hör till området för lagstiftningen.

I artikel 24 i överenskommelsen bestäms om fiskådran. De nationella bestämmelserna om att trygga fiskens gång ingår i 24 och 25 § i lagen om fiske. Bestämmelserna i artikel 24.2 hänför sig till individens rättigheter och skyldigheter. Bestämmelserna hör till området för lagstiftningen.

Artikel 26 i överenskommelsen innehåller trots rubriken ingen bestämmelse om be-

myndigande utan enbart en hänvisning till fiskestadgan. Till denna del anses artikeln därmed inte höra till området för lagstiftningen. Bestämmelsen i slutdelen av artikeln hör samman med bestämmelsen i artikel 11.3. Den skyldighet att begära ett yttrande av kommissionen som ålagts en myndighet kan med stöd av vad som ovan angetts i fråga om artikel 11 anses höra till området för lagstiftningen.

I artiklarna 27 och 28 i överenskommelsen bestäms bland annat om forskning och statistik rörande fiskbestånden och om åtgärder för att skydda fiskbestånden mot sjukdomar. Dessa uppgifter är delvis sådan verksamhet av förvaltningsmyndigheter som är lagstiftad. I lagen om fiske och i lagen om djursjukdomar (55/1980) ingår bestämmelser om förebyggande av fisksjukdomar och om tillståndsplikt för utplantering av fiskbestånd. Till denna del hör bestämmelserna i artikel 28 till området för lagstiftningen.

Artikel 29 i överenskommelsen innehåller bestämmelser om brott mot fiskebestämmelserna. I lagen om fiske och i strafflagen ingår nationella straffbestämmelser. Bestämmelserna hör till området för lagstiftningen.

Enligt 94 § 1 mom. i grundlagen krävs riksdagens godkännande för uppsägning av en internationell förpliktelse som faller inom riksdagens behörighet. Enligt grundlagsutskottet krävs riksdagens godkännande också för uppsägning av en sådan förpliktelse som riksdagen har godkänt redan innan den nya grundlagen trädde i kraft (GrUU 10/1998). Den nya gränsöverskommelsen ersätter enligt artikel 33 gränsöverskommelsen mellan Finland och Sverige av den 16 september 1971 och överenskommelsen om flottningen i Torne och Muonio gränsälvar av den 17 februari 1949. Båda överenskommelserna har satts i kraft genom lag och därför krävs riksdagens godkännande då de upphävs. Däremot har avtalet mellan Finland och Sverige av den 3 oktober 2003 om inrättandet av ett gemensamt avrinningsdistrikt (vattenförvaltningsområde) satts i kraft genom förordning utan riksdagens medverkan, varför riksdagens godkännande inte krävs för att upphäva det.

Övergångsbestämmelserna i artikel 34 påverkar tillämpningen av de bestämmelser i

överenskommelsen som hör till området för lagstiftningen och innehåller särskilda bestämmelser som gäller individens rättigheter och skyldigheter. Därför hör de till området för lagstiftningen.

Administrativa stadgan för kommissionen och fiskestadgan som gäller fiske på Torneälvens fiskeområde, båda bilagor till gränsöverskommelsen, utgör enligt artikel 8 och 25 en integrerad del av överenskommelsen. Bestämmelserna i administrativa stadgan och fiskestadgan ska därför bedömas på samma sätt som bestämmelserna i den egentliga överenskommelsen när det gäller behovet av riksdagens godkännande.

I 9 § i administrativa stadgan bestäms om språket för handlingarna som lämnas till kommissionen. I språklagen ingår motsvarande bestämmelser, varför bestämmelsen hör till området för lagstiftningen. För övrigt kräver administrativa stadgan inte riksdagens godkännande.

I 2 § i fiskestadgan och i dess bilagor definieras fiskestadgans geografiska tillämpningsområde. Eftersom det geografiska tillämpningsområdet påverkar tillämpningsområdet för andra bestämmelser som hör till området för lagstiftningen, hör 2 § i fiskestadgan till området för lagstiftningen.

I 3 § i fiskestadgan definieras fredningszoner, vilka påverkar tillämpningsområdet för de bestämmelser i överenskommelsen som hör till området för lagstiftningen. Dessutom hänför sig bestämmelserna i paragrafen om begränsning av fisket till grunderna för individens rättigheter och skyldigheter om vilka det enligt 80 § i grundlagen ska lagstiftas. Bestämmelserna hör till området för lagstiftningen.

Bestämmelserna som gäller definitioner i 4 § i fiskestadgan gäller frågor som hör till området för lagstiftningen och påverkar indirekt innehållet i och tillämpningen av de materiella bestämmelserna som hör till området för lagstiftningen. Bestämmelserna hör sålunda till området för lagstiftningen.

I 5 § i fiskestadgan bestäms om fiskevårdsavgift, om vilken det föreskrivs i 88—90 § i lagen om fiske. Bestämmelsen hör till området för lagstiftningen.

I 6—14 § i fiskestadgan ingår bestämmelser om tillåtna och förbjudna fångstredskap

och fiskemetoder samt om fisketider, fredningstider, minimimått, fiskekvot för spöfiske och om användning av båt vid spöfiske. Bestämmelserna inskränker delvis fiskerätten, som anses höra till det grundlagstryggade egendomsskyddet. Den allmänna fiskerätten, som är jämförbar med allemansrätten, hör dock inte till detta egendomsskydd. Bestämmelserna hänför sig delvis också till grunderna för individens rättigheter och skyldigheter. Flera bestämmelser hör dock inte till området för lagstiftningen, såsom fastställandet av fisketiden och minimimått. Bestämmelserna hör därför bara delvis till området för lagstiftningen.

Den bestämmelse om bemyndigande som avses i artikel 26 i gränsövers överenskommelsen ingår i 15 § i fiskestadgan. De olika situationerna för bemyndigande har behandlats i samband med 16 samt 18 och 19 § i fiskestadgan och 15 § utgör inte ensam en självständig bestämmelse om bemyndigande. Godkännande och sättande i kraft av internationella fördrag hör i princip till republikens presidents behörighet. Det är endast möjligt att i begränsad utsträckning genom lag överföra presidentens behörighet att sluta fördrag på andra myndigheter. Bestämmelsen om bemyndigande hör därför till området för lagstiftningen.

I 16 § i fiskestadgan ingår en bestämmelse om bemyndigande för regeringarna eller de myndigheter som de bestämmer att komma överens om från fiskestadgan avvikande bestämmelser om tillåtna fisketider och fiskemetoder och tillåtna redskap samt antal redskap. Bestämmelsen om bemyndigande har behandlats närmare i stycket som gäller behandlingsordning. Såsom en bestämmelse som gäller delegering av behörigheten att sluta fördrag hör 16 § till området för lagstiftningen.

Myndigheterna bemyndigas i 17 § i fiskestadgan att komma överens om detaljer gällande fiskekort. Enligt 80 § 2 mom. i grundlagen kan även andra myndigheter genom lag bemyndigas att utfärda rättsnormer i bestämda frågor. Bestämmelserna hör till området för lagstiftningen.

I 18 och 19 § i fiskestadgan bestäms om rätten för de myndigheter som förvaltar fisket på fiskeområdet att sinsemellan komma

överens om utfärdande av tillstånd för fiskeuppvisningar, fisketävlingar och fångst för vetenskapliga ändamål. Dessa bestämmelser, och bestämmelserna i 21 § i fiskestadgan om övervakning, hänför sig till användning av offentlig makt, som ska grunda sig på lag. Bestämmelserna hör till området för lagstiftningen.

4.2 Behandlingsordning

Beslut om godkännande eller uppsägning av en internationell förpliktelse och ett lagförslag om sättande i kraft en internationell förpliktelse fattas enligt 94 § 2 mom. och 95 § 2 mom. i grundlagen med enkel majoritet. Om förslaget gäller grundlagen, ska beslutet dock fattas med minst två tredjedelar av de avgivna rösterna.

Enligt artikel 6 i överenskommelsen har parternas myndigheter med samtycke av den andra partens myndighet rätt att överskrida riksgränsen i syfte att bistå vid översvämningssbekämpning. När man beaktar att Sveriges myndigheter med stöd av bestämmelsen endast har rätt att bistå Finlands myndigheter och att verksamheten sker med de finska myndigheternas medverkan, kan bestämmelsen inte anses inskränka Finlands suveränitet på det sätt som avses i 94 § 2 mom. eller 95 § 2 mom. i grundlagen.

I artikel 19 i överenskommelsen bestäms om förrättande av syn på den andra partens territorium. Med stöd av artikel 19 kan en svensk myndighet eller domstol dock inte använda självständig offentlig makt i Finland utan synen kan endast förrättas med samtycke av den finska bevakningsmyndigheten och i samarbete med den. På motsvarande sätt har svenska övervakare i Finland observatörsstatus vid gemensam övervakning enligt 21 § i fiskestadgan. Dessa bestämmelser kan därför inte anses vara i strid med grundlagens bestämmelser om statens suveränitet.

Bestämmelserna i artikel 19 om syn gäller bedömningen av gränsöverskridande verkningar. En sådan syn avser inte områden som omfattas av den i 10 § i grundlagen tryggade hemfriden, därför står bestämmelsen inte i strid med grundlagsbestämmelserna om skyddet för privatlivet.

Bestämmelserna i 6—14 § i fiskestadgan begränsar användningen av fiskerätten samt näringsidkande. Bestämmelserna innebär därmed inskränkningar i rätten att nyttja egendom och i förutsättningarna för näringsidkande, vilka ska bedömas med beaktande av 15 § 1 mom. i grundlagen som tryggar egendomsskyddet, av 18 § som tryggar näringsfriheten och med beaktande av de allmänna förutsättningarna för inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUU 8/1996 rd). Bestämmelserna bör betraktas som inskränkning i nyttjandet av egendom också från den synpunkten att grundlagsutskottet har ansett att den rätt till fiske som är jämförbar med urminnes hävd för obesuttna invånare vilka får en betydande del av sin utkomst av naturnärings, närmast personer hörande till samebefolkningen, bör anses som förmån med förmögenhetsvärde och inbegripas i egendomsskyddet (GrUU 7/1978 rd, GrUU 5/1981 rd och GrUU 30/1993 rd). Enligt 17 § 3 mom. i grundlagen har samerna såsom urfolk dessutom rätt att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur. Enligt förarbetena för grundlagsreformen tryggas med bestämmelsen också sådana traditionella näringar som hör till samernas kultur, såsom fiske. Med tanke på behandlingsordningen bör man således granska huruvida inskränkningarna i 6—14 § i fiskestadgan kan anses höra till de inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna som är tillåtna. När vanlig lagstiftningsordning tillämpas förutsätter en inskränkning i de grundläggande fri- och rättigheterna att inskränkningen uppfyller de allmänna villkoren för tillåtande av inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUB 25/1994 rd).

Inskränkningarna som ingår i 6—14 § i fiskestadgan syftar till att trygga fortplantningen av de naturliga bestånden av lax och öring i Torne älv. Behovet av skydd för laxbeståndet ska betraktas på lång sikt. Undersökningar påvisar att laxbeståndets situation i Torne älv har förstärkts efter mitten av 1990-talet. Detta beror delvis på begränsningarna i havs- och kustfisket. Naturlaxens bättre situation syns som en större yngelproduktion i älven och som en större mängd smolt som vandrat ut till havet. Då verkningarna av de tidigare

inskränkningarna i fisket bedöms i efterskott går det att fastställa att man genom inskränkningarna lyckats förstärka naturlaxbeståndet i Torne älv. Enligt Vilt- och fiskeriforskningsinstitutets färskaste forskningsresultat vandrade 1,3 miljoner smolt ut till havet sommaren 2009. Tätheten av älvvangel har också varit rekordartad. Fastän situationen för naturlaxbestånden för närvarande är stark och naturlax förekommer i betydande grad i havsområdena och älvområdena i närheten av Torne älv, är de inskränkningar som ingår i fiskestadgan nödvändiga för att den positiva situationen ska fortbestå.

För närvarande bekymrar den naturliga dödligheten för lax, både hos utplanterad lax och hos naturlax, under det första skedet av utvandringen till havet (de första veckorna och månaderna i havet) som beror på andra orsaker än fisket, även om dödligheten enligt de senaste kalkylerna har minskat. Det finns ännu inga vetenskapliga forskningsrön om orsakerna till laxdödligheten under det första skedet av utvandringen, men enligt experternas bedömning kan den orsakas av Östersjöns situation (bottenslam och syrelöshet) och av störningar i näringskedjan som orsakats av dem. Också den dödlighet som orsakats av sälar och andra rovdjur har bedömts vara betydande.

De inskränkningar som ingår i fiskestadgan är inte strängare än vad som är motiverat med tanke på vikten av de samhälleliga intressen som står bakom inskränkningarna i förhållande till egendomsskyddet. Inskränkningarna tjänar uppnåendet av målen för bevarandet av laxbeståndet och andra fiskarter, och de är inte strängare än vad som är nödvändigt. Med bestämmelserna genomförs också Finlands internationella miljörättsliga skyldigheter samt den i 20 § i grundlagen tryggade grundläggande rättigheten till miljö, enligt vilken var och en bär ansvar för naturen och dess mångfald.

Inskränkningarna i bestämmelsen uppfyller också kravet på exakthet och noggrann avgränsning och kan inte anses kränka ägarens rätt att nyttja sin egendom på ett normalt, rimligt och rationellt sätt. Differentieringen av inskränkningarna enligt målgrupper blir inte diskriminerande när den grundar sig på objektiva kriterier, såsom att prioritera yrkes-

fisket. Inskränkningarna berör inte kärnan i de grundläggande fri- och rättigheterna och står inte heller i strid med Finlands internationella åtaganden gällande mänskliga rättigheter. Inskränkningarna i fiskestadgan anknyter direkt till fiskarnas rättigheter, intressen och skyldigheter och deras tillämpningsområde och målgrupp är både geografiskt och på personnivå tämligen tydligt avgränsade. I ljuset av människorättsdomstolens rättspraxis kan inskränkningarna till någon del vara jämförbara med överklagbara förvaltningsbeslut.

Introduktionen av fiskebegränsningar genom normer i ett fördrag på Torne älvs havsområde beror i stor grad på att området på många sätt är unikt. Det är fråga om område i Östersjöns viktigaste laxälv där naturlaxen samlas innan den stiger i älven. Genomgången där måste tryggas så laxen kan stiga i älven och fortplanta sig. Området befinner sig på båda sidor om riksgränsen mellan två stater, varför det är viktigt att staterna tillsammans genom ett statsfördrag kommer överens om de begränsningar som är nödvändiga för att skydda laxen. Fastän området är litet och i synnerhet antalet yrkesfiskare är begränsat, är det nödvändigt att föreskriva om begränsningar med ett normbeslut i formen av ett statsfördrag som är allmängiltigt och som kan tillämpas på alla nuvarande och potentiella nya fiskare. Ett förvaltningsbeslut för varje fiskargrupp är inte i denna situation möjlig såsom regleringsmetod.

Såsom en allmän rättslig princip anses att bestämmelser som hör till området för lagstiftningen inte är överklagbara, om det inte är fråga om normer som till sitt innehåll eller sina rättsverkningar är jämförbara med överklagbara förvaltningsbeslut. Det finns inga särskilda bestämmelser om sökande av ändring i normbeslut, utan deras överklagbarhet avgörs i enlighet med de allmänna principerna om överklagbarhet. I gränsälvsoverenskommelsen finns heller inget besväräfbud.

På dessa grunder anses bestämmelserna i 6–14 § i fiskestadgan innebära godtagbara inskränkningar i de grundläggande fri och rättigheterna.

Enligt artikel 26 i gränsälvsoverenskommelsen och 15 och 16 § i fiskestadgan kan regeringarna och de myndigheter som be-

stämts av dem utfärda bestämmelser som avviker från bestämmelserna i fiskestadgan. På detta sätt har man velat säkerställa att, det då fiskbeståndens situation det påkallar, är möjligt att gemensamt avtala om att utfärda bestämmelser som avviker från fiskestadgan om tillåtna fisketider och fiskemetoder, fångstredskap och deras antal. Bemyndigandet i 16 § i fiskestadgan kan gälla en myndighet som regeringen bestämt närmast då det är fråga om sådana verkställighetsuppgifter i anknytning till fiskestadgan som inte i nämnvärd grad ingriper i individernas rättigheter och skyldigheter.

Godkännande och sättande i kraft av internationella fördrag och andra internationella förpliktelser hör enligt 93 § i grundlagen i princip till republikens president. Enligt de allmänna principerna som gäller behörigheten att ingå fördrag får denna behörighet genom lag i begränsad utsträckning överföras på andra myndigheter. Den allmänna förutgången för en delegering är att bemyndigandet begränsas av ramarna för förpliktelserna som delegeras och inte innebär ett bemyndigande att avtala om ändringar i avtalsförhållandet som påverkar huvudförpliktelsernas natur eller dess målsättning eller om frågor som enligt grundlagen hör till riksdagens behörighet. I bemyndigandet ska dessutom anges de myndigheter eller andra instanser med vilka överenskommelser kan slutas (GrUU 16/2004 rd). Ett bemyndigande av en myndighet att ingå fördrag får således endast gälla teknisk översyn och kompletteringar av huvudförpliktelserna samt arrangemang av detaljerna i samarbetet mellan myndigheterna. Eftersom behörigheten att ingå fördrag enligt huvudregeln hör till republikens president i samråd med statsrådet, får inte ens en begränsad behörighet att ingå fördrag överföras på andra myndigheter än på statsrådet eller ministerier, förutom i exceptionella situationer och på särskilda grunder.

Behörigheten i 16 § i fiskestadgan kan i praktiken innebära att det utfärdas sådana bestämmelser om fiske som i Finland normalt utfärdas genom förordning av statsrådet med stöd av lagen om fiske. I sådana fall skulle det vara fråga om att anpassa bestämmelserna i fiskestadgan till att bättre motsvara ändrade förhållanden. Jord- och skogsbruksmini-

steriet skulle föra förhandlingarna om ändringarna och bereda dem. Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland kunde bistå i denna uppgift. För Sverige var det under förhandlingarnas gång viktigt att det blir möjligt att snabbt, flexibelt och dynamiskt ändra reglerna i behövlig utsträckning med den mekanism som ingår i 16 § i fiskestadgan, om eventuella snabba ändringar i fiskbeståndens situation det kräver. Möjligheten att årligen bedöma bestämmelserna i synnerhet i 11 § i förhållande till ny information som fås in om fiskbeståndens situation ansågs också vara viktig. För att anpassningen ska fungera på ett ändamålsenligt sätt bör mekanismen för att förverkliga den vara så lätt och snabb som möjligt. Genomförande av ändringarna genom lagstiftning skulle inte i praktiken fungera på önskat sätt, varför det i 3 § i lagen om sättande i kraft av överenskommelsen föreslås att det ska föreskrivas om ändringarna genom förordning av republikens president.

I bestämmelserna i 15 och 16 § i fiskestadgan är det fråga om delegering av behörigheten att ingå fördrag. Bestämmelserna i 18 och 19 § i fiskestadgan innehåller bemyndigande att utfärda undantagstillstånd i enskilda fall för fiskeuppvisningar och fisketävlingar samt för fångst för vetenskapliga ändamål. Till dessa delar ska bemyndigandena inte för be-

handlingsordningens vidkommande behandlas som delegering av behörigheten att ingå fördrag.

Överenskommelsen innehåller inte bestämmelser som gäller grundlagen på det sätt som avses i 94 § 2 mom. eller 95 § 2 mom. i grundlagen. Enligt regeringens uppfattning kan överenskommelsen godkännas med enkel majoritet och förslaget till lag om sättande i kraft av den behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Regeringen anser det dock vara önskvärt att grundlagsutskottets utlåtande inhämtas i ärendet.

Med stöd av vad som anförts ovan och i enlighet med 94 § i grundlagen föreslås

att Riksdagen godkänner den i Stockholm den 11 november 2009 ingångna gränsälvsoverenskommelsen mellan Republiken Finland och Konungariket Sverige.

Eftersom överenskommelsen innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen, föreläggs Riksdagen samtidigt följande lagförslag:

*Lagförslag***Lag****om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i gränsälvsöverenskommelsen mellan Finland och Sverige, om tillämpning av överenskommelsen och om upphävande av vissa lagar**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

De bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i den i Stockholm den 11 november 2009 ingångna gränsälvsöverenskommelsen mellan Finland och Sverige gäller som lag sådana som Finland har förbundit sig till dem.

2 §

Den i artikel 6 i gränsälvsöverenskommelsen avsedda myndighet som ska utses av parten och den i artikel 17 i gränsälvsöverenskommelsen avsedda bevakningsmyndigheten är i Finland Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland.

3 §

Genom förordning av republikens president får sådana bestämmelser utfärdas som avviker från den fiskestadga som utgör en integrerad del av gränsälvsöverenskommelsen, om bestämmelserna behövs för att sätta i kraft en överenskommelse som avses i 16 § i stadgan. Avvikande bestämmelser får utfärdas om tillåtna fisketider och redskap, fiskemetoder, antal redskap eller andra tekniska regler som gäller fiske samt om vilka fångstplatser som ska omfattas av bilaga 2 till fiskestadgan.

Sådana överenskommelser med Sverige som avses i 1 mom. ingås av jord- och skogsbruksministeriet.

4 §

Genom förordning av statsrådet får bestämmelser utfärdas om tillåtna fisketider för

fasta redskap som avses i 11 § sjätte stycket i fiskestadgan, om antalet redskap och om andra redskapsbegränsningar. Bestämmelser om tillåtna fisketider eller om redskapsbegränsningar ska utfärdas med beaktande av strävan att uppnå ett hållbart fiske och lika-behandling av fiskare på den finska sidan av Bottniska vikens kustområde. Yrkesfiskare som avses i 6 a § i lagen om fiske (286/1982) får då prioriteras framför personer som fiskar på någon annan grund.

Genom förordning av statsrådet får bestämmelser som behövs för övervakningen av fisket med fasta redskap också utfärdas om förhandsanmälningar för vittjande av redskap och för fångster, om begränsningar i fångsternas landningsställen och tidpunkter för vittjande av redskap samt om andra åtgärder för övervakning av fiske med fasta redskap.

5 §

Genom denna lag upphävs:

1) lagen av den 22 juni 1949 om godkännande av vissa bestämmelser i den mellan Finland och Sverige avslutade överenskommelsen om flottningen i Torne och Muonio gränsälvar (561/1949),

2) lagen av den 8 juni 1964 om godkännande av tillägg till överenskommelsen mellan Finland och Sverige om flottningen i Torne och Muonio gränsälvar (415/1964),

3) lagen av den 14 december 1971 om godkännande av vissa stadganden i gränsälvsöverenskommelsen mellan Finland och Sverige samt i den tilläggsöverenskommelse, som anslutits till överenskommelsen av den 17 februari 1949 mellan Finland och Sverige

om flottningen i Torne och Muonio gränsälvar (902/1971),

4) lagen av den 30 maj 1997 om fiske inom Torne älvs fiskeområde (494/1997).

6 §

Om ikraftträdandet av denna lag bestäms genom förordning av republikens president.

Helsingfors den 4 december 2009

Republikens President

TARJA HALONEN

Jord- och skogsbruksminister *Sirkka-Liisa Anttila*

*Fördragstext***Gränsälvsöverenskommelse mellan Finland och Sverige**

Republiken Finland och Konungariket Sverige, i det följande parterna,
 som önskar ersätta 1971 års gränsälvsöverenskommelse mellan Finland och Sverige med en
 ny överenskommelse,
 som beaktar 1810 års gränsregleringstraktat,
 som beaktar den internationella vattenrättens principer,
 som beaktar 1992 års konvention om gränsöverskridande vattendrag och dess protokoll om
 vatten och hälsa och 1992 års konvention om skydd av Östersjöområdets marina miljö,
 som beaktar Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG om upprättande av en ram
 för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område och de Europeiska gemenskapernas öv-
 riga relevanta lagstiftning,
 som beaktar artikel 66 i Förenta nationernas havsrättskonvention av år 1982 samt 1992
 års konvention om biologisk mångfald,
 har kommit överens om följande:

Allmänna bestämmelser**Artikel 1***Geografiskt tillämpningsområde*

1. Överenskommelsen är tillämplig på följande vattendrag och sjöars avrinningsområden.

a) Könkämäälven och Muonioälven samt den del av Torneälven och de sjöar i vilka riksgränsen mellan Finland och Sverige löper (gränsälvarna),

b) de vattendrag som är sidogrenar till eller utmynnar i gränsälvarna, och

c) Torneälvens mynningsgrenar.

2. Överenskommelsen är tillämplig på följande kustvattenområden (kustvattenområdena)

a) den del av Bottenviken inom det svenska kustvattenområdet, vars gräns följer en linje dragen från fastlandet vid halvön Patokaris sydspets via Skomakarens östra strand, Stora Hepokaris nordspets och söderut parallellt med riksgränsen till en punkt en sjömil utanför baslinjen, för att sedan på detta avstånd följa baslinjen österut fram till riksgränsen, samt

b) den del av Bottenviken inom det finska kustvattenområdet, vars gräns följer meridianen 24°20,2' till Torneå kommuns gräns med Kemi och går vidare längs kommungränsen

sydväst ända fram till riksgränsen, med undantag av ön Iso-Huituri.

3. De områden som anges i punkterna 1 och 2 bildar ett finsk-svenskt avrinningsdistrikt (avrinningsdistriktet). Avrinningsdistriktets huvudsakliga geografiska omfattning illustreras av den bilagda kartan.

4. För fiske gäller ett särskilt tillämpningsområde som definieras i artikel 23.

Artikel 2*Syfte*

1. Överenskommelsens syfte är att

a) i avrinningsdistriktet trygga möjligheterna för båda parterna till skäligt nyttjande av gränsälvarna på ett sätt som främjar gränsregionens intressen,

b) förebygga översvämnings- och miljöolyckor,

c) samordna de program, planer och åtgärder i avrinningsdistriktet som behövs för att uppnå de mål som bestäms för vattnets kvalitet och vattnets hållbara nyttjande, med iakttagande av de internationella åtaganden och den gemenskapsrätt som parterna är bundna av, samt

d) i övrigt främja samarbetet mellan parterna i vatten- och fiskefrågor.

2. Särskild vikt ska fästas vid
- a) att uppnå gemensamma kvalitetsmål för yt- och grundvatten,
 - b) naturvård, kulturmiljövård och miljöskydd,
 - c) hållbart nyttjande av vattenresurserna, samt
 - d) skydd och hållbart nyttjande av fiskbestånden.
3. För att skapa förutsättningar för ett sådant samarbete som behövs för att uppnå denna överenskommelses syfte ska ett mellanstatligt samarbetsorgan inrättas.

Artikel 3

Rätt till vattnet och vattenområdena i gränsälvarna

1. Vardera part har lika rätt till vattnet i gränsälvarna med sidogrenar, även i det fall mer vatten strömmar genom den ena partens territorium än genom den andra partens. Den rätt till vattnet som enskild kan grunda på dom, urminnes hävd eller annan särskild rättsgrund ändras inte härigenom.
2. Den som äger eller har nyttjanderätt till strand vid en gränsälv får oberoende av riksgränsen nyttja vattenområdet utanför stranden för mindre anordning, såsom brygga eller båthus.
3. Var och en har rätt att nyttja vatten och is ur gränsälvarna för husbehov och likartade ändamål.
4. Var och en har rätt att färdas fritt i gränsälvarna.
5. Nyttjande enligt punkterna 2 - 4 i denna artikel ska ske med iakttagande av nationella regelsystem och får inte medföra nämnvärd olägenhet för enskilda eller allmänna intressen. Nyttjandet får inte försvåra fisket.

Samarbete

Artikel 4

Gemensamma program och planer

Parternas myndigheter ska samverka sinsemellan och ha som målsättning att upprätta gemensamma program och planer för att

uppfylla överenskommelsens syfte enligt artikel 2 punkt 1.

Artikel 5

Kvalitetsmål för vattenmiljön i gränsälvarna

De nationella kvalitetsmålen för vattenmiljön i gränsälvarna ska samordnas så långt som möjligt mellan parterna.

Artikel 6

Förebyggande av översvämningsskador

I syfte att bistå den andra partens myndigheter får företrädare för de myndigheter som deltar i översvämningssbekämpning överskrida riksgränsen när det är nödvändigt att vidta praktiska åtgärder för att avvärja överhängande risk för översvämningsskador vid gränsälvarna. Detta ska föregås av samtycke av den myndighet som den andra parten har utsett.

Artikel 7

Övervakning av vattenföringen

Parterna ska fortlöpande övervaka vattenföringen där Tarendöälven lämnar Torneälven. Övervakningsdata ska lämnas till det mellanstatliga samarbetsorganet.

Mellanstatligt samarbetsorgan

Artikel 8

Finsk-svenska gränsälvskommissionen

1. Parterna upprättar härmed ett mellanstatligt samarbetsorgan, Finsk-svenska gränsälvskommissionen (kommissionen), för att fullgöra uppgifter enligt denna överenskommelse.

2. Kommissionen ska ha sådan juridisk kapacitet i de båda länderna att den kan fullgöra sina uppgifter.

3. Stadgan med administrativa bestämmelser för kommissionen (stadgan) ska utgöra en integrerad del av överenskommelsen.

Artikel 9

Sammansättning

1. Vardera part ska utse tre ledamöter för viss tid till kommissionen, varav en ledamot från en statlig myndighet med ansvar för vattenfrågor och en från en kommun som ligger inom överenskommelsens tillämpningsområde, samt för varje ledamot en eller flera suppleanter.

2. Ordförandeskapet i kommissionen ska växla mellan parterna kalenderårsvis. Ordförande ska utses av den part som innehar ordförandeskapet och den andra parten ska utse vice ordförande. Båda ska vara ledamöter av kommissionen.

3. Vardera part får utse högst tre ordinarie sakkunniga att biträda kommissionen. Kommissionen kan även anlita andra sakkunniga.

Artikel 10

Uppgifter

1. Kommissionen ska i enlighet med bestämmelserna i denna överenskommelse

a) utveckla samarbetet mellan parterna i avrinningsdistriktet,

b) främja samverkan mellan parternas myndigheter med avsikt att samordna de program, planer och åtgärder vars syfte är att uppnå kvalitetsmålen för vattenmiljön och att följa vattenstatusen,

c) främja samordningen av parternas myndigheters och kommuners arbete med planer för att förebygga översvämnings- och miljöolyckor i gränsälvarna,

d) främja samordningen av parternas myndigheters och kommuners arbete med naturskyddsplaner för gränsälvarna,

e) ansvara för att gemensam information ges och att gemensamma informationsmöten hålls om de program och planer som anges i denna artikel, samt

f) antingen tillstyrka eller avstyrka förslag till program och planer för avrinningsdistriktet.

2. Kommissionen ska följa tillämpningen av denna överenskommelse och praxis i tillståndsärenden samt uppmärksamma parterna på behov av ändringar i överenskommelsen.

Artikel 11

Befogenheter

1. Kommissionen har, i frågor som hör till vatten- eller miljölagstiftningen och som kan påverka gränsälvarnas eller kustvattenområdernas status eller nyttjande, för verksamheter inom avrinningsdistriktet rätt att

a) yttra sig i tillståndsärenden,

b) överklaga beslut i tillståndsärenden, och

c) göra en framställan om rättelse, i enlighet med nationell lagstiftning, av överträdelse av ett tillståndsbeslut eller lag eller bestämmelse grundad på lag.

2. Kommissionen har rätt att komma med förslag och avge utlåtanden i andra ärenden som rör vattenfrågor i avrinningsdistriktet.

3. Kommissionen har rätt att ge sitt utlåtande innan beslut fattas om föreskrifter om fiske och om undantag från bestämmelser om fiske.

Artikel 12

Rätt till information

1. Myndigheter som upprättar sådana program och planer som avses i artikel 4 ska löpande hålla kommissionen underrättad om sitt arbete.

2. Kommissionen ska få information om sådana ärenden och beslut som den har rätt att yttra sig i eller överklaga så att den kan utöva sina befogenheter enligt artikel 11.

3. Domstolar och myndigheter ska på begäran lämna kommissionen all tillgänglig information som den behöver för att fullgöra sina uppgifter.

Artikel 13

Offentlighet

1. Envar har rätt att ta del av handlingar som finns hos kommissionen i enlighet med punkt 2 och 3 nedan.

2. När någon hos kommissionen begär att få ta del av handling som kommit in från myndighet i Finland eller Sverige ska frågan om utlämnande prövas av den myndighet som lämnat in handlingen enligt den lagstift-

ning som gäller för myndigheten. Det ankommer på kommissionen att genast underätta myndigheten om en sådan begäran.

3. Fråga om utlämnande av annan handling som finns hos kommissionen, inklusive sådana handlingar som avses i artikel 34 punkt 7, ska prövas av den bevakningsmyndighet som anges i artikel 17 punkt 1 i det land och enligt den lagstiftning som gäller där kommissionen har sitt kansli. Kommissionen ska härvid genast sända handlingen i fråga och begäran till bevakningsmyndigheten för prövning.

Artikel 14

Kostnader

Kostnaderna för kommissionens verksamhet ska ersättas till lika delar av parterna. Närmare bestämmelser finns i stadgan.

Gränsöverskridande verkningar

Artikel 15

Överenskommelsens förhållande till den nordiska miljöskyddskonventionen

1. För verksamhet eller åtgärd i avrinningsdistriktet som kan orsaka gränsöverskridande verkningar på vattnens status eller för deras nyttjande ska bestämmelserna i artikel 16 - 21 i denna överenskommelse tillämpas i stället för bestämmelserna i miljöskyddskonventionen mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige av den 19 februari 1974.

2. I ärenden enligt punkt 1 ska även andra gränsöverskridande verkningar än de som gäller vattnens status eller nyttjande behandlas i samma ordning.

Artikel 16

Likabehandling

1. När en domstol eller myndighet i det ena landet prövar en fråga om tillåtlighet eller tillstånd till verksamhet eller åtgärd som avses i artikel 15 ska verkningar som verksamheten eller åtgärden medför eller kan medfö-

ra på den andra partens territorium beaktas på samma sätt som motsvarande verkningar i det egna landet.

2. Den som berörs eller kan beröras av verkningar från sådan verksamhet eller åtgärd som avses i artikel 15 och som bedrivs eller ska bedrivas i det andra landet, ska hos domstolar och myndigheter tillerkännas samma rättigheter som sakägare i det land där verksamheten eller åtgärden bedrivs eller ska bedrivas.

3. Det som anges i punkt 2 gäller på motsvarande sätt beträffande talan om ersättning för skada på grund av verksamheten eller åtgärden.

4. Annan än den som avses i punkt 2 och som enligt reglerna i det ena landet har rätt att föra talan eller yttra sig i ärende som avses i artikel 15 ska ha motsvarande rätt i det andra landet i enlighet med det landets lagstiftning som gäller för jämförbara subjekt.

Artikel 17

Bevakning av allmänna intressen

1. Respektive part ska utse en bevakningsmyndighet som vid den andra partens tillståndsgivande domstol eller myndighet ska bevaka de allmänna intressena i ärenden om verksamheter eller åtgärder enligt artikel 15.

2. För tillvaratagande av allmänna intressen har bevakningsmyndigheten rätt att begära kompletterande utredning samt att bli hörd av och föra talan eller överklaga hos den andra partens domstol eller myndighet, om myndighet eller någon annan företrädare för allmänna miljöintressen i det andra landet får bli hörd, föra talan eller överklaga i motsvarande ärenden.

3. Om bevakningsmyndigheten underrättar domstol eller myndighet hos den andra parten att uppgift som åligger bevakningsmyndigheten i visst ärende ska fullgöras av annan myndighet, gäller överenskommelsens bestämmelser i tillämpliga delar också denna myndighet.

4. Respektive bevakningsmyndighet ska bära de kostnader som uppstår hos denna vid tillämpningen av överenskommelsen.

Artikel 18

Information om tillståndsärenden

1. När en domstol eller myndighet i det ena landet får in ett ärende enligt artikel 16 punkt 1 ska domstolen eller myndigheten underrätta den andra partens bevakningsmyndighet. Denna bevakningsmyndighet ska ombesörja kungörelse och delgivning av ansökan och kallelse i det egna landet. Kungörelse och delgivning ska göras på samma sätt och i samma utsträckning som gäller för en motsvarande ansökan i det egna landet.

2. För information om domar och beslut gäller på motsvarande sätt vad som anges i punkt 1.

Artikel 19

Syn

Om det är nödvändigt att vid behandlingen av ett ärende enligt artikel 16 punkt 1 förrätta syn i det andra landet för att bedöma de gränsöverskridande verkningarna, får domstol eller myndighet förrätta sådan syn efter medgivande av och i samverkan med den andra partens bevakningsmyndighet. Vid sådan förrättning får bevakningsmyndigheten eller en av den utsedd expert närvara.

Artikel 20

Vattenverksamhet med väsentlig påverkan

I tillämpningsområdet enligt artikel 1 punkt 1 får inte meddelas tillstånd för vattenkraftverk, vattenreglering eller vattenöverledning som väsentligt kan påverka vattenförhållandena i en gränsälv, utan föregående överläggningar mellan parterna. Dessa överläggningar ska vara ämnade att nå en lösning som är förenlig med överenskommelsens syfte.

Artikel 21

Samordnad handläggning

1. När någon söker tillstånd för en verksamhet eller åtgärd i en gränsälv som i båda länderna kräver tillstånd från en domstol eller

myndighet, ska respektive parts domstol eller myndighet sträva efter att behandla ansökningarna samtidigt. Domstolen eller myndigheten ska informera den andra partens domstol eller myndighet om handläggningen av tillståndsärendet.

2. Domstolen eller myndigheten ska för kännedom sända domen eller beslutet i ärendet som avses i punkt 1 till den andra partens domstol eller myndighet.

3. Domstolen eller myndigheten får inte förordna att tillståndet till en verksamhet eller åtgärd som avses i punkt 1 får tas i anspråk innan domen eller beslutet har vunnit laga kraft, såvida inte dom eller beslut i det andra landets tillståndsärende har vunnit laga kraft.

Artikel 22

Handlingarnas språk

I ärenden enligt artiklarna 16 och 21 ska tillståndsprövande domstol eller myndighet ansvara för att de som avses i artikel 16 under handläggningen ges tillräcklig information på finska och svenska. Vederbörande domstol eller myndighet ska svara för att sammanfattningar av tillståndsansökan och dom eller beslut finns tillgängliga på finska och svenska. Denna ska också svara för att ansökningshandlingarna i nödvändig utsträckning finns på finska och svenska.

Bestämmelser om fiske

Artikel 23

Det geografiska tillämpningsområdet

I detta avsnitt finns grundläggande bestämmelser om regleringen av fisket i följande vattenområden (Torneälvens fiskeområde):

a) Könkämäälven och Muonioälven samt den del av Torneälven och de sjöar i vilka riksgränsen mellan Finland och Sverige löper (gränsälvarna),

b) de vattendrag som är sidogrenar till gränsälvarna, dock inte biflöden,

c) Torneälvens mynningsgrenar, och

d) den del av Bottenviken som ligger norr om och inom en linje från Haparanda hamn över Skomakarens nordostligaste punkt, Ylikaris ostligaste punkt, Sarvenkatajas nordligaste punkt och därifrån i rakt ostlig riktning till riksgränsen samt därifrån söderut längs riksgränsen till Torneå och Kemi kommungräns och vidare i nordostlig riktning längs kommungränsen till fastlandet.

Artikel 24

Fiskådra

1. I varje sådan förgrening av älven där fisken rör sig ska det på det djupaste stället löpa en fiskådra. Fiskådran utgör en tredjedel av vattendragets bredd, räknat vid normal låg vattenföring. En fiskådra som i enlighet med vederbörande stats lagar finns i vattendrag som rinner ut i älven, fortsätter med oförändrad bredd tills den når fiskådran i älven.

2. Fiskeredskap eller annan anordning får inte placeras eller användas så att fiskens gång i fiskådran kan hindras eller att fisken inte kommer dit eller inte kan röra sig där. Vid fiske med flytnät och kullenät i fiskådran måste minst hälften av ledens bredd vara fri. Om någon har särskild rätt att vid fiske stänga fiskådran består denna rätt.

Artikel 25

Närmare bestämmelser

1. Stadgan med bestämmelser om fisket inom Torneälvens fiskeområde (fiskestadgan) ska utgöra en integrerad del av överenskommelsen.

2. Parterna förbinder sig att för biflöderna till Torneälvens fiskeområde införa nödvändiga bestämmelser och vidta nödvändiga åtgärder för att främja fiskbestånden.

Artikel 26

Bemyndigande

I fiskestadgan anges vilka myndigheter som ska förvalta fisket i fiskeområdet samt i vilken utsträckning de får meddela ytterligare föreskrifter om fisket och bevilja undantag

från bestämmelserna i stadgan. Innan beslut fattas ska kommissionen beredas tillfälle att ge sitt utlåtande.

Artikel 27

Forskning och statistik rörande fiskbestånden

1. Parterna utför i samarbete forskning och uppföljning av fiskbestånden.

2. Parterna uppgör årligen gemensam statistik över fisket. För detta ändamål insamlas behövliga uppgifter om fångstandelar och fångstmängder för varje fiskesäsong.

3. Parternas behöriga myndigheter sammanställer uppgifterna enligt gemensamma förfaranden.

Artikel 28

Åtgärder för att skydda fiskbestånden mot sjukdomar m.m.

1. Parterna förbinder sig att vidta nödvändiga åtgärder för att skydda fiskbestånden mot allvarliga smittsamma fisksjukdomar och för att förhindra inplantering av främmande fiskarter eller fiskstammar.

2. Parterna har en ömsesidig skyldighet att omedelbart meddela varandra om misstanke om eller konstaterande av förekomsten av allvarliga smittsamma fisksjukdomar.

Artikel 29

Brott mot fiskebestämmelserna

Bestämmelser om straff, beslag, förverkande, särskild rättsverkan och annan verkan av brott som gäller i respektive land tillämpas på brott mot bestämmelserna om fiske i denna överenskommelse och i fiskestadgan samt mot bestämmelser som givits med stöd av den på samma sätt som vid brott mot lagen i det land där brottet begåtts.

Slutbestämmelser

Artikel 30

Tvistlösning

1. Tvist mellan parterna om tolkningen eller tillämpningen av denna överenskommelse ska lösas genom förhandlingar eller på annat sätt som parterna enas om.

2. Förhandlingar ska inledas inom tre månader från den tidpunkt då den ena parten på diplomatisk väg till den andra parten framställt en begäran om förhandlingar.

Artikel 31

Översyn och ändringar

1. Parterna ska vid behov mötas för att se över överenskommelsens tillämpning. Möte ska hållas senast tre månader efter det att ena parten begärt det.

2. Denna överenskommelse med bilagor kan ändras genom överenskommelse mellan parterna. Ändringarna träder i kraft enligt bestämmelserna i artikel 35.

Artikel 32

Uppsägning

1. Vardera parten kan säga upp överenskommelsen genom skriftligt meddelande till den andra parten. Uppsägningen träder i kraft tolv månader efter det att meddelandet om uppsägning mottagits av den andra parten.

2. I händelse av uppsägning av denna överenskommelse ska parterna säkerställa att de kan uppfylla sina internationella förpliktelser i övrigt.

Artikel 33

Överenskommelser som upphävs

När denna överenskommelse träder i kraft ska följande överenskommelser upphöra att gälla.

a) Överenskommelsen mellan Republiken Finland och Konungariket Sverige om flott-

ningen i Torne och Muonio gränsälvar av den 17 februari 1949 samt

b) Gränsälvsöverenskommelsen mellan Finland och Sverige av den 16 september 1971 (1971 års överenskommelse),

c) Avtalet mellan Republiken Finland och Konungariket Sverige om inrättandet av ett gemensamt avrinningsdistrikt av den 3 oktober 2003.

Artikel 34

Övergångsbestämmelser

1. När denna överenskommelse träder i kraft ska de ärenden som är anhängiggjorda hos 1971 års Finsk-svenska gränsälvskommission överlämnas till domstol eller myndighet för handläggning.

2. I ärenden där kapitel 8 artikel 4 i 1971 års överenskommelse tillämpats när denna överenskommelse träder i kraft ska de materiella reglerna i 1971 års överenskommelse gälla. I övrigt ska nationella bestämmelser tillämpas.

3. Tillstånd som har meddelats med stöd av 1971 års överenskommelse ska fortsätta att gälla som om de var meddelade med stöd av nationell lagstiftning. Vid omprövning och tillsyn ska bestämmelserna i nationell lagstiftning tillämpas.

4. a) Den som bryter mot bestämmelser i tillstånd meddelade med stöd av 1971 års överenskommelse före ikraftträdandet av denna överenskommelse döms till ansvar enligt då gällande lag.

b) Den som bryter mot bestämmelser i tillstånd meddelade med stöd av 1971 års överenskommelse efter ikraftträdandet av denna överenskommelse döms till ansvar enligt gällande lag.

5. De medel som influtit från försäljning av fiskekort enligt beslut av 1971 års Finsk-svenska gränsälvskommission ska överföras till närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland och Fiskeriverket när denna överenskommelse träder i kraft.

6. Övriga tillgångar som innehas av 1971 års Finsk-svenska gränsälvskommission ska med avdrag för skulder överföras till kommissionen när denna överenskommelse träder i kraft. Efter det att överenskommelsen har

trätt i kraft ska avgifter till 1971 års Finsk-svenska gränsälvskommission fastställda i gällande tillståndsbeslut betalas till kommissionen.

7. De handlingar som finns hos 1971 års Finsk-svenska gränsälvskommission ska överlämnas till kommissionen.

8. Tillåtna nät som är i användning när denna överenskommelse träder i kraft och som inte uppfyller kraven i 8 § första stycket i fiskestadgan om redskapens konstruktion, får användas under tre år efter det att överenskommelsen har trätt i kraft.

Artikel 35

Ikraftträdande

Denna överenskommelse träder i kraft 30 dagar efter det att parterna på diplomatisk väg underrättat varandra om att nödvändiga konstitutionella krav för överenskommelsens ikraftträdande har tillgodosetts.

Till bekräftelse härav har undertecknade, därtill vederbörligen befullmäktigade, undertecknat denna överenskommelse i två exemplar på de finska och svenska språken, vilka båda äger lika giltighet.

Som skedde i Stockholm den 11 november 2009

För Republiken Finland:

För Konungariket Sverige:

Alec Aalto

Åsa-Britt Karlsson

*Bilaga***Administrativ stadga för Finsk-svenska gränsälvskommissionen**

1 §

Kansliet

Den Finsk-svenska gränsälvskommissionen ska ha sitt säte och sitt kansli på den ort i gränsbygden som parterna bestämmer. Kommissionen ska ha postadress i båda länderna.

Kansliet ska förvara kommissionens arkiv och diarium.

2 §

Personal

Kommissionen ska ha en sekreterare. Den som anlitats som sekreterare ska ha högskoleexamen och behärska både finska och svenska. Vid behov kan en eller flera biträdande sekreterare anlitats.

Kommissionen kan anlita övrig personal.

Sekreteraren, biträdande sekreterare samt övrig personal ska anställas eller arvoderas av kommissionen.

För anställningsförhållande gäller lagen i det land där kommissionen har sitt säte och sitt kansli.

3 §

Beslutsfattande

Kommissionen är beslutför när samtliga sex ledamöter är närvarande. Vid skiljaktig mening ska omröstning förrättas. Vid omröstningen blir den mening gällande som minst fyra ledamöter, varav minst två från respektive land, förenar sig om.

Om kommissionen inte inom utsatt tid kan tillstyrka eller avstyrka sådana program och planer som avses i artikel 10 punkt 1 f) i överenskommelsen, ska kommissionen un-

derrätta berörda myndigheter om detta och orsakerna härtill.

4 §

Ordförandens, ledamöternas och sakkunnigas uppgifter

Ordföranden ska leda kommissionens arbete.

Kommissionens ledamöter och sakkunniga ska efter kallelse av ordföranden delta i kommissionens möten samt vid behov bistå i beredningen av ärenden med särskilda utredningar eller undersökningar inom sina respektive kompetensområden.

Om en ledamot har förhinder ska en suppleant fullgöra dennas uppgifter efter ordförandens kallelse.

5 §

Sekreterares uppgifter

Sekreterare ska i enlighet med ordförandens instruktioner bistå i beredningen av ärenden, föra kommissionens protokoll och ansvara för kommissionens diarium, kallelser och andra utskick samt ansvara för förvaltningen av kommissionens penningmedel.

6 §

Ersättningar och tjänstevillkor

Arvoden, ersättningar för resekostnader och traktamenten till kommissionens ledamöter och sakkunniga ska betalas av kommissionen. Parterna ska i samråd bestämma grunderna för arvoden.

Resekostnader och traktamenten för kommissionens ledamöter och sakkunniga ska ersättas i enlighet med de bestämmelser som

gäller i ledamöternas och de sakkunnigas hemland.

Kommissionen ska fastställa löner och arvoden för sekreteraren, biträdande sekreterare och övrig personal samt avlöna dessa.

För övriga tjänstevillkor gäller i tillämpliga delar vad som bestäms om statlig anställning i det land där kommissionen har sitt säte och sitt kansli.

7 §

Budget och revision

Kommissionen ska senast den 1 mars varje år upprätta och till parterna överlämna ett förslag till budget för nästkommande kalenderår. Parterna ska samråda om budgetförslaget.

Parterna ska utbetala medel till kommissionen årligen senast den 15 januari.

Om revision bestämmer parterna gemensamt. Revisionsberättelse och årsberättelse ska avges före den 1 februari varje år.

8 §

Öppethållande och mottagning

Kansliet ska vara öppet för allmänheten. Kommissionen ska bestämma öppethållningstiderna.

Ordföranden, sekreteraren eller biträdande sekreterare ska, om inte giltigt skäl utgör hinder, vara anträffbara i kansliet under viss tid, minst en gång i veckan.

Kommissionen ska informera om sina öppethållningstider.

9 §

Handlingarnas språk

Handlingar som lämnas in till kommissionen ska vara skrivna på ett språk som enskilda har rätt att använda i sin kommunikation med myndigheter i respektive land. Om det finns behov av att översätta handlingar ska kommissionen ansvara för det.

Kommissionen ska vid behov upprätta protokoll på svenska och finska.

10 §

Arbetsordning

Kommissionen ska fastställa sin arbetsordning.

*Bilaga***Fiskestadga för Torneälvens fiskeområde****Allmänna bestämmelser****1 §***Syfte*

Denna fiskestadga utgör en integrerad del av gränsälvsöverenskommelsen mellan Finland och Sverige.

Fiske är tillåtet om det är skäligt med hänsyn till skydd och hållbart nyttjande av fiskbestånden i Torneälvens fiskeområde i såväl Finland som Sverige. Med hänsyn till ett skäligt nyttjande av gränsälvarna på ett sätt som främjar hela gränsregionens intressen, ska utgångspunkten vara att åstadkomma en rimlig och rättvis balans ur bestånds- och nyttjandesynpunkt mellan tillämpningsområdets sammantagna fiskeintressen.

Fiskestadgans bestämmelser samt beslut som har meddelats med stöd av denna stadga får inte innebära en tillämpning som står i strid med detta syfte och inte heller med Finlands och Sveriges internationella åtaganden i övrigt, särskilt Europeiska gemenskapens gemensamma fiskeripolitik.

2 §*Tillämpningsområde*

Bestämmelserna i fiskestadgan tillämpas inom följande i artikel 23 i gränsälvsöverenskommelsen angivna vattenområden (Torneälvens fiskeområde):

a) Könkämäälven och Muonioälven samt den del av Torneälven och de sjöar i vilka riksgränsen mellan Finland och Sverige löper (gränsälvarna),

b) de vattendrag som är sidogrenar till gränsälvarna, dock inte biflöden,

c) Torneälvens mynningsgrenar, och

d) den del av Bottenviken som ligger norr om och inom en linje från Haparanda hamn

över Skomakarens nordostligaste punkt, Ylikaris ostligaste punkt, Sarvenkatajas nordligaste punkt och därifrån i rakt östlig riktning till riksgränsen samt därifrån söderut längs riksgränsen till Torneå och Kemi kommungräns och vidare i nordöstlig riktning längs kommungränsen till fastlandet. Koordinaterna för de brytningspunkter som avgränsar fiskeområdet anges i bilaga 1.

Med älvmrådet avses i denna stadga den del av Torneälvens fiskeområde som ligger norr om älvmynningen, bestämd som en rät linje dragen mellan spetsen av Hellälä norra udde på den finska sidan och udden Virtakari på den svenska sidan samt norr om en rät linje dragen genom sydspetsen på Oxö och Palosaari. Med havsområdet avses den del av fiskeområdet som ligger söder om denna linje.

3 §*Fredningszoner*

I havsområdet ska det inom vardera statens vattenområde förutom den lagstadgade fiskådran också finnas fredningszoner. De utgörs av vattenområden som sträcker sig 200 meter åt båda sidorna från räta linjer, vilkas koordinater anges i bilaga 1.

Fiskeredskap eller andra anordningar får inte placeras eller användas så att fiskens gång i fredningszonen kan hindras eller att fisken inte kan komma dit eller inte kan röra sig där.

Allt slags fiske med storryssjor, redskap försedda med botten samt kroknät och andra redskap för fångst av lax eller öring är förbjudet i den del av havet som avgränsas av älvmynningen och en linje dragen från södra stranden av Salmenlahti mynning via de södra uddarna av Kraaseli och Tirro, över Sellö nordvästra spets till Pirkkiö nordvästra udde.

4 §

Definitioner

I denna stadga avses med

1) *fast redskap*: redskap med ledarm, såsom laxfällor och storryssjor, avsedda att användas på samma ställe under minst två dygn,

2) *småryssja*: en till botten nedtyngd ryssja med en båghöjd lägre än 1,0 meter och där ingen del är högre än 1,5 meter,

3) *förankrade nät*: nät som med ankare, tyngder eller sin egen vikt sätts på eller förankras vid eller ovanför botten och som inte driver med vattnet,

4) *flytnät*: nät som driver med strömmen,

5) *kullenät* (kolknot): not som är fäst vid båt,

6) *drag*: konstgjorda beten, wobblers, flugor eller därmed jämförbara lockmedel, som är försedda med krokar och som med sina rörelser, färger eller former lockar fisken att hugga,

7) *hundredskap*: spö, pilk och liknande rörliga redskap som är utrustade med lina och drag eller krok, samt

8) *naturliga beten*: levande eller avlivade beten och luktpreparat.

5 §

Fiskevårdsavgift

I den mån fiskevårdsavgift ska betalas enligt nationell lagstiftning i det land där fisket bedrivs, ska sådan avgift betalas i enlighet med den lagstiftningen.

Vid fiske med drag från båt, och om avgift ska utgå enligt första stycket, ska sådan avgift betalas även för den som ror båten i fråga.

Fångstredskap, fisketider och minimimått

6 §

Tillåtna fångstredskap

Vid fiske efter lax och öring får endast följande redskap användas.

1) Fasta redskap i havsområdet,

2) flytnät och kullenät i älvsområdet på fångstplatser enligt bilaga 2,

3) spö och drag, och

4) håv på fångstplatser enligt bilaga 2.

Vid fiske efter andra arter än lax och öring får endast följande redskap och metoder användas.

1) Fasta redskap i havsområdet,

2) flytnät och kullenät på fångstplatser i älvsområdet enligt bilaga 2,

3) förankrade nät i havsområdet samt inom älvsområdets lugnvatten, sel och sjöar,

4) lak- och gäddkrok samt lakryssja,

5) not i havsområdet,

6) håv på fångstplatser enligt bilaga 2,

7) mjärde och småryssja,

8) spö och drag samt pilk, och

9) mete med naturligt bete utom i forsar och strömmande vatten.

Vid fiske med hundredskap får samtidigt användas högst tre drag per redskap. Under fiske med hundredskap måste redskapen hela tiden vara inom räckhåll för fiskaren.

Inom fångstplatser där kullenät, flytnät och håv får användas enligt bilaga 2 är det tillåtet att iordningställa fångstplatsen för fisket i den omfattning som är nödvändig för fiskets utförande.

Vid iordningställande enligt fjärde stycket får fiskande redskap inte användas om avsikten är att fånga fisk med dessa under iordningställandet.

Den som avser att iordningställa fångstplatsen enligt fjärde stycket ska senast sju arbetsdagar innan detta påbörjas meddela sin avsikt, i Finland till närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland, och i Sverige till den lokala polisen.

7 §

Förbjudna redskap och fiskemetoder

Andra redskap än de som anges i 6 § är förbjudna. För fiske efter samtliga arter gäller dessutom följande.

Fiske med utter (harrbräde) eller därmed jämförbar fiskemetod är förbjudet.

Fiske med skjutvapen, bedövande eller giftiga ämnen eller elektrisk ström är förbjudet.

Fiske med hundredskap eller andra krokar än lak- och gäddkrok med avsikt att kroka

fisken från utsidan eller på sådant sätt att risken för detta är uppenbar är förbjudet. En fisk som krokats utanför munnen ska genast släppas tillbaka i vattnet.

Fiske med ljuster och andra redskap som genomtränger fisken från utsidan är förbjudet. Skaftförsedd huggkrok får dock användas för att lyfta fisk som fångats med annat redskap.

Vid fiske med förankrade nät är det förbjudet att använda strömhinder, ledarm eller andra fasta konstruktioner.

Föremål avsedda att skrämma fisken eller hindra dess gång får inte placeras i eller ovanför vattnet.

Förbjudna redskap får inte förvaras ombord eller på annat sätt finnas till hands. Det samma gäller under förbudstid för redskap som är tillåtna vid andra tider. Det är dock tillåtet att transportera skjutvapen som används för jakt. I havsområdet är det även tillåtet att under förbudstid transportera redskap som är tillåtna enligt 6 §. Detta gäller under förutsättning att redskapen är bundna och undanstuvade.

8 §

Fiskeredskapens konstruktion och placering

Vid fiske med nät efter andra arter än lax och öring får endast sådana flytnät och förankrade nät användas som består av enkel nätduk utan påse (grimm) tillverkad av entrådig nylon (monofil) med en maximal tjocklek på 0,20 millimeter. I havet är det dock tillåtet att använda grövre tråd i nät med maskstorlek upp till 40 millimeter.

Ett flytnät får vara högst 120 meter långt. Ett kullenät får vara högst 200 meter långt.

Ett förankrat nät får vara högst 60 meter långt. Detta gäller dock inte vid fiske i havsområdet under perioden från och med den 1 augusti till och med den 30 april. Det gäller inte heller vid fiske i havsområdet med förankrade nät vars maskstorlek är högst 40 millimeter. Avståndet mellan förankrade nät ska vara minst 60 meter.

Ingångsöppningen på en mjärde för nejonöga får inte överskrida 16 centimeter i någon riktning.

I fiskeredskapen, utom i mjärdar och håvar för fiske efter lax och öring, får inte användas metalltråd, metallwire eller motsvarande.

Fiske i älvsområdet med håv efter andra arter än lax och öring är tillåtet bara med håv som är tillverkad av entrådig nylon (monofil) med en trådtjocklek på högst 0,40 millimeter och av nät med minst 80 millimeters maskstorlek.

9 §

Märkning av redskap

Fiskeredskap som används för fångst ska vara märkt på sådant sätt, att det klart framgår vem som är ägare eller brukare av redskapet samt dennes kontaktuppgifter. Märkningen ska tydligt kunna observeras utan att redskapet behöver tas upp ur vattnet. Handredskap som hålls i handen eller annars finns inom räckhåll för fiskaren behöver inte vara märkta.

10 §

Maskstorlek

I älvsområdet ska fiskeredskapen ha följande maskstorlek.

1) Vid fiske efter lax eller öring med flytnät och kullenät minst 100 millimeter,

2) vid fiske efter andra arter än lax och öring med flytnät och kullenät minst 80 millimeter och högst 100 millimeter,

3) vid fiske med förankrade nät minst 80 millimeter och högst 100 millimeter, och

4) vid fiske med småräysja högst 80 millimeter.

I havsområdet ska fiskeredskapen ha följande maskstorlek.

1) Vid fiske med fasta redskap högst 80 millimeter i fiskhuset, och

2) vid fiske med förankrade nät från och med den 1 maj till och med den 31 juli högst 90 millimeter och övrig tid högst 40 millimeter eller minst 90 millimeter.

11 §

Fiskesäsongen och fredningstiderna

Fiske efter lax och öring är förbjudet om inte annat sägs i denna paragraf.

I älvmrådet är allt fiske förbjudet från och med den 15 september till och med den 15 december med undantag för fiske efter nejonöga med mjärde.

Fiske efter lax och öring med handredskap är tillåtet från och med den 1 juni till och med den 31 augusti. Sådant fiske efter lax och öring är dock förbjudet mellan söndag kl. 19 finsk tid (18 svensk tid) och måndag kl. 19 (18).

Fiske efter lax och öring i älvmrådet är tillåtet på fångstplatser enligt bilaga 2,

1) med håv under midsommarveckan från måndag kl. 19 (18) till söndag kl. 19 (18), och

2) med flytnät och kullenät under midsommarveckan från och med tisdag till och med torsdag och de två efter midsommar följande veckosluten från fredag kl. 19 (18) till söndag kl. 19 (18).

Fiske efter andra arter än lax och öring i älvmrådet är tillåtet på fångstplatser enligt bilaga 2,

1) med håv endast från midsommarveckans måndag kl. 19 (18) till och med den 14 september, och

2) med flytnät och kullenät endast från och med den 15 juli till och med den 14 september.

I havsområdet är fiske med fasta redskap efter andra arter än lax och öring tillåtet från och med den 11 juni till och med den 31 oktober. Fiske med fasta redskap efter öring är tillåtet från den 17 juni kl. 12 till och med den 31 augusti. Fiske med fasta redskap efter lax är tillåtet från den 17 juni kl. 12 till och med den 15 september.

Respektive avtalspart får genom nationella bestämmelser för olika fiskarkategorier fastställa senare startdatum än de som nämns i sjätte stycket, dock så att yrkesfisket eller annat fiske med fasta redskap inleds senast den 29 juni. Sådana nationella bestämmelser får avse även redskapsbegränsningar.

Pålning och förankring av fasta redskap får påbörjas innan fiske är tillåtet. Utsättande av

ej fiskande ledarlar får påbörjas tidigast sju dygn innan fisket är tillåtet.

12 §

Minimimått och återutsättning av fisk

Det är förbjudet att fånga eller döda lax eller öring som är mindre än 50 centimeter samt harr som är mindre än 35 centimeter. Måttet tas från käkspetsen till den uträtade, sammanpressade stjärtfenans spets.

Fisk som inte uppfyller minimimåttet ska omedelbart släppas tillbaka i vattnet, levande eller död.

Fisk som uppfyller måttet ska levande eller död släppas tillbaka i vattnet om den

1) fångats under fredningstid,

2) fångats med förbjudet redskap eller förbjuden fiskemetod, eller

3) är en övervintrad lax.

Den som fiskar med fasta redskap efter andra arter än lax och öring enligt 11 § sjätte stycket, innan fiske efter lax och öring är tillåtet, måste dagligen vittja alla fiskhus och varsamt släppa tillbaka all fångad lax och öring.

Särskilda bestämmelser för spöfiske och fiske med håv

13 §

Fiskekvot

Det är tillåtet att fånga och behålla en lax eller öring per fiskare och dygn vid fiske med spö och drag eller håv.

14 §

Användning av båt vid fiske med drag

Fiske efter lax och öring med handredskap från förankrad båt får inte störa andras fiske.

Vid fiske med drag från båt är det förbjudet att använda motor, utom i lugnvattnen nedströms bron mellan Övertorneå i Sverige och Aavasaksa i Finland. Det är förbjudet att använda motor närmare forsområdena än 200 meter. Förbudet i detta stycke gäller inte personer med funktionsnedsättningar som försvårar användningen av båt utan motor.

Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland och Fiskeriverket får efter ansökan i det enskilda fallet var för sig besluta om undantag från förbudet i andra stycket, om det finns särskilda skäl. Myndigheterna ska underrätta varandra om sådana meddelade beslut.

Övriga bestämmelser

15 §

Myndigheter

De myndigheter som avses i artikel 26 i gränsöversenskommelsen är jord- och skogsbruksministeriet eller närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland samt Fiskeriverket eller Länsstyrelsen i Norrbottens län eller den myndighet som ersätter dessa såvitt gäller förvaltningen av fisket och beviljande av undantag från bestämmelserna i stadgan. Avtal om ytterligare föreskrifter om fisket får ingås av den finska och den svenska regeringen eller den myndighet som respektive regering bestämmer.

16 §

Bestämmelser som avviker från fiskestadgan

I enlighet med det syfte som anges i 1 § denna stadga får regeringarna eller den myndighet som respektive regering bestämmer gemensamt överenskomma om från stadgan avvikande bestämmelser om tillåtna fisketider, fiskemetoder, tillåtna redskap, antal redskap eller andra tekniska regler samt vilka fångstplatser som ska omfattas av stadgans bilaga 2 i de fall

- 1) beståndssituationen tillåter det, eller
- 2) det krävs med hänsyn till skyddet av fiskbestånden och säkrandet av ett hållbart nyttjande.

Bestämmelserna får begränsas till att gälla en del av fiskeområdet, en del av fiskesäsongen eller enskild fiskemetod. Bestämmelserna får tidsbegränsas till att gälla en fiskesäsong åt gången men kan vid behov utvärderas och ändras efter vad som är nödvändigt med hänsyn till bevarandet av fiskbestånden i Torneälvens fiskeområde.

Regeringarna eller den myndighet som respektive regering bestämmer ska årligen se över tillåten fiskestart enligt 11 § i denna stadga och enligt första stycket i denna paragraf och gemensamt överenskomma om anpassningar med hänsyn till beståndssituationen i området. Ändringar nedtecknas i ett särskilt, gemensamt upprättat, protokoll.

Överläggningar om ändrade bestämmelser bör påbörjas vid sådan tidpunkt och ske i sådan takt att lokala intressen hinner höras och det finns förutsättningar för beslut om bestämmelserna senast den 1 april det år då bestämmelserna ska tillämpas.

17 §

Fisketillstånd

Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland och Fiskeriverket, eller den till vilken myndigheterna uppdrar detta, får upplåta fisketillstånd där staten äger rätten till fiske efter lax och öring. Ett sådant tillstånd får också krävas för roddare som aktivt deltar i fisket efter lax och öring.

Myndigheterna får ingå avtal om gemensamt fisketillstånd med övriga fiskerättsinnehavare i älven. Ett gemensamt fisketillstånd berättigar till fiske i fisketillståndsområdet utan hinder av riksgräns. Myndigheterna får överenskomma om bestämmelser som rör försäljning av fisketillstånd och redovisning av intäkter från försäljningen samt övervaka den försäljning av tillstånd som utförs av privata intressen.

Intäkterna från fisketillstånd för ett visst område tillfaller dem som innehar rätten till fisket i området i proportion till deras andelar i vattenområdena. Detta gäller dock inte statens fiskerätt eller fiskerätt som grundar sig på annan särskild grund, vars värdeandel ska bestämmas i avtalet som avses i andra stycket.

Intäkterna från upplåtelser av fisketillstånd för visst område ska sättas in på ett för Finland och Sverige gemensamt konto. Myndigheterna ska efter det att fiskerättsinnehavarna tilldelats sin andel använda den återstående delen till gemensamt beslutade åtgärder för kontroll och forskning i området.

18 §

Fiskeuppvisningar och fisketävlingar

Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland, Fiskeriverket och Länsstyrelsen i Norrbottens län får i enskilda fall, avvikande från bestämmelserna i fiskestadgan, efter överenskommelse bevilja tillstånd för fiske vid fiskeuppvisningar och fisketävlingar som sker i enlighet med de riktlinjer som myndigheterna har enats om. Den tillståndsgivande myndigheten kan i tillståndsvillkoren tillåta avvikelser från bestämmelser om fiskeredskap för demonstration av traditionella fiskemetoder i fiskeuppvisningar. Tillstånd beviljas av myndigheten i det land där verksamheten bedrivs. Den andra avtalspartens myndighet ska underrättas om tillståndet. Vid handläggningen ska artikel 21 i gränsälvsoverenskommelsen tillämpas.

19 §

Fångst för vetenskapliga ändamål

Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland, Fiskeriverket och Länsstyrelsen i Norrbottens län får i enskilda fall, avvikande från bestämmelserna i fiskestadgan, efter överenskommelse bevilja tillstånd till fiske för vetenskapliga ändamål som sker i enlighet med de villkor som myndigheterna har enats om. Tillstånd beviljas av myndigheten i det land där verksamheten bedrivs. Dessutom behövs lov av fiskerättsinnehavaren. Den andra avtalspartens myndighet ska underrättas om tillståndet som beviljats för vetenskaplig forskning. Vid handläggningen ska artikel 21 i gränsälvsoverenskommelsen tillämpas.

20 §

Yttrande av Gränsälvscommissionen

Sådant yttrande som avses i artikel 11 punkt 3 i gränsälvsoverenskommelsen behöver inte inhämtas i de fall ansvarig myndighet får anses ha erforderlig och tillräcklig kompetens i frågan.

21 §

Övervakning

Efterlevnaden av denna fiskestadga övervakas av närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland och Länsstyrelsen i Norrbottens län samt de organ som enligt respektive lands lagstiftning övervakar fisket. Båda avtalsparterna ska verka för att ett tillräckligt antal fiskeövervakare utnämns och tillräcklig övervakning utövas.

Övervakningen får dessutom utföras av gemensamma finsk-svenska övervakningspatruller. Vid sådan övervakning har övervakare från det andra landet observatörs status.

Berörda lagövervakande myndigheter och fiskeövervakare i Finland och Sverige ska vid behov utbyta information.

22 §

Tillämpning av allmän fiskerilagstiftning

Om inte särskilda regler finns i denna stadga gäller respektive lands fiskerilagstiftning och de bestämmelser som meddelats med stöd av denna.

BILAGA 1. FISKESTADGANS TILLÄMPNINGSSOMRÅDE OCH FREDNINGSZONER I HAVET

Tillämpningsområdets avgränsning i havet

Tillämpningsområdets sydgräns som avses i fiskestadgans 2 § punkt d) löper som räta linjer mellan följande punkter. Punkterna är markerade med tresiffriga tal på kartan i slutet av bilagan. Koordinaterna hänför sig till ETRS89 (WGS84) –systemet.

Nr	Lat ggmm.dddd	Lon ggmm.dddd	Beskrivning
991	65 46.1562	23 53.8963	Piren vid Haparanda hamn
992	65 41.5757	24 00.1305	Skomakarens nordostligaste punkt
993	65 39.5405	24 05.0768	Ylikaris ostligaste punkt
994	65 37.3485	24 08.3960	Sarvenkatajas nordligaste punkt
100	65 37.3484	24 09.7714	Punkten där den svenska östgående linjen träffar riksgränsen
444	65 37.1570	24 09.6966	Brytpunkt IV vid riksgränsen
101	65 36.7703	24 09.5888	Punkten där Torne kommungräns möter riksgränsen
189	65 41.1659	24 17.4295	Råsten 189 på Iso-Huituri, kommungränsen
437	65 46.0298	24 26.1716	Råsten 437 på Rajakari där gränserna mellan tre kommuner möts
222	65 46.7880	24 26.9516	Råsten 2 på Koivuluoto

Fredningszoner

De fredningszoner som avses i fiskestadgans 3 § första stycket utgörs av vattenområden som sträcker sig 200 meter åt båda sidorna från nedan angivna räta linjer. Linjernas brytpunkter är angivna med tvåsiffriga tal på kartan i slutet av bilagan. Fredningszonerna fortsätter utanför tillämpningsområdet under nationell jurisdiktion.

- från en punkt 65°47,147' N, 24°07,109' O (nr 10) på Kraaseligrundet utanför älvmyrning-
en till en punkt 65°45,780' N, 24°06,160' O (nr 11), därifrån till en punkt 65°43,930' N,
24°09,710' O (nr 12), därifrån till en punkt 65°40,480' N, 24°11,660' O (nr 13) och därifrån
till en punkt 65°36,773' N, 24°09,594' O (nr 19),
- från en punkt 65°45,930' N, 24°06,264' O (nr 20) på den enligt a) gående linjen till en
punkt 65°45,980' N, 24°02,460' O (nr 21), därifrån till en punkt 65°43,930' N, 23°59,210' O
(nr 22), därifrån till en punkt 65°41,930' N, 24°01,410' O (nr 23) och därifrån till en punkt
65°41,177' N, 24°01,101' O (nr 29),
- från punkten 65°43,930' N, 23°59,210' O (nr 22) till en punkt 65°43,162' N, 23°57,977' O
(nr 39),
- från en punkt 65°44,530' N, 24°00,170' O (nr 40) på den enligt b) gående linjen till en
punkt 65°44,492' N, 23°56,166' O (nr 49),
- från punkten 65°43,930' N, 24°09,710' O (nr 12) till en punkt 65°43,880' N, 24°13,860' O
(nr 52) och därifrån till en punkt 65°40,726' N, 24°16,642' O (nr 59),
- från punkten 65°43,880' N, 24°13,860' O (nr 52) till en punkt 65°43,730' N, 24°19,110' O
(nr 62) och därifrån till en punkt 65°43,018' N, 24°20,749' O (nr 69).

Fredningszonernas brytpunkter i tabellform. Zonernas sträckning utanför avtalsområdet har medtagits som information.

Nr	Lat ggmm.ddd	Lon ggmm.ddd	
Linje a)			
10	65 47.147	24 07.109	
11	65 45.780	24 06.160	
12	65 43.930	24 09.710	
13	65 40.480	24 11.660	
19	65 36.773	24 09.594	a-slutpunkt, (=skärningspunkt med tillämpningsområdets yttre gräns)

1	65 34.930	24 08.570	a-riktningsgivande punkt utanför tillämpningsområdet
Linje b)			
20	65 45.930	24 06.264	
21	65 45.980	24 02.460	
22	65 43.930	23 59.210	
23	65 41.930	24 01.410	
29	65 41.177	24 01.101	b-slutpunkt

24	65 35.930	23 58.960	b-brytpunkt utanför tillämpningsområdet
2	65 34.930	23 59.849	b-riktningsgivande punkt utanför tillämpningsområdet
Linje c)			
22	65 43.930	23 59.210	
39	65 43.162	23 57.977	c-slutpunkt

32	65 38.930	23 51.210	c-brytpunkt utanför tillämpningsområdet
33	65 37.930	23 50.360	c-brytpunkt utanför tillämpningsområdet
3	65 34.930	23 51.552	c-riktningsgivande punkt utanför tillämpningsområdet
Linje d)			
40	65 44.530	24 00.167	
49	65 44.492	23 56.166	d-slutpunkt

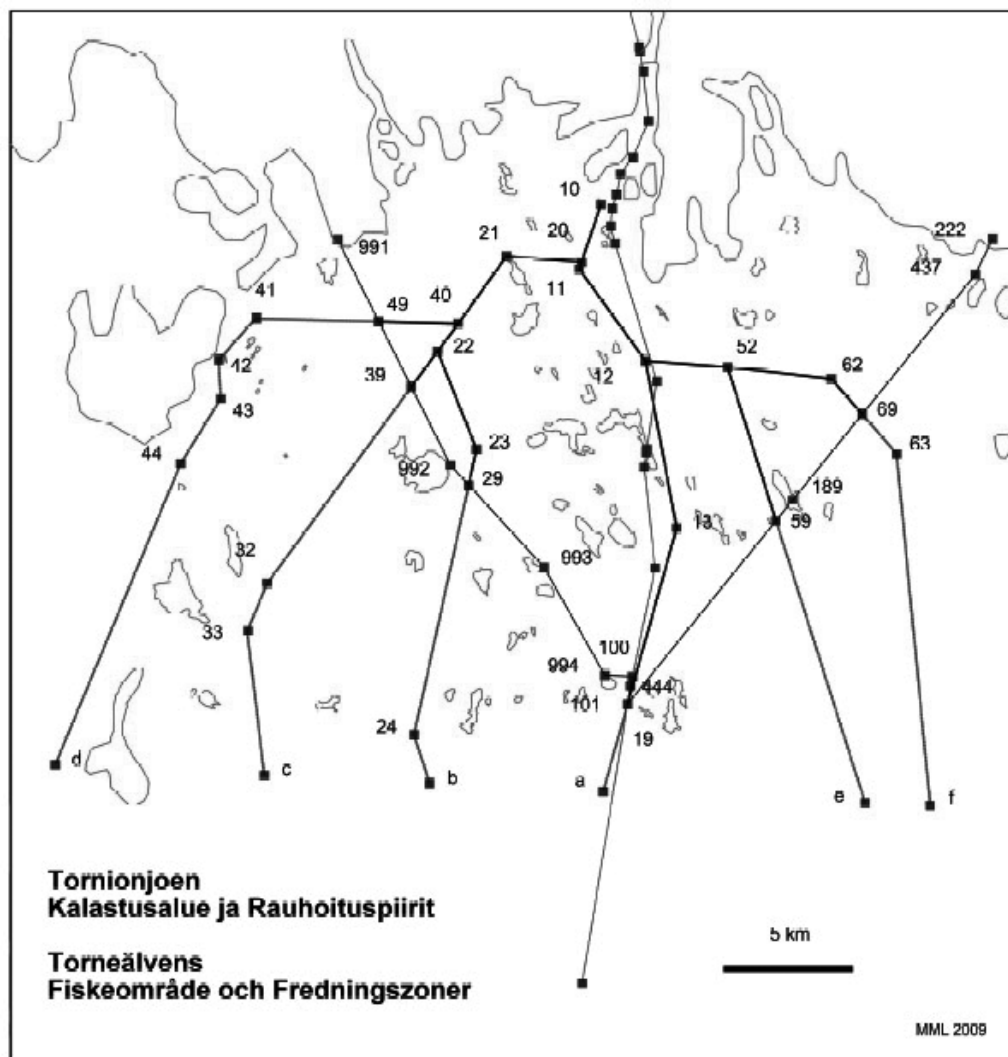
41	65 44.430	23 50.010	d-brytpunkt utanför tillämpningsområdet
42	65 43.530	23 48.210	d-brytpunkt utanför tillämpningsområdet
43	65 42.730	23 48.410	d-brytpunkt utanför tillämpningsområdet
44	65 41.330	23 46.560	d-brytpunkt utanför tillämpningsområdet
4	65 34.929	23 41.055	d-riktningsgivande punkt utanför tillämpningsområdet
Linje e)			
12	65 43.930	24 09.710	
52	65 43.880	24 13.860	
59	65 40.726	24 16.642	e-slutpunkt

5	65 34.931	24 21.721	e-riktningsgivande punkt utanför tillämpningsområdet

Linje f)

52	65 43.880	24 13.860	
62	65 43.730	24 19.110	
69	65 43.018	24 20.749	f-slutpunkt

63	65 42.230	24 22.560	f- brytpunkt utanför tillämpningsområdet
6	65 34.931	24 24.993	f-riktningsgivande punkt utanför tillämpningsområdet

Förklaringar till kartan

Tillämpningsområdets sydgräns med tresiffriga tal 991, 992, 993, 994, 100, 444, 101, 189, 437, 222.

Riksgränsens brytpunkter utan numrering.

Fredningszonernas mittlinjer med tvåsiffriga tal.

Linje a: 10, 11, 12, 13, 19.

Linje b: 20, 21, 22, 23, 29.

Linje c: 22, 39.

Linje d: 40, 49.

Linje e: 12, 52, 59.

Linje f: 52, 62, 69.

BILAGA 2. FÅNGSTPLATSER**Håv**

Vaarankoski	Vojakkala by	Övre Vojakkala bys samfällighetsförening/delägarlag
Kukkolaforsten	Kukkola by	Kukkolas samfällighetsförening/delägarlag
Kukkolas sikfiskeförening		
Matkakoski	Korpikylä	Korpikyläs delägarlag Matkakoski sikfiskeförening
Vuennonkoski	Vitsaniemis by	Pekanpääs fiskelag Vitsaniemis fiskeförening

Flytnät och kullenät

Mustasaari	Karungis by	Karungis delägarlag/ Karungis traditionsfiskares andelslag Karungis fiskeförening
Järviväylä	Karungis by	Karungis delägarlag/ Karungis traditionsfiskares andelslag Karungis fiskeförening
Matkakoski	Korpikylä	Korpikyläs delägarlag
Tuoheanlahti	Korpikylä	Korpikyläs delägarlag
Kultaniitty	Pekanpää	Pekanpääs fiskelag Vitsaniemis fiskeförening
Pukulmi	Kainuunkylä	Kainuunkyläs fiskelag Päkkilä-Hedenäset fiskeförening
Tulkkila	Armassaari	Armassaari fiskelag
Laurinhietä	Nuotioranta	Nuotioranta fiskelag Luppjos laxfiskeförening
Karjosaari	Alkkula	Alkkula fiskelag Ruskolas fiskeförening
Vasikkasaari	Närkki- Tengeliö	Närkki-Tengeliö fiskelag
Hannukkala	Närkki-Tengeliö	Närkki-Tengeliö fiskelag
Kauvosaari	Kauliranta	Kauliranta fiskelag

Koulunapaja

Kauliranta

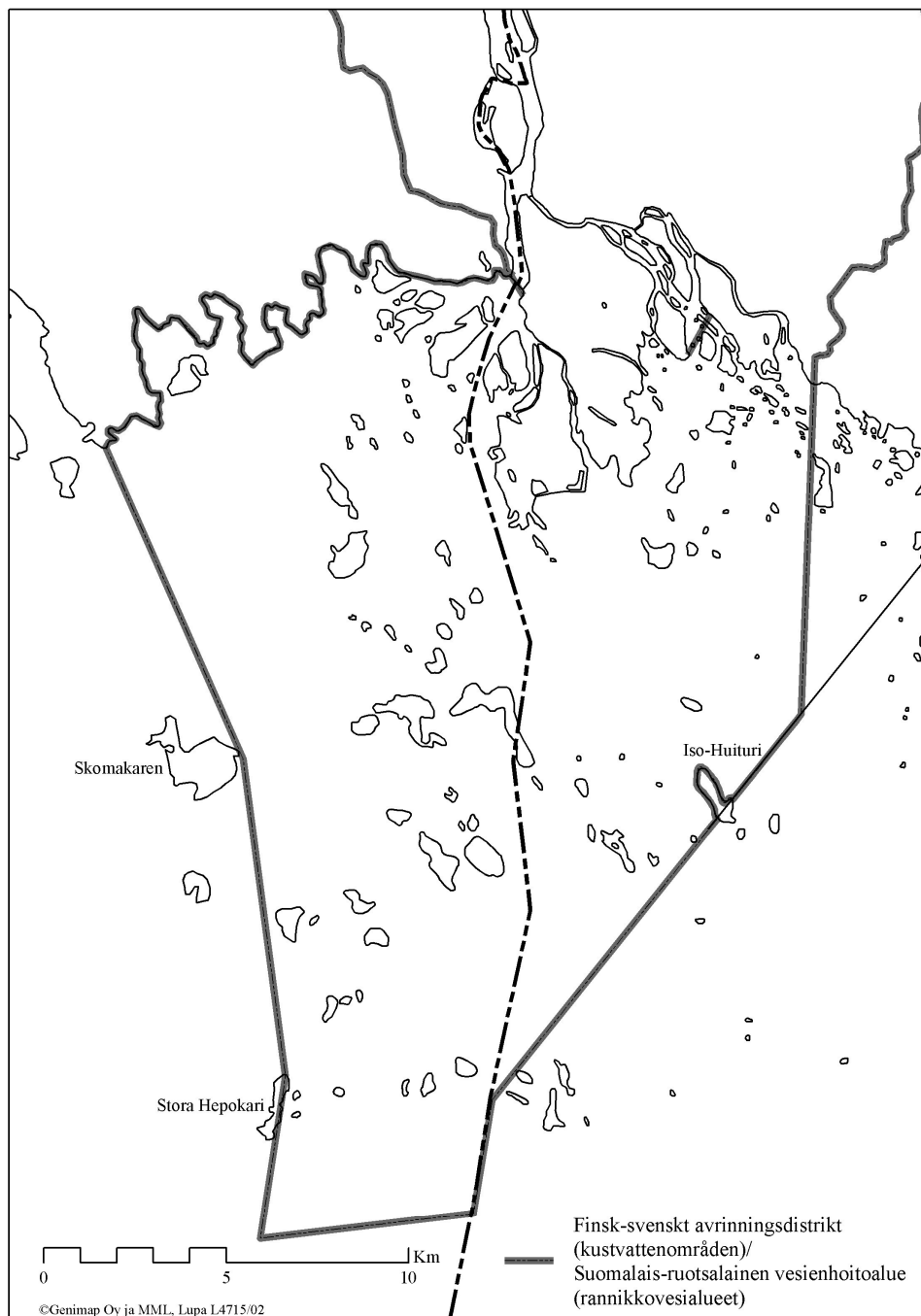
Kauliranta fiskelag

Juoksenki

Juoksenki by

Juoksenki fiskelag
Niemi-Saloniemi fiskelag
Juoksengi Pia delägarlag

Finsk-svenskt avrinningsdistrikt (kustvattenområden) /
Suomalais-ruotsalainen vesienhoitoalue (rannikkovesialueet)

Finsk-svenskt avrinningsdistrikt /
Suomalais-ruotsalainen vesienhoitoalue

